

Sári László
A Himalája arca
4. rész

Írófaggató
Pomogáts Béla

Nádor Tamás
Karinthy Ferenc
és a rendes duma

Kertész Ákos
Frei Tamás
információi

**Ember és
gondolat**
Gazda István

Színház
Mozi – Video

Nyerges András
Bibó: javallat történelmi
hisztériák ellen

Interjú
Deák Krisztinával
Hamvai Kornéllal
Ottlik Károllyal

FEJES ENDRE

a vágyakról, álmokról, boldogságkeresésről

Művei – a szélsőséges kritikai álláspontok ellenére – óriási népszerűségnek örvendtek. Családragényének megalkotásával valami addig szokatlan ízt, és szint vitt az irodalomba. Regényei, novellái, drámái mind a számára legfontosabb, hön szeretett munkásvilághoz kapcsolódtak. Nem változott az évtizedek alatt... Néhány hónapja munkássága elismeréseként megkapta a Pro Urbe kitüntetést.

Foto: Szabó J. Judit

Gazdaság könyves nézetből

Ötéves évfordulója van közelmúltunk gazdaságtörténeti jelentőségű eseményének, a Bokros-csomagnak, illetve annak bejelentésének. Az ötéves évforduló miatt mostanában sokat emlegetett radikális nemzetgazdasági (és politikai) változásokat eredményező állami intézkedéssorozat a könyvszakmát is sújtotta. Legjobb emlékezetem szerint az 1995-ös Ünnepi Könyvhéten, a Vörösmarty téren, a megnyitó napján gyászszalagokat osztottak a közönség között a szakma pesszimista dolgozói, mondván, gyászoljuk közösen a magyar könyvszakmát, amely már gyakorlatilag halott, és halálát a könyvek áfájának emelése okozza. Abban már nem vagyok biztos, hogy a bezárt könyvesboltok hosszú listáját is azon az Ünnepi Könyvhéten terítették az ünneplő közönség lábai elé, de megesett ez is vagy akkor, vagy előtte-utána valamelyik Ünnepi Könyvhéten. Arra megint jól emlékszem, hogy akkor, az 1995-ös Ünnepi Könyvhéten a Vörösmarty téren állított alkalmi szobrot egyik művésznőnk, a szobor elnagyoltan – absztrakt szemléletmóddal – egy férfialakot ábrázolt, beazonosításához segítségül csupán jellegzetes bajuszát hangsúlyozva, s a cél az volt, hogy „a madarak bírálatainak” tárgyául tegye az ábrázolt személyiséget. Ez volt a Bokros-csomag fogadtatása a könyvesek körében 1995-ben.

A Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének 1999 első negyedévében nyilvánosságra hozott jelentése szerint a magyarországi könyvforgalom 1998-ban (a Bokros-csomag után három évvel) elérte a harmincmilliárd forintot, és ezzel az inflációt meghaladó mértékben nőtt meg. (Az elmúlt évre vonatkozó adatokat lapzártánk időpontjáig nem hozta nyilvánosságra az MKKE.) Az 1995. és 1998. között eltelt időszak keserves volt, és valószínűleg nem is ért még véget. Összefoglalni úgy lehetne talán, hogy cégek „haltak meg”, de a könyvpiar életben maradt.

Most, 2000 első hónapjaiban, könyvesekkel beszélgetvén, megint szomorú, panaszkodó hangokat hallok. Lehet, hogy csak a szokásos év eleji lanyhább üzletmenet miatt panaszkodnak, lehet, hogy mélyben zajló folyamatok előregéseit érzik szeizmológusi ösztöneik. Bízunk abban, hogy nem egy újabb könyves „Bokros-csomag” következik.

Kiss József

KÖNYVHÉT

A TARTALOMBÓL

Sári László
A Himalája arca
Utazás egy tibeti kolostorba
4. oldal

Deák Krisztina rendező a
Jadviga párnájáról
9. oldal

Írófaggató
Pomogáts Bélát faggatta
Nádra Valéria
14. oldal

Minden szereplőnek
mindent elhiszek
Interjú Hamvai Kornéllal
17. oldal

4

Sári László
A Himalája arca
Utazás egy tibeti kolostorba 4. rész

6

INTERJÚFORGÁCSOK
Nádor Tamás
Karinthy Ferenc és a rendes duma
Interjú Ottlik Károllyal
(Hegedűs Eszter)

7

A hábetlerék feltámadnak
Fejes Endre a vágyakról, álmokról,
boldogságkeresésről
(Szénási Zsófia)

8

SZÍNHÁZ

9

MOZI-VIDEO
Találkozás Deák Krisztinával, a Jadviga párnája rendezőjével
(Mátraházi Zsuzsa)

11

EMBER ÉS GONDOLAT
Gazda Istvánnal beszélget Nádor Tamás

12

Kertész Ákos
Frei Tamás információi

13

OLVASÓSZEMÜVEG
Nyerges András:
Bibó: javallat történelmi hisztériák ellen

14

ÍRÓFAGGATÓ
Pomogáts Bélát
kérdte Nádra Valéria

15

HANGRÖGZÍTŐ

16

SIKERLISTA

17

Minden szereplőnek
elhiszek
Interjú Hamvai Kornéllal
(Szénási Zsófia)

19

KÖNYVAJÁNLÓ

23

MEGJELENT KÖNYVEK
2000. FEBRUÁR 25–MÁRCIUS 9.

Megjelenik kéthetente • Ára: 144 Ft • Előfizetőknek: 120 Ft • Előfizetési díj: 2880 Ft egy évre • Kiadja: Kiss József Könyvkiadó, Kereskedelmi és Reklám Kft. • Szerkesztőség, hirdetésfelvétel, előfizetés: 1114 Budapest, Kanizsai u. 41. • Telefon/fax: 466-0703, telefon: 209-1875, 209-9140, 209-9141 • E-mail: konyvhet@dpg.hu • Főszerkesztő, felelős kiadó: Kiss József • Főszerkesztő-helyettes: Csokonai Attila • Lapmenedzser: Könyví Judit és Orosz Csaba Gábor • Művészeti vezető: Szabó J. Judit • Szedés, tördelés: Recent Stúdió, Blasits Ildikó • Nyomás: Szikra Lapnyomda Rt. • Felelős vezető: Lendvai Lászlóné vezérigazgató • ISSN 1418-4915 • A hirdetésekben közöltekért a kiadó és a szerkesztőség nem vállal felelősséget • Terjeszti árusításban: a HÍRKER Rt., az NH Rt., a Bibliofil Kft., a Libri Kft., a Lira és Lant Rt.

Sári László

A Himalája arca

Utazás egy tibeti kolostorba

4. rész

Szemtelenségük ellenére egy majomcsapat azért igen vidám látvány. Olyanok, mint az állatkertben: be nem áll a szájuk, játszanak, szórakoztatják egymást. Az embernek kedve lenne beszállni a játékba. A cercófmajmok játékos kedvét egyébként Nagy Sándor katonái ki is használták. Gyanítom, hogy egyetlen történetük sem igaz, de roppant érdekes, hogy a majmok természetét kilesve, hogyan képzeltek el Indiában a majomvadászokat. Egyik tisztjük ezt írja útbeszámolójában:

„Az erdőben rendkívüli mennyiségű és nagyságú cercófmajom van. Ezeknek a vadászata kétféleképpen történik. A majom utánczó hajlamú és a fákra menekül. Amikor a vadászok a fán ülni látják őket, egy tál vizet tesznek le előttük, s a szemüket öblögetik benne, azután víz helyett egy léppel telt tálalát oda eltávoznak és messziről lesik őket. Az állat erre leugrik, bekeni magát léppel, s amint a szemét behunyja, a szempillái összeragadnak. Ekkor a vadászok odarohannak és élve fogják el. Ez az egyik módja.

A másik pedig a következő: a vadászok zsákokat húznak fel, mint nadrágokat, majd eltávoznak, de több zsákot ott hagynak, amelyek belül léppel vannak bekenve. Ha ezekbe a majmok belebújnak, beleragadnak és így könnyen el lehet őket fogni.”

*

Ha a kanami kolostor templomában nem tartanak reggel pudzsát, vagyis áldozati szertartást, akkor az ébredés, mosakodás, étkezés, imák és meditáció után minden szerzetes megy a saját dolgára. A tibeti erény rendi kolostorok idősebb lakói ilyenkor rendszerint visszavonulnak a cellájukba, olvasgatják a szent könyveket, esetleg tudós értekezéseiket írják. Az ifjabbak a konyhán dolgoznak, a templomot, az udvart, a könyvtárt takarítják, majd ők is cellájukban vagy a könyvtárban az arra a napra előírt szövegeket olvassák. Bár nem azért olvassák, hogy kívülről megtanulják a 250 ezer lapból álló alaplát, a tibeti kánon fontosabb részeit, az iskolázottabbak és szorgalmasabbak mégis betéve tudják. A közös hangos olvasás a kolostorokban szertartás.

Nem olvasnak, nem kántálják a szövegeket a pudzsákon és nem játszanak hangszereken a laikus szerzetesek, akik afféle világi lakói a kolostoroknak. Ezért aztán egészen más dolguk van napközben, mint a többieknek.

A kolostorok nemcsak adományokból élnek, a népesebb szerzetesi közösségek saját földjeiken zöldséget, gyümölcsöt, gabonát termelnek, terményeikkel és kézműveseik áruival kereskednek. Ahol pedig idegenforgalom van, emléktárgyakat, szertartási eszközöket, sőt hangszereket, hasonló kiadású könyveket és kazettán, CD-n kolostori szertartásaik felvételeit árulják. Mindez – az apát irányításával – leginkább a laikus szerzetesek dolga, nekik segítik a kolostori szolgálók, akik közt nők, asszonyok is akadnak, nem is mindannyian a kolostor lakói.

A nagy múltú kanami kolostor az utóbbi időben szinte már teljesen elnéptelenedett, amikor a dalai láma kinevezte apátnak a fiatal *Lobzang Gedün* szerzetest. Az ifjú *headlama*, ahogy Indiában a tibeti kolostorok előjáróit nevezik, tudományos fokozatot szerzett a *dharamsalai* egyetemen, s Kanam falu szülöttje. Ezért is volt szívügye, hogy 1992-től, megbízatásától fogva novíciusokat toborozzon, s

falujában megújítsa a kolostori életet. Az ekkor már nagyon idős kanami szerzetesekre az apát nemigen számíthatott, így nem tudta megszervezni a megfelelő kolostori oktatást. Ezért a fiúk és a lányok a falu iskolájába járnak, de a kolostorban laknak. A buddhizmusról és a vallásgyakorlatról az apát tart nekik foglalkozásokat. A ma már kamaszodó fiúk úgy olvasják a klasszikus tibeti szövegeket, mint a vízfolyás, a pudzsákon ügyesen használják hangszereiket, otthonosak, rutinosak a szertartásokon. Kis cellákat szépen, tisztán tartják, kegytárgyakkal, a buddhista mitológiából vett – gyakran saját kezűleg készített – ábrázolásokkal, rajzokkal, agyagszobrokkal díszítik.

A tehetségesebbek nemsokára a dalai lámához kerülnek Dharamsalába, ahol nekik már sokkal könnyebb lesz részt venniük a szerzetesi képzésben. Ez a képzés a világon talán a tibeti kolostorokban a legszigorúbb. A tananyag öt nagyobb és öt kisebb tárgyból áll. Az előbbiekhöz, vagyis az ún. nagy tudományokhoz tartozik a logika, a tibeti művészet és kultúra, a szanskrit nyelv, az orvoslás és a buddhista filozófia. A „kis tudományok” pedig tantárgyak szerint a következők: stilsztika, zene és dráma, asztrológia, versmérték és verselés, valamint lexikográfia. Ma már természetesen tanulnak a szerzetesek angol nyelvet, számítógépes ismereteket, ázsiai történelmet, de ismerkednek a nyugati világ történelmével is. Angol nyelvű tankönyvük a 20. századi világháborúk leírásánál Magyarországot többször említi.

Ez tehát a kanami novíciusok jövője is. Számítógép, Internet, „globalitás”. Ma még egy sarokba támasztott cédrustörzsön szaladnak fel az udvarról az emeletre, ha visszajönnek Dharamsalából és beszerelik a komputereket, majd bizto-

A könyvtáros novícius a szent könyvek egyik kötetével

san átépítik, korszerűsítik a kolostort. És igazuk is van. De vajon milyen szobákba költözik majd az a néhány öreg szerzetes, akik már jóformán ki sem mozdulnak celláikból. Éppen Csoma valamikori cellájában lakik például a mai apát 84 éves mestere, azt mondják, három éve le sem jött az emeletről. Csak nézi, nézi a tájat, fürkészi a Himalája arcát. Vajon megmarad-e ez a cella, vagy akárcsak egyetlen faoszlop is a kanami kolostorból?

Most még, ahogy évszázadok óta, változatlan itt minden: a templomban, elődei helyén, az arany Buddha-szobor tövében, magasított ülőszármolyán elhelyezkedik az apát. Vele egy sorban leülnek az idősebb szerzetesek, szemben velük a fiatalabbak. Kezdődik a pudzsa. Megszólalnak a fúvós és ütőhangszerek, s az ifjú apát vezetésével – aki cintányérjával ad jelt az egyes szakaszok megkezdésére – napról napra olvassák tovább a „buddhista biblia” csaknem 300 éve kolostorukban őrzött 250 ezer lapját.

*

Erős vára a rejtőzködő bölcsnek e világ:

*Távol sziklabástyák nyúlnak fehéren az égbe,
az Isten roppant ege alatt hívóik serege.*

*Hátul jégár-függöny, aláhulló seelyemkárpit,
előttem csudás liget, álom-erdő, burjánzó.*

Lent, a széles-nagy mezők: áradó tenger-pázsit.

[...]

Ezt látom én, ki békességgel nézem e tájat.

A tündöklő drágakő-szikla magasából lent

a folyvást bolygó létvilág csak rezgő délibáb.

Víz tükrében hamis képre tekintek merengve:

lám, az élni vágyó élet kis káprázat csupán.

Szánalmat érzek az odalent tévelygők iránt.

Én a tiszta égbolt nagy ürességéből vagyok,

s magamba zárom a messi fénylő gondolatot:

Minden, mi létező, képzeletben létezik csak.

A 12. századi tibeti remete költő, Milarszpa verse nemcsak a Himalája szelíd, mosolygó arcát vetíti elénk pontosan rajzolt költői képeivel, de a Himalája szellemiségét is. Ez a vers sokkal több tájleírásnál. Néhány sorából pontosabban és hitelesebben ismerhető meg a buddhizmus látásmódja és gondolkodásmódja, mint a szerzetesek tankönyveiből.

A Himalája sziklabástyái mögött rejtőzködő szerzetes, hogy ne érintsék az e világi lét kísértései, és ne ragadja őt magával a „létezés indulata”, vagyis az élni akarás szenvedélye, hűvösen szemléli az élet eseményeit. Hűvösen és távolról, hogy nyugalma rendíthetetlen legyen, hogy ne támadjon benne vágyakozás részt venni a szépséget és örömet is bőszéggel kínáló, ám mégiscsak szenvedéssel teli földi életben. Nem akar küzdeni, mert tudja, hogy a végén

Lobzang Gedün, a kanami kolostor fiatal apátja

mi vár rá, ha addig minden csatát megnyer is. Ezért érzi illúzióvilágnak, hamis képnek, amit a drágakőszikla magasából odalent lát. A hamis, képzelt világban elmerülni, öröme, boldogságra szomjazva fantomokkal küzdeni, majd fájdalmasan csalódva, sebzetten, vesztiesen távozni, méltatlan és oktalan emberi válalkozás.

Az elmúlás árnyékát vetítve a szépségre, az öröme, a boldogságra (mindenre, ami a létezésben jó), azt kérdezi, valódi szépség-e, valódi öröm-e, önfelelt boldogság-e az, amelyet örökösen fenyeget a mindig győzedelmes halál. Ez a buddhizmus alapkérdése, melyre az a válasz, hogy a szépség, az öröm, a boldogság és az egész élet elmúlásának még a tudata is szenvedést okoz, ezért az élet valójában nem élvezhető. Mielőbb meg kell tanulni saját elhatározásból elfordulni a létezés illúzióvilágától. Ha nem tartjuk olyan fontosnak az élet dolgait, hogy foggal-körömmel ragaszkodjunk hozzájuk, akkor majd nem fáj elveszíteni, akár az egészséget is. És nem fáj arra gondolni, hogy előbb-utóbb mindenképpen elveszítjük, bár-

mennyire erőlködünk is. Köznyelven szólva: ha nincs tét, nincs veszteség sem, ne erőlködünk tehát.

Nem olyan könnyű dolog ám ez, tudják a szerzetesek is, de nem törekedni rá, hanem önként kiszolgáltatni magunkat a szenvedésnek, bárgyúság. Vallják meggyőződéssel a buddhizmus minden irányzatának hívei.

*

Ezt a fajta gondolkodásmódot tanítja az ifjú apát a szerzetesjelölt gyerekeknek Kanam falu tibeti kolostorában ma is, itt fönt a Himalájában, a világ tetején.

Annak ellenére, hogy a buddhista tanítás szerint, ha jót akar az ember magának, hátat kell fordítania az életnek, a kanami szerzetesek is éppoly derűsek, vidámak, mint a buddhisták – és főleg a szerzetesek – mindenütt a világon. Lehet, hogy ők már ifjú novíciusként átléptek minden gondon, s többé nem is töprengenek a világ baján. A szenvedés náluk már bizonyára nem is az élet része, hanem filozófiai kategória. Ez a szemlélet 2500 éve ad megkönnyebbülést a buddhistáknak, vagy legalábbis hatékony vigasztalást.

*

A kanami kolostor történetének 800 éve a buddhizmus 2500 évében jelentős korszaknak számít. A kanami kolostor alapításának idejében, a 13–14. században alakult ki Tibetben a buddhizmusnak az a formája, mely ma is virágzik. A tibeti buddhizmus, vagyis lámaizmus ma a legelterjedtebb buddhista irányzat a világon, Nyugaton is ez a legnépszerűbb.

Ennek még itt Kanamban nemigen látják jelét az ifjú Szerzetesjelöltek, nyugati zarándokok nem járnak ide a világ végére, turisták sem háborgatják a kolostor életét. Ők a több száz éve változatlan környezetben és körülmények között próbálgatják ma is a buddhista szerzetesek életét. Ők az utolsó nemzedék, akik így nőnek fel a faluban. És ők lesznek azok, akik 10–15 év múlva – visszatérve Dharamsalából, ahol a dalai lámánál befejezik tanulmányaikat – átalakítják majd a kolostort, s az itt lakók életét. Vendégszobát rendeznek majd be a gazdag nyugati látogatóknak, akik majd alapítványi számlára fizetik be támogatásukat a vendéglátás és az egy-két hetes buddhista stúdiumok ellenértékéért.

A gyerekek most még azon az ágyon alszanak, amelyet elődeik ácsoltak, azaz a retesszel zárják cellájuk ajtaját és nyitják az ablakot, melyet talán kétszáz éve kalapált a kanami kovács, és azon a sarokba támasztott cédrustörzsön szaladnak föl az udvarról a celláikhoz az emeletre, amely emberemlékezet óta ott áll. Vagyis múzeumban jár, aki manapság erre jár.

(Következő számunkban folytatjuk)

Fadúcról nyomtatott tibeti írásos szöveg, közepén a jövőbe látó lóistenséggel

Karinthy Ferenc és a rendes дума

Ez is telefonálással kezdődött. És Cini – mert tüstént megtiltotta, hogy karinthyferencezzem – felhördülésével folytatódott:

– Micsoda! Még csak ez hiányzik! Nem elég, hogy hónapok óta egyetlen ép mondat nem jut eszembe, a nyakamra jössz, hülyeségeket kérdezel, marhaságokat írsz belőlük, aztán nekem kell velük vesződnöm. Szó sem lehet interjúról! De én különben sem bumlizok sehova, gyere ki te hozzám Leányfalura...

A Karinthy-házat mindenki ismerte arrafelé, gyorsan megtaláltam a Duna-parton. Vízköz-

ben lengett a függőágy, abban hevert szuszogva-fújtatva a hatalmas test. Valami napellenző vagy lepedőféle alól rozmárhag köszöntött, és már benne is voltunk a beszélgetésben.

– Azt mondtad, interjút csinálunk, de rendes дума lett belőle – mondta aztán búcsúzóul, még mindig fektében, a fullasztó hőség hálójában lebegve.

Amikor elkészültem, fölhívtam, hogy megmutatnám a szöveget.

– Hol laksz? – bömbölte közbe.

– A Szabadság tér mellett.

– Jövök...

Tíz perc múlva bedübörgött hozzánk. Elfajtott asszonyi ré-

müldözések közepette, szőnyegeket felrúgva, székeket félresöpörve, minden zezzugba bekoslatva, végül kikötött erkélyünkön. A puhuló Kádár-korszakban történt, de amit onnan elkiáltott, nem volt egészen veszélytelen:

– Remek helyen laktok: megfigyelhető az amerikai nagykövetség, bemérhető a szovjet hősi emlékü, de ami a legfontosabb: bármikor tüzet nyithatsz innen a Magyar Televízióra.

És máris visszacsörtetett, szőnyegmaradékok között, bútorokat recscentve, s mintha még egy tükör vagy ablak is megrepedt volna. Már a lépcsőházból nyúlt hátra:

– Add ide azt a vacakaot.

És elviharzott a kézirattal.

Döngtek a lépcsők.

Tizenöt perc múlva csöngött a telefon:

– Nem mondtad, hogy írni tudsz, te szerencsétlen. Benne leszünk a következő könyvemben.

Igazán örülni sem volt időm, mert még tartott a romeltakarítás.

Sok évig nem találkoztunk ezután, legföljebb messziről tűnt fel az alakja Leányfalun, s hallottam, ahogy harsányan elbiciklizik valaki ismerős mellett. Bár ott mindenki ismerte: hozzátartozott a Dunához meg az utcaképhez.

Amikor évek múlva a televízióban viszontláttam, viasztekintete, kőarca volt. Motyogott, mint akinek már minden mindegy. Vagy mint egy szóra készített halott.

Nádor Tamás

Illemtudók vagyunk?

Ottlik Károly: Protokollkódex

Kezdetben (1994) volt a *Protokoll. Viselkedéskultúra a mindennapok gyakorlatában*. Négy kiadása, negyvenezer olvasója önmagáért beszél. A nagy érdeklődést egy év múlva a *Protokoll plusz*-szal próbálta csillapítani a viselkedés szabályait egyetemen, főiskolán is oktató szerző, de az élet újszólván kikényszerítette a harmadik, majd a negyedik kötetet is: 1996-ban megjelent a *Protokoll extra* és a *Protokoll A-tól Zs-ig*. Az újkori/illemtankönyv-folyam – eddig – utolsó kötete az 1999 karácsonya előtt megjelent *Protokollkódex*.

Az önmagában is érdekes témát olvasmánnyá avatja az etikett története, honi viselkedéskultúránk taglalása az Árpád-háztól a szocializmusig, A-tól (Afganisztán) V-ig (Vietnam) bepillant az olvasó más nemzetek sajátos szokásaiba is. Bár a könyv a hétköznapok, ünnepek illemtanától a munkahelyi, üzleti protokollon át jut el a diplomáciai életig, nem biztos, hogy nem szórakozik jól, aki „csak” azért veszi meg, hogy megtudja: hol ne használjon mobiltelefon, mihez ne vegyen fehér zoknit, hová nem menjen parfümfelhőben, hogyan bocsássa el a legtapintatosabb feleslegessé vált beosztottját. A 431 oldalt vé-

gigolvasva „beavatódik” abba is, hogyan viselkedjen egy polgármester, mihez tartsa magát egy politikus választási kampány idején, külföldi vendég fogadása alkalmával, vagy éppenséggel államfői „cercle”-n.

Ottlik Károly országgyűlési szakértőként szinte mindennapos viselkedési tanácsadója a magyar politikai élet szereplőinek.

– *Hogyan adta a fejét újkori illemtankönyvek írására?*

– A szocializmus évtizedeiben bizony csak viccelődünk a tánc- és illemtannal, de „viselkedni” otthon és tágabb környezetünkben tanultunk. Az eredményt ma is lépten-nyomon tapasztaljuk.

A rendszerváltás utáni első kormány tagjairól sem lehetett elmondani, hogy túlzottan jártasak lettek volna a diplomáciai protokollban. Magam is meglepődtem, amikor – véletlenek sorozata folytán – felkértek, hogy legyek Antall miniszterelnök protokollfőnöke. Vendéglátóipari főiskolát végeztem, tudtam egyet-mást a protokollról, de arra nem számítottam, hogy rögtön a mélyvízben találok magam. Olyan személyiségek látogatásával „debütáltam”, mint Giscard d’Estaing, a dalai láma és Genscher német külügyminisz-

ter. Antall miniszterelnök úr felkért, írjak rövid jegyzetet a kormány tagjai számára – többek között – a fontosabb idegen szavakról, rangsorról, ültetési rendről, repülőtéri fogadásról. Így kezdődött.

– *Hogyan lett a hajdani jegyzetből ötkötetnyi „útmutató”?*

– A téma parttalan. Ahogyan kinyílt és változott a világ, újabb és újabb könyvek írására készítettem, mert úgy éreztem, valamivel mindig adós maradtam. Évek óta publikálok is a témáról, olvasói levelek tucatjai adják az új meg új ötleteket. És persze, a világ sem szűnt meg változni...

– *Megosztana a KönyvHét olvasóival néhány érdekes történetet?*

– Szívesen. Kellemetlen helyzetbe hozhatják a politikusokat például a vendéglátó ország nemzeti szokásai. A kilencvenes évek elején Irakban magyar erőművet avattak, a magyar delegációt egy államtitkár, az irakit maga a sejk vezette. Ott az a szokás, hogy elsőként a vendéglátó nyúl a tálba – kézzel – és az általa kiszemelt legjobb falatot a vendég szájába teszi. A diszvacsorán ez fagygyús, rágós birkahús volt és – ahogyan az államtitkár később elmesélte – a szagát sem bírja elviselni, így igencsak megszenvedte a kitüntetését.

Amerikában jártam egy magyar delegációval. A tiszteletünkre adott, csodálatos fogadás után

egy parkon át vezetett az út a közeli szállodába. Vacak, latyakos idő volt, a cipőnk igencsak sáros lett. Az egyik államtitkár – nem akarván összesározni a világos szőnyeget – a szobája előtt hagyta a cipőjét. Reggel meghökkenve látta, hogy a cipő eltűnt. Pánikba esett, mert csak az az egy pár volt nála. Faggatóra fogtam a szálloda menedzserét, hogyan lehetséges, hogy egy osztályon felüli hotelben eltűnik a vendég cipője. „De, uram! – mentegőzött. – Nálunk az a szokás, ha a vendég bármit kitesz az ajtó elé, azt a szemétkébe dobjuk.” Kénytelenek voltunk új cipőt venni az államtitkár urnak.

– *Mi lesz a legközelebbi „rázós” feladata?*

– Hannoverben júniusban 192 ország részvételével megnyílik az EXPO 2000. A 153 napon át tartó világkiállításra 43 millió látogatót várnak. A magyar rendezvények protokollfőnöke leszek. Remélem, addig az eseményen részt vevő hölgyek és urak is haszonnal forgatják a Protokollkódexet. Az idősebbek azért, hogy felelevenítsék, amit szüleiktől, nagyszüleiktől tanultak, a középkorúak azért, hogy eligazodhassanak a protokoll szabályainak útvesztőjében, a fiatalok pedig azért, hogy illedelmes magatartásukkal kivívhassák környezetük rokonszenvét.

Hegedűs Eszter

A hábetlerek feltámadnak

Fejes Endre a vágyakról, álmokról, boldogságkeresésről

Művei – a szélsőséges kritikai álláspontok ellenére – óriási népszerűségnek örvendtek. Családrégényének megalkotásával valami addig szokatlan ízt és színt vitt az irodalomba. Regényei, novellái, drámái mind a számára legfontosabb, bön szeretett munkavilághoz kapcsolódtak. Nem változott az évtizedek alatt. Néhány évig nem volt jelen az irodalmi közéletben, de most megint hallat magáról: drámát ír, újra megjelentették regényeit, a „Jó estét nyár, jó estét szerelem” zenés változatát ebben a szezonban három színház is játssza, sikerrel. Néhány hónapja munkássága elismeréseként megkapta a Pro Urbe kitüntetést.

– Hogy érzi magát Fejes Endre az új évezred küszöbén?

– Olvastam: „Korunk tragikomikus. Tragikus, mert elmúlóban van, komikus, mert még mindig itt van.” Ha a számsornak hinni lehet, még majd egy esztendőig itt is marad. Utána talán végre unalmas század következik. „Boldog az a nép, melynek évkönyvei unalmasak” – írja Montesquieu. Boldognak szeretném látni ezt a népet. Unalmas éveket kívánok.

Búcsúzunk a legkevésbé sem unalmas századtól, a huszadiktól. Csak a mi időszámításunk szerint huszadik. Mások másékat mérnek az időt. Megegyezik a kérdés. Meddig tart a nappal, meddig az éj, nem mi döntjük el. Alkalmazkodnunk kell hozzá, természeti törvény. Valódi törvény. Amiben mi magunk döntünk, változtatható. Nem hinném, hogy túl komolyan kéne venni. Ki így számol, ki másékat. Ennyi. Ünnepelni lehet. Kettesre vált a dátum első számjegye. Meg kell szokni. Hogy e miatt más is változna, alig hiszem: folytatatom, amit elkezdtem, mint bárki más. Ha jól megy, jól érzem magam. Ha nem, akkor nem.

– Miként vélekedik a „hábetlerek” írója a mai világról?

– Sok régi álom megvalósult, sok új vágy, álom születik. Demokrácia. Nem jó, de jobbat nem találtak ki. Churchill nyugtatta így magát. Hiszek neki.

Az élet legelső része talán a legnehezebb. Megtanulni ülni, állni, járni, beszélni. Nem kevés. Sok pottyánás után jut el a baba addig, míg biztosan megáll a lá-

bán. A demokrácia kezdete se könnyebb. Fölsegítik-e a földre pottyantat, a bizonytalant, vagy nézik, hogyan vergődik talpra, szemlélet kérdése. Gyorsabb, biztosabb, ha fölsegítik. Talán végre tért nyerne a „szükséges és elégséges” szavak. Reméljük.

– Újabb műveiben (Szegény Vivaldi, Lemaradt angyalok) újra és újra visszatér kedvenc világához és témáihoz...

– Nem tudok visszatérni. Soha nem távolodtam el tőlük. De erről majd később.

– Nem régen ismét kiadták két elemmentáris erejű regényét, a sok vitát és elismerést kiváltott Rozsdátemetőt, meg a maga idejében „slágernek” számító Jó estét nyarat. Az életmű válogatásának harmadik darabja a Szabadlábban volt, Fekete Gyula adta ki. Mit üzennek e regények a mai olvasónak, a jelen ifjabb nemzedékének – ha fel lehet tenni a kérdést?

– „Minden valamirevaló szépirodalmi alkotás egyetlen kínzó kérdés körül forog... Valamit, ami fontos számokra, valamit, amin hosszasan töprengél, megpróbálsz a lehető legvilágosabban látni.” (Wallace Stegner) Fontos az, amit igazán ismerek. Szegény emberek, munkások – nem munkavállalók – élete, meg nem valósuló oly sok vágya, álma. Elérhetetlen célja. Boldogságkeresése. Hűsége, szeretete, szerelme. Barátsága, embersége. Segítőkézsége, etikája. Mindez nemcsak a munkások tulajdonsága. Csak az övék megalázás, megszorítás, elárúsítás, kiárúsítás. Lenézés. Semmibevevés. Gúny. Sorolhatnám tovább, de minek.

A regény arra törekszik, hogy rendet vigyen az életbe. Meg kell tudnunk, számítunk-e? Mi irányítjuk-e az életünket? Mit művelnek velünk mások? Ha lázadok, mert olykor lázadok, akkor valami mellett lázadok. A mellett, ami legfontosabb számomra. A legfontosabbat nem lehet elhagyni. Soha nem mentem másfelé, ezért nem is térhetek vissza. Nincs honnan. Minden, amit írtam, írok, kísérlet. Hétköznapi sorsokon át próbálom elmondani minden fájdalmát, gyötrelmét, zavarát, szeretetét, áldozatát, spontán örömeit, váratlan katasztrófáit annak a fajta életnek, amelyet többségük él.

Szeretek egy filmet: „Legyetek jók, ha tudtok.” Ez üzenet. Az ördög ott van mindenütt. Száz alakban kínálja magát. Aki ráismer, figyelmeztetheti társait. Hisznek neki, vagy elutasítják, egyéni döntés. Ritka találat. Mások a teljes művel üzennek. Kapcsolat jön létre dráma és néző, regény és olvasó között. Ha valóban létrejön, célt ér az üzenet. Ha néhány szóban el lehetne mondani, fölöslegessé válna a többi. Nem kedvelem a vitát. A mesét szeretem. Hadd meséljek.

Valaha régen, klottnadrágos kisserác koromban, lábujjhegyen jártunk a Fűvészkeremben, el ne áruljuk, hová bújt Nemesek. Nemesek Ernő, a szegény szabó egyetlen fia. Családja volt, szegények, sokat dolgozó. Korábban, még a mesék idején, a szegény ember három fia közül a legkisebb sorsát követtük, bár megismertük a többiekét is. Nem csak a királynak volt három fia, lánya, a szegény embernek is. Valóságban is, irodalomban is.

Élnek, mindig élni fognak. Megaláztak és megszorítottak, Boldogtalanok, Proletárok, Gazdag szegények. Bányászok, nyomdászok, furfangos inasok, kis cselédek, dadák. Ezer év terhét cipelő munkáslányok. Didergő gyerek az utcán szintén szegény emberek gyereke, különben még háborúban sem dideregne az utcán. Mosónők, csavargók, prostituáltak. Suszter, szénégető, pék, koldus, ács, asztalos, ötvös. Trafikosné és szegény diák. Szobafestő, építőmester, ügynök. Hintásle-

gény, hordár. Mindük a maga környezetében él.

Adynál a műhelyben széthullanak mind az álmok, József Attilánál a mosónők korán halnak, Tóth Árpádnál a nap aranycsókot dob egy munkáslány kezére.

– Betegsége ellenére folytatja a munkát. Min dolgozik most, mennyit lehet elárulni róla?

– Mint tudja, drámát írok. Arról ismét, ami fontos számomra. Megpróbálom a lehető legvilágosabban látni, méltó formában rögzíteni. Csak arra töreksem, egyértelműen mondjon valamit tárgyáról. Szerény vágyairól, ragyogó álmairól. Az őt körülvevő valóságos világról.

– Meglepett a Pro Urbe kitüntetéssel?

– Örülök a kitüntetésnek.

– Utolsó kérdés: mennyire tartja a kapcsolatot az „ezerszer áldott” nyolcadik kerület lakóival? Követi-e sorsukat?

– Háború volt. Nem az apáinké már. A miénk. Sokan tűntek el. Meghaltak, világgá mentek. Én is becsavarogtam fél Európát. Hazajöttem. Sokunk ahová vetődött, ott maradt. Ötvenhatban is meghaltak, elmentek sokan. Utána volt, aki börtönbe került, volt barátom, akit föl akasztottak. Egyre kevesebben maradtunk. Európából gyakran hazajárnak, Amerikából, Ausztráliából ritkán. És idegenben is meg lehet halni.

Akiket megírtam, élők maradtak. Fialalok, boldogságkeresők. Álmodók. Nem igaz, hogy pótolhatók. Helyükre jöttek mások. Új vágyak, hitek, álmok. Nehéz sorsok, kemény életek. A kerület varázsa, az ezerszer áldott kerületé, hogy akik elköltöztek, azok is nyolcadik kerületinek, józsefvárosinak érzik, vallják magukat. Mint én.

Szenási Zsófia

Színházi esték

**Királynőnk nyakában
gyémánt ragyog:
mert én gaszkonyi
legény vagyok!**

■ Nézd el nékem, kegyes olvasó, ha bírálatomban összecseng a szó, de úgy csilingelt szöveg a színen, hogy dalra fakadtunk mi is iziben. Szálljon tehát a szerző fejre – és találja őt telisde telibe – rímabdacsunk tömítő rongya, kóca: kupát, fiúk, Várady Szabolcsra! Folytathatnám, de fogytán a papír, az újságíró a papírra ír, s gazdálkodni kénytelen szakma-görccse, rímelve továbbá ezentúl egy szót se!

Mindebből tán kitetszik: jókedvű esténk volt a József Attila Színházban, ahol idősb Dumas Három testőréből (és némiképp a Mylady bosszújából) zenés játékot láthattunk Várady Szabolcs feldolgozásában, Darvas Ferenc zenéjével. A szerzőpáros úgy döntött – még évekkkel ezelőtt, amikor színre vitték először –, hogy a mesét mindenki ismeri, sokat nem kell bibelődni a fordulatok és udvari intrikák bogozgatásával. Éljenek és viruljanak a helyzetek, a jellemekből adódó mókák – a tréfa. Balikó Tamás elegánsan elfogadta ezt az alap-helyzetet: narrátorait tenisz-bíró pulpitusra ültette, ők közlik, vagy ha nagyon muszáj: eljátszzák a nélkülözhetetlen mese-mozzanatokat, azon túl él a szöveg megannyi ötlete és a nemkevesbé tréfáskedvű zene. A meglepetéssel nem ők szolgálták – Várady kitűnő költő, Darvas Ferenc pedig a zenés színpad műveltséggel áldott humoristája – meglepetéssel a közönség szolgált: értette, átadta magát az itt feltündöklő humornak. Miért meglepetés ez? Mert az utóbbi évek rákapták a nézőt arra, hogy csak a vastag tréfát értse, a grimaszokkal, nagy kiemelésekkel hangsúlyozott poént vegye észre. A József Attila Színház publikumát ezen túl még az érzelmes bájjalgás szemforgató kellemével is hírbe hozták. Hát nem!

Itt a verbális leleményeket épp úgy honorálta a közönség, mint a zenei utalásokat, parodizáló idézeteket. Azt ugyan nem állíthatom, hogy a kimosdatott iskolások számára ugyanaz volt a vicc, ami a kékre ondolált nyugdíjasoknak – de a jó közérzet színvonala nem különbözött. Lám csak, az obszcén beintések, zsíros bruhahák, erőlködő fintorgások nélkül is lehet oldottan szórakozni.

Nem akart semmiféle forradalmat ez az előadás – mégis felütjük a fejünket: ízlés. Elegancia. Egy jobb minőségű világ stílusa csap ki belőle. A megtiszteltetés grandezzája: feltették rólam, hogy azt is értem, amire céloznak, nemcsak azt, amit patkolt sarokkal a képmembe talpálnak. És ettől még a ruhatárban is úgy viselkedünk, mint akiknek vannak szellemi értékeik.

Nem tartozik az előadáshoz, de az est része: *Gáli József-bérletet* hirdet a műsorfüzet. Egy olyan író nevét láthattuk a programon, aki ebből a színházból indult, akit halálra ítélték 56-ért, aki végül csak egy posztumusz kötettel áll a lexikonban. Most bérlet. Nem nagy dolog, de ... Angyalföld megteszi, amit megtehet. Bár lennének gyakoribbak az önbecsülő találkozások.

– kes

**Szégyentelenek
Goldoni az Új Színházban**

■ A kereskedőapák elhatárolták, üzleti kapcsolataikat megerősítő összeházasítják gyerekeiket, jóllehet a fiatalok még csak nem is látták egymást. Az asszonyok nem hagyják ennyiben a dolgot: a vőlegényt asszonyjelmezbe öltöztetik, úgy csempészik a lányos házba, hadd vessenek legalább egy pillantást egymásra a fiatalok. A csalafintaságra persze fény derül, kitör a botrány, de az eljegyzéssel végre minden a helyére kerül: teljesül az atyák akaratja, meg a szerető szívéké is.

Goldoni 1760 táján fejezte be *Bugrisok* (jelen darabja) megírását. Már túl volt negyvenedik

színművén – kisujjában volt a vígjátéki helyzetek, jellemek kiformálása, s mert a bemutatót épp a farsang végére tartogatták – tele a komédia karneváli hangulattal. A Bugrisok humorát a jellemkomikum adja: zsugori, zsembes férfiek, mulatni vágyó asszonyok, szeretni vágyó fiatalok. Ebből az következik, hogy a darab cselekménye – kanavász, a játék lelke a különféle jellemek ütköztetése.

Kiss Csaba – az Új Színház előadásának rendezője – tudja ennek titkát: olyan gyors tempóban kell játszani, hogy a nézőnek ideje se legyen belegondolni az eseményekbe. A Bugrisokból *Szégyentelenek* lesz – az apák ügyéből a nők cselszövése –, összevon szerepeket, s perlekednek a színészek nyaklók nélkül, a közelvezet kedvéért nem rokok polgárok módjára, hanem ahogy az alsó középosztályban minálunk szokás.

A darab eredendő problémáját nem sikerült megoldani. A fehérnép civódása természetes és gyakori (fiatal második feleség és eladósorban lévő mostoha-lánya, lányos anyák – kontarfiús anyák, emancipált feleségek és családfő) – a férfivítáknak azonban súlya van ritkák és verekedés-szagot hoznak. Kiss Csabának nem sikerült ezeket a fogyatékoságokat orvosolnia: a férfias jelenetek esetenként „leülnek”. Szerencsére Dengyel Iván kitűnő Lunardó szerepében, Györgyi Anna – Botos Éva párosa pedig az előadás legjobb jelenetével szolgál.

Goldoni örökzöld – lehet rajta nevetni böjtmás havában is.

Zs. A.

**Ez az üzlet nem vált be
Kurázi mama a
Vígyszínházban**

■ A vallásháború fölégeti fél Európát, zsoldosok dúlnak, hittérítők vérengzenek, de a frontvonalak között vígan szekerезik a markotányosnő, olcsón vesz, drágán ad el, vagyunkája gyarapodik. Bátor teremtés, ezért is hívják Kurázi mamának. Ő is nagyon elége-

dett a saját bátorságával, s ha még eltart egy darabig a háború – tudja – szép öregség várja. A háború tart, sőt még növekedik is, Kurázsiban is virgonc a tettvágy, mégis egyre rosszabbak a kilátásai. Gyermeküket legyilkolják, barátai elárulják, vénen, kifosztva csak ő nem látja, hogy rossz helyen kereskedett. Nem éltetője, hanem elpusztítója a háború.

Brecht drámájának 1941-ben Zürichben volt az ősbemutatója, és szomorú aktualitást adott neki a kiteljesedő világegyetem. Ma már nem hat ilyen erővel a naprakész agitatív mondanivaló, ám a történelmi példabeszéd igen: a művészi élmény hozzásegít felismerni az öncsalás mibenlétét.

Sajnos a vígszínházi előadás – Szász János rendezése – már a színpad működésbe hozásának pillanatától fogva kész véleményt mond, a néző definíciót kap levezetés helyett. Tömegsírok, kiégett romok, különféle fegyverekkel rikoltozó katonák között tőpörödött vénasszony rángatja a rozszant babakocsiból egybeszerkesztett kollektívot. A helyzet olyan rossz, hogy már nem is lehet rosszabb. A rendező is így gondolhatja, mert ezt a képet ismételteti, jóllehet semmit nem sikerül ezáltal leleplezni, vagy pontosabban a néző tudomására hozni. Ez a Kurázi mama nem öncsalás rabja, nem végzetesen rosszul kalkuláló üzletasszony, hanem bolond. Nem Kútvolgyi Erzsébet tehetségén múltott, hogy a világhírű címszerep így összezsugorodott. A jellem kibontakozásának állomásaitól a rendezés fosztotta meg. Szász János számára vonzóbbnak tűnt a színpadkép vizíója, mint a figurák belső árnyalása. A kitűnő lehetőségekkel kísértő szcenika minden elemét mozgásba hozta, forgó forog, súlylyesztő süllyed, lőporfüst száll, tűzfény lobog, s mindeközben nem marad idő és alkalom, hogy emberábrázolásra is sort kerítsenek. Pedig semmi sem tud olyan érdekes lenni, mint az ember maga.

– kes

Mindenki le akart beszélni róla...

Találkozás Deák Krisztinával, a Jadviga párnája rendezőjével

Sikerkönyvből sikerfilm: az idei filmszemle emlékezetes alkotása a *Jadviga párnája*. Nyilvánvalóan Závada Pál két évvel ezelőtti, a magyar kortárs irodalom olvasottságát fellendítő naplóregénye volt az alkotás ihletője. Legelőször a könyvekhez fűződő viszonyáról kérdeztem a rendezőt, Deák Krisztinát, aki végigjárta a filmkészítés „számárlétráját”. Gyerekkorában egykor színésznő szeretett volna lenni, végül először filmvágóként dolgozott, aztán forgatókönyveket írt, meg dramaturg volt, s csak ezt követően járt rendezői szakra.

– Gyerekkorom óta rengeteget olvasok – válaszolja. – Amióta filmes vagyok, azóta nem egészségesen viszonyulok a könyvhöz. Nekem a munkámhoz nagyon fontos a jó irodalmi alapanyag. Laszacsán már a könyvesbolt kínálatát is ebből a nézőpontból veszem szemügyre. Nyilvánvalóan elsősorban a magyar irodalmat keresem, mert ahhoz van a legtöbb közöm. Így például egy könyvhét alkalmával szinte minden kiadott művet elolvasok. Szerencsém volt, mert amikor a Jadviga párnája megjelent, az akkori bő kínálatból ezt vettem kézbe először. Faltam a lapokat. Tudtam, hogy ebből a történetből kell filmet készítenem. Két héttel a regény megjelenése után már fel is hívtam Zavadát.

– *Ilyen egyszerű mostanában Magyarországon filmet forgatni? Megtalálom a témát, és két évvel később már ott van a kész alkotás a szemlén?*

– Nem volt olyan ember a környezetemben, aki ne akart volna lebeszélni róla. Mondták, hogy naplóregényből lehetetlen filmet készíteni, hogy a műnek a nyelvezete az igazi értéke, hogy narrációra lesz szükség. Én viszont jó történetet láttam benne, amelynek elbeszélése filmesként jelenleg a legizgalmasabb számomra. Mivel ez lábujjgyezetekkel teli, bonyolult szerkezetű mű, a „mesét” ki kellett bontani belőle. Kellemes munka volt. Számítógéppben dolgoztam. Megkaptam Zavadától az anyagot flopin, s attól fogva „csak” összeraktam a sztorit, végig, 1989-ig. Amikor végeztem vele, kiderült, hogy ez nem egy film, hanem három vagy öt. Úgy döntöttem, hogy

a legdrámaibb fejezetet, az első négy év, a házasság történetét vizsgáltam meg, ez fér bele két órába.

– *A pénzszerzés is ilyen zökkenőmentesen ment?*

– Ez a producer, Marosi György gondja volt. Akadtak válságos pillanatok is, amikor úgy tűnt, le kell állnunk. Tudtommal jelentkeztek koprodukciós partnerek menet közben, de tudtommal végül egyik sem teljesített. A MAFILM csinálta meg ezt a produkciót. Az, hogy két éve jelent meg a könyv és a film készen van, igen nagy teljesítmény. Igaz, én az elmúlt két évben, attól kezdve, hogy a Jadviga párnája című könyvet a kezembe vettem, a mai napig semmi mással nem foglalkoztam a nap huszonegy órájában.

– *A jó könyv hátráltatja vagy segíti a belőle készülő filmet?*

– Azt szokták mondani, hogy remekműből, amely öntörvényű, nem lehet jó filmet készíteni. Mint minden közhelynek, ennek szintűgy igaz lehet az ellenkezője is. Nekem a mai álláspontom szerint rettentően fontos a jó forgatókönyv. Ezt együtt készítettük Zavadával, majd nem egy évig dolgoztunk rajta. Azt látom, hogy ma Magyarországon nem lehet másféppen forgatni, csak úgy, hogy ha az ember egészen pontosan, precíz, pillanatra, jelenetre tudja, hogy mit akar. Arra pénz- és időhiányban nincsen mód, hogy a forgatáson találja ki, mit hogyan szeretne. A film sorsa tulajdonképpen már a forgatókönyvírásnál, az előkészítésnél, a színészválasztásnál eldőlt. A felvétel időpontjában már csak az angyalnak kell elszállnia a produkció fölé. Most csináltam először storyboardot, vagyis jelenetről jelenetre lerajzoltuk, mit szeretnénk látni. Noha nem ragaszkodtunk a vég-sőig az előzetes elképzeléshez, én már nem vágnék bele enélkül a filmkészítésbe. Biztonságot ad. Olyan rövid volt a forgatási idő, minden másodpercet kihasználtam. A napi tizenkét órát leforgattam, de tudtam, hogy nem lehet semennyivel több, mert akkor külön pénzbe kerül. Nem volt esőnap. A szívemhez legközelebb álló jelenet forgatásakor ömlött az eső, kamerán keresztül azért még

nem látszott. Gregornak és Ondrisnak meg kellett fürödni a folyóban. A parton is csurom vizek voltunk. Az operatőr úgy ült a mozgó kamera székében, mint egy kádban. A monitoron nem hallottam, mit beszélnek, a jelenet hangját a vihar miatt nem tudtuk használni, utószinkront kellett alkalmazni. Mindenki azt mondta, hogy ha a színészeket beküldöm ebben a zuhogó esőben a 15–18 Celsius-fokos vízbe, szadista vagyok. Magam viszont tudtam, hogy ha nem küldöm be, akkor ezt a jelenetet nem tudom fölvenni, nem volt rá sehol egy fél szabad nap vagy három óra. Megkérdeztem a színészeket, mit gondolnak. Az egyik lehetőség, hogy bemennek most a vízbe, fölveszük ezt a jelenetet, csak kétszer a technikai hibalehetőség miatt. A másik eshetőség, hogy egyszer talán fölveszük egy kocsmában, amit egyikünk sem akart, vagy kihagyjuk. Bementek, fáztak, kijöttek, ittak, és jól éreztük magunkat, s azt hiszem, nem látszik a jeleneten a sanyarú forgatási körülmény.

– *Színészfilmként is említette a Jadvigát. Hogyan választotta ki a szereplőket?*

– Nagyon hosszú próbafelvételek után. Szinte nincs olyan Jadvigakorú színésznő és Ondris korú színész, akit meg ne néztem volna. Hozzájuk kerestem a többieket, de mindenki, még Csomós Marival is csináltam próbafelvételt. Nem mintha nem tudnám, milyen nagyszerű művész, de érdekelt a mostani színészi állapota, a többiekhez való viszonya és főleg a maszka. A század eleji, vidéki miliőhöz illőn, s azért is, mert néhány évet öregednek a szereplők a történetben, sok dolga volt a maszkmesternek, Forgách Erzsébetnek, Tóth Ildikó „sminkjén” például több mint három órát dolgozott minden forgatás előtt.

– *Milyen mekkora sikerben reménykedik?*

– Bízunk benne, hogy még a piacutató szakemberek optimista jóslatánál is többen nézik meg a Jadviga párnáját. Önmagam előtt szakmailag azt tartom sikernek, hogy ha a film a regénytől különálló életet képes élni. Senki nem gondolja azt, hogy ez egy illusztráció, nem keresi az olvasmányai révén kedvencé lett jeleneteit, hanem két órán keresztül elfogadja azt, hogy ez az én Jadvigám.

– *A könyv szerzője is elfogadja az ön nézőpontját?*

– Közös munka volt, nagyon sokat dolgoztunk együtt. Ez nem azt jelentette, hogy mindig egyetérttünk. Sokat vitáztunk, de mind a ketten nagyvonalúak voltunk egymáshoz. Jómagam sem-

mit sem erőltettem, amit Závada idegennek érzett, Závada nagyvonalúsága pedig abban nyilvánult meg, hogy az általam nem filmszerűnek ítélt megoldásokról lemondott. Először azt mondta: soha nem írt forgatókönyvet és nem is akar. Aztán ahogy beszéltem neki a filmről, elmondtam, hogyan képezem, kedve támadt együttműködni. Végül jelen volt a forgatás minden mozzanatánál, kezében a szöveggel. Mi gyakran szoktuk mondani, hogy a film dialógusait a legtöbb esetben nem Shakespeare jegyezte, ezért apróságokban el lehet térni a leírtaktól. Elég hamar kiderült, hogy Závada ezt nem tűri, még a névelőtől sem hagyja eltántorítani magát. S valóban, igazsa volt, mert nagyon alaposan megrágtuk a forgatókönyv minden mondatát, sokszor még az és-en is elgondolkodtunk, hogy jó helyen van-e. Ma úgy gondolom, hogy máskor is tudnánk együtt forgatókönyvet írni, mert ő sokat megtanult a filmezésből, annak dialógusbeli sajátosságából, s arról, hogy a jelenet leírásán milyen sok múlik.

– *Lesz folytatása, második, harmadik, ötödik része a Jadvigának?*

– Ha akadna egy producer, aki felhívna, hogy szeretné megcsinálni a Jadviga 2–3. részét, én boldogan elvállalnám. Lehetőség van benne. Itt másról van szó, mint az amerikai sikerfilmek folytatásainak esetében. Adott a regény, amely olyan mély és sokrétű alapanyag, hogy még két film legalább kiteljen belőle. Meg lehetne csinálni Ondris filmjét és Misoét is, a kisfiút. Föl is vettem egy beállítást a kisgyerekről, a két éves Misókaról, amelyet feltétlenül elteszek, hátha egyszer valaki folytatni szeretné a naplóregény megfilmesítését...

Mátrabázi Zsuzsa

Könyvek és filmek

Ezúttal engedjük a csábításnak, ne olvassuk el előre azokat a könyveket, amelyekből a filmek készültek, csak nézzük meg, hogy mi készült belőlük. Nézzük, és vegyük észre, mi minden bukik ki egy jelenetben, ami soha nem hozható vissza könyvben. Legemlékezetesebb – amiért érdemes és tanulságos megnézni, magunkra ismerni, elborzadni és megfogadni, hogy nem jutunk el idáig – példája ennek a

Rózsák háborúja

című felejthetetlen – s félő, hogy utolsó lehetősége annak, hogy még kölcsönözhető legyen – film egy szerelemről, amiből házasság lesz, végül pedig – ahogy kell (?) – válás. Eddig semmi sem felejthetetlen. A szép a vége volt. Már mindent összetörtek, magukat és a lakásukat, már szikrája sem volt a cigánykerekező féktelen boldogságnak, már semmi sem számított, nem törekedtek győzelemre és vereségre. Már csak az események peregetek, ölték, gyilkolták egymást. És egyszer csak vége volt, a párocska a mélybe hullt, feküdtek a cserepeken, sejthető volt, hogy percek meg vannak számlálva. És ekkor a férj – még maradék szeretetével és erejével – óvón megérinti a feleségét. Egy apró kis mozdulat, amelyben sűrűsödik az a bizonyos esszencia. És a nő, akinek már alig van lélegzetnyi ereje, a nő, a gyöngéd, a szeretetre éhes, ezt a kezét ridegen félrelöki. És maghal.

A házvezetőnő meg tovább sétál.

Lehet, hogy csak én gondolom, hogy ez az a mozdulat, amitől zseniálissá válik a film. Az igazság és a méltányosság kedvéért az előző részben – az egészben – is vannak zseniális részek, s úgy, ahogy van, jó a film. Michael Douglas, Kath-

leen Turner és a ma ritkán látható Marianne Sägerbrecht, és a kedves kis Danny DeVito.

Olyan ez a film, amely akár kötelező film is lehetne a családépítés elnevezésű koncepció jegyében. Kockáról-kockára kimerevithető jeleneteket érdemes lenne elemezni, megvitatni, hátha tanulságként szolgálna.

Tanulságos az

Egy kosaras naplója

is, amelyik szintén betuszakolható a kormányprogramba. Küzdelem a kábítószer ellen s arccal a sport felé. Csakis egyet tudunk ezzel érteni, görcsberánduló gyomorral nézzük szegény DeCaprio porbahullását, majd felemelkedését. Pontosabban, visszarendeződését. Az ígéretes, tehetséges kosarazó fiatalember a kábítószar rabja lesz. Oka van rá? Igen is, meg nem is. Sokkal inkább belesodródik, ő is, mint a társai is, a barátai. Tehet erről a társadalom? Vesztélyes lenne ezt állítani, a film sem sugallja. Csak az élet, de ezen tegyük túl magunkat. A film hitelességét az garantálja, hogy a film sztóriáját valóban egy megírt napló – és a belőle készült regény – szolgálta. A fiúcska szerencsére megmenekül, mert egy néger – aki szintén kosarazik – felkarolja. Ő is volt kábítószeres, rajta is segített valaki – mondja – ezt hálálja most meg. Rendjén is van ez – nyugszunk meg –, az élet körforgástörvénye nem engedi, hogy egy nemzet fiai a porba hulljanak. Lesz ez így nálunk is.

De vannak itt négerék?

Csak gazemberek, törvényt áthágók, alkoholisták, prostik, korrupt hatóságok, gyilkosok népesítik be a

Casino-

t, amely filmmel szemben szintén alkalmazható lenne az azonosuláseméletünk, mivel nálunk is vannak kaszinók,

nálunk is repülnek az ég felé a felrobbantott autók, legfeljebb, akik benne ülnek, nem ússzák meg. Mi tökéletesebb nemzet vagyunk, alaposabban dolgozunk. És ezzel vége is az analógiának. Ez meg a túlélés-filozófia lényege. Mert, aki nem alkalmazkodik az íratlan törvényekhez – ez a film egyik tanulsága a sok közül – az bizony belebukik, megüti a bokáját. Elegendő egy aprócska porszem ebbe a tökéletesen működő gépezetbe, és beindul a csikorgás. A fők tudják, hova kell nyúlni, hol kell megcsiklandozni azt, akit ki akarnak készíteni. Csak azt kell tőle megkérdezni, bocsánat főnök, mutassa már be az engedélyét, azt az okiratot, amelyik önt feljogosítja a főnök cím viselésére. És a főnök már hebeghet-haboghat, mondhatja, hogy de fiúk, eddig ti hunytak szemet e fölött, hogy megbeszéltük, amikor együtt vacsoráztunk, hogy mellettem álltok, hogy szemet hunytok, és így tovább. Mert a felsőbbrendű gépezet egyszer csak bekeményít, igazságot szolgáltat. Arcpír nélkül hazudik az igazság érdekében. De, mint tudjuk, a világ nem rendül meg, néhány fő a porba hullik – majd nő helyette más ezer –, és a polgárok azt hiszik, végre rend lesz.

Jó volt a könyvet is olvasni, de ezúttal a film sokkal élvezetesebb.

Ez azonban nem mondható – egyértelműen – az Oscar-eső eltette

Az angol beteg-

ről. Az Oscar-díjak lélektana amúgy is megfejthetetlen, beláthatatlan. Szívünknek édes volt, hogy egy olyan film rengette meg, amelyiknek hőse egy magyar utazó volt, s ráadásul egy csodálatos hangú énekesnő vitte hírünket a világra. (Félő, hogy ettől még nem kerülünk be az igazi keringésbe.)

Az angol beteg tehát magyar volt, jellemzőbb jelzője, hogy szerelmes, vitathatóbb, hogy

áruló. Mert szerelme kedvéért, azért, hogy életét megmentse, elárulta a szövetségeseit. Lehetne ezen is moralizálgatni, hogy illik-e ilyen tenni, de a film ezen könnyesen és megértően felülemelkedik. És, ha belegondolunk, ez meglehetősen életszerű.

A hosszú lére engedett film a szereplők örömmünnepe volt, bennük lehetett gyönyörködni. Ki bájos volt – Juliette Binoche, akinek mosolyát nehéz szavakba leírni szavakba foglalni – ki titokzatos – Cristin Scott Thomas –, ki ördögien csábító – Willem Dafoe –, ki szálnalmasan szeretetreméltó – Ralph Fiennes. Ezekkel lopta szívünkbe magát a film. És a könyv? A könyv teret engedett egy másik szerelemnek is, amely az ápolónő és az indiai aknász között szövődött. Mi tagadás, ez az olvasatban sokkal megkapóbb, színesebb, érzelmesebb volt, mint az angol-magyar betegé. És még megrázóbb az utolsó volt, amelyben levezették ennek az életet meghatározó szerelemnek a szépségét, fájdalmát. Szóval ez kimaradt a filmből, amelyik arra emlékeztetett, mint amikor egy könyvből kitépdésnek lapokat, és ezeket fűzik újra össze. Ez az újraalkotás csakis annak okoz maradtalan élvezetet, aki nem olvasta az eredetét.

De legyen elég a kegyetlenkedésből, láttunk már ennél sokkal rosszabb filmet is.

Bagota /ity edt.

Gazda Istvánnal

beszélget

Nádor Tamás

A humaniorák és reáliák talán mindmáig kettészakadt, vagy legalábbis egymást kellően át nem járó világában G. I. két – sőt többlaki elme. Valaki, aki nem elégedett meg a gondolkodás-bistóriánkról alkotott feltevésekkel, hanem sziszifuszi aprómunkával szelvében-hosszában s főképp mélységében felderítette a magyar tudomány pontos történetét. Hivatásos átvilágító tebát, aki elől tudásunk egyetlen dokumentuma sem rejtőzhet el. Értéktárában Bolyai János, Eötvös Loránd, Jedlik Ányos, Semmelweis Ignác meg a többi lángész műve így hiteles sorsával szerepel. Sarokba állbatnának a tudománytörténet-ferdítők és -hamisítók.

– Milyen sajátos érdeklődés, filológiai-rendszerezési buzgalom készlette arra, hogy valamelyik tudomány-ág művelése helyett épp a tudomány történetével foglalkozzék?

– Fizikát tanultam az egyetemen, ám e diszciplína néhány fejezetét nem értettem kellőképpen. Ezért a bölcsészkarra is beiratkoztam, és ott Vekkerdi László tudománytörténeti előadásait hallgattam. Rá kellett döbennem: ha egy tudomány történeti alapjait nem ismerjük, nem ismerhetjük magát a tudományt sem. Diplomám megszerzése után elektrodinamikát és relativitáselméletet tanítottam a műegyetemen. Ám beláttam: mivel jelentős fölfedezéséig stúdiumomban nem juthatok, jobb, ha e működésemmel felhagyok. Azóta foglalkozom tudománytörténettel. Felismerve, hogy – bár az egyetemes összefüggéseket sokan kutatták, megírták – e tárgy honi történeti-ája jórészt homályos. Aminek oka főként az, hogy mondjuk, a fizikust nem érdekli tudományának múltja, a történész viszont ennek feltárásához nem ismeri megfelelően a fizikát. Kettős kötődésem révén úgy éreztem: vehetem magamnak a bátorságot, hogy beássam magam a forráskutatásba.

– Ön lexikonokat, bibliográfiákat, kézikönyveket, művelődéstörténeti munkákat rendezett sajtó alá, szerkesztette többek közt a Tudománytár című könyvsorozatot. Fő

munkája azért a szakkutatás volt, például az MTA reformkori kiadványainak története. Miért épp ez?

– Említettem: a tudománytörténet azon összetevői érdekelték, amelyeket mások nem kutattak, vagy ha igen, a feldolgozás pontatlan maradt. E kiadványsorral kapcsolatos ismeretek – melyek hiteles összegzéséig húsz esztendőnyi munkával jutottam el – az állatorvosi lóhoz hasonlítottak. Elvesztettnek nyilvánítottak például könyveket, amelyeket valójában csak más leltári számon őriztek; akadémiai doktori disszertációkat adtak ki olyanok nevében, akik „tudásukat” kiadatlan kéziratok szerzőinek dolgozataiból merítették (magyarán: lopták). S ami a legmegdöbbentőbb: milliónyi akadémiai kiadvány emblémáján olvasható mindmáig az 1828-as évszám, holott a testület csak 1830-ban kapott működési engedélyt, ráadásul az MTA nem a „logón” látható épületben kezdte meg működését. Arról nem is beszélve, hogy noha akadémiánk első kiadványa 1831-ben jelent meg, korábbi dátumokat is feltüntetnek egyes köteteken. Igyekezettel nem csupán azt szeretném elérni, hogy a tévedéseket korrigáljuk, hamisításra ne legyen alkalom, s persze teljes és hiteles adatsor segítse a mai és holnap kutatást. Talán azt is, hogy – amint van, mondjuk, Régi magyar költők

tára, Régi magyar drámai emlékek sorozat – adjuk közre tudósklasszikusaink szövegeit is, kritikai kiadásban. A millenniumi időszak egyik maradandó vállalkozása lehetne, ha régi magyar matematikusok, fizikusok, kémikusok, csillagászok, biológusok, orvosok vagy a földtudományok művelőinek írásait sorozatosan megjelentetnénk. Lehetőleg németül, angolul is, hiszen külhonban a magyar tudomány múltját kevésbé ismerik. Ezt mutatják a nagy nemzetközi lexikonok is.

– *A Magyar Tudománytörténeti Intézet igazgatójaként (túl azon, hogy közreadta tudomány-, illetve művelődéstörténeti összegzését), különböző akadémiai testületek tisztviselőjeként, tagjaként van-e módja arra, hogy törekvéseit érdemben szorgalmazza?*

– Az újjáalakult akadémiai testületek közül a tudomány- és technikatörténeti komplex bizottságnak elnökségi tagja, a művelődés-, illetve orvostörténeti szakbizottságnak pedig tagja vagyok. Ez három komoly fóruma az MTA-nak, így remélem, sikerül olyan könyvkiadói programot javasolnom, véghezvinnem, amely segíthet hiányaink pótlásában. S abban is, hogy nagyjaink munkásságának híre, értéke eljusson nemzetközi tudós lexikonokba és egyéb szakgyűjteményekbe. Az általam vezetett intézet folytatja tevékenységét s a millenniumi programban is fontos szerephez jutott. Monográfiák kiadása éppúgy hárul ránk, mint tudománytörténeti évfordulókkal kapcsolatos feladat. Csupán néhány példa: megjelentettük *Brassai Sámuel emlékkötetét*, elkészült *Jedlik Ányos-kézikönyvünk*, most adjuk ki *A magyar szabadságharc egészségügye és honvédeirosai* című monográfiát; Mikovinyi Sámuel professzorra, a mérnökterképészre emlékezve születésének 300. évfordulóján éppúgy kézikönyvet jelentetünk meg, mint ahogy Eötvös Loránd 150. „születésnapjára” kis késéssel emlékezve (a tudós eddig ismeretlen saját fényképfelvételével dúsítva) szintén megjelentetünk. Kutatásainkat szívesen fölhasználják a kiállí-

tásrendezőök is. A Magyar Televízió 1998 óta, *Tudóra* címmel – összeállításomban – elindította tudománytörténeti sorozatát. Négyszáz órányi vetítésre jutott alkalom, ám napjainkra az adásidőt messzemenően csökkentették. Pedig e sorozatban a régi és az új közönség láthatta-hallhatta például a magyar Nobel-díjasokkal készített beszélgetéseket, vagy mondjuk, Benedek István orvostörténeti sorozatát – kis magyarázatokkal kiegészítve. Jó lenne, ha a magyar tudomány és technika múltjának feltárása, új felvételekkel bővülve, méltóképp folytatódhatna. Szakmánknak egyébként még számos fontos feladata van. Például: tudománytörténeti kutatásunknak még nincs összefoglaló bibliográfiája, amelynek híján jövődöbéli szakmatársaim aligha boldogulhatnak. Remélem különben, diszciplínánk e munka elvégzése révén is eljut ahhoz, hogy megfelelő helyet foglaljon el a tudományok sorában. Ezt „szentesíthetné”, ha az MTA végre engedélyezné, hogy tudománytörténet megnevezéssel is lehessen akadémiai doktori címet szerezni. S jó lenne, ha az ELTE -n újra kötelező lenne a tudománytörténet.

– *Ez bizonyára nem csupán a szakma hiúságát legyezgetné...*

– Egy-egy történeti korról csak úgy lehet megfelelő képet alkotni, ha például tankönyveink nem csupán általános történelmi, gazdaság- és művelődéstörténeti stb. összefoglaló közölnek, hanem képet adnak egy-egy korszak, időszak tudományáról és technikájáról is. Ekképpen egyrészt teljesebb, átfogóbb, másrészt hitelesebb ismereteket nyerhetünk múltunkról a holnap szellemi emberei. A gondolkodástörténetet az új évezred küszöbén már nem lehet mesterségesen humán és reál világra hasítani.

Gazda István: Az MTA reformkori kiadványai 1831–1848., Magyar Tudománytörténeti Intézet, 1999, 190 oldal, ára: 1300 Ft

Gazda István: Magyar Tudománytörténet. Magyar Tudománytörténeti Intézet, 1999., 200 oldal, ára: 700 Ft

Bunkológia – létrontás – avagy a mindennapok tartozéka

Feltételezem, hogy akadnak Önök között olyanok, akik most hitetlenkedve rázzák a fejüket: ugyan már, ez a szó tisztára úgy hangzik, mint valami tudományág elnevezése. (Lásd: a nagyon is valóságos, de ugyanakkor transzcendens dimenziójú görög szót, a Logoszt és az ebből eredő különféle „lógiákat”). De talán mégse! Magam is ezt tenném, ha nem kerül a kezembe – barátom, és a kötet egyik kiváló szerzőjének jóvoltából – a Friedrich Ebert Alapítvány könyvsorozatának negyedik, nem is egészen száz oldal terjedelmű – és nem éppen feltűnő, ám annál élvezetesebb olvasmányt kínáló – kötete, melynek címe: Bunkóság. Alcíme pedig: A reprimítíváció változatai a társ-

dalomban. (Ha már szóba hoztam: a sorozat előző kötetei – egy vitasorozat dokumentumai – a következők: *Monetarizmus: múlt és jelen*, *Civilizáció az ezredfordulón*, *Az állami eper édesebb-e?*, *Igazságosság*. Szerkesztői: Dalos Rimma és Kiss Endre).

„A viták résztvevői ismert értelmiségiek és tudósok, akik nagyon eltérő szakmai és politikai nézeteket képviselnek” – írja e kötet előszavában Peter Thelen. Készséggel elhiszem neki, éppen ezért rögvest föl is sorolom őket. (Ha most azt írnám, hogy *persze* megérdemlik, nagyon de nagyon bunkó lennék!, merthogy az újságírók, a recenzensek, a szerkesztő urak is tudnak ám...) , tehát: Kiss Endre, Csányi Vilmos,

Pataki Ferenc, Balogh Tibor, Sáska Géza, Kamarás István, Hernádi Miklós, Veres András, Eörsi István és Lányi Gusztáv. Szóval igazán sokféleképpen: filozófiai, szociológiai, politológiai, irodalomesztétikai, nyelvi stb. oldalról közelítették meg ez a hallatlanul érdekes téma. Szó van itt politikai, imitatív, pittbull-, sámánista, koncepciós, állami, apokaliptikus „bunkóságról”. Megjegyzem, már csak azért is élvezetes olvasmány számomra ez a tíz tanulmány (nem biztos, hogy valóban mind az, lehet, hogy egyik-másik „csak” könnyed publicisztika, szellemes eszme-futtatás, okos tűnődés etc.), mert hát nem szeretnék áldozatul esni, így se, úgy se eme mentális-kognitív deficitnek, másrészt szeretném látni „ebben a posztkommunista térben”, hogy polgártársainkba egyre nagyobb mértékben investá-

lódik a társadalmi tőkének nemcsak az optimuma, hanem átlaga, sőt néha még az is elég volna, ha a minimuma.

Egy rendkívül komplex jelenséget járnak körül a szerzők, foglalkoznak a bunkóság lehetséges okaival, a reprimítívációval való kapcsolatát taglalják, és persze konkrét – tagadhatatlanul szórakoztató adalékokkal, adatokkal meg elrettentő példákkal szolgálnak. Hadd emeljek ki végül néhány frappáns, megszívlelendő mondatot, ha már részletesebb elemzésre nincs hely: „A bunkóság szakad a létezés harmóniájában. Létrontás, mondaná Hamvas.” (Kamarás Istvántól). „A bunkóság életünk mindennapi tartozéka lett.” (Veres Andrásról). „A kiművelt és cinikus bunkók az igazán veszedelmesek.” (Pataki Ferencről.)

Cs.A.

Kritikára nem illik válszolni az alkotónak. De a műélvezőnek tán szabad, kivált, ha a bírált művet a maga módján még élvezte is. „Az egykor szépművész Frei Tamásról” szólván azt állítja a műíró, hogy – „Ritka televíziós visszafejlődés részesei lehetünk...” Ejnye (nem terhelem az olvasót a tévé-kritikus nevével – feleldhető), K. B. úr, e ritka visszafejlődésnek ön részese is volt? Gratulálók! Eddig azt hittem, csak tanúja.

No jó. Almásy gróf története nem igazán kötött le engem sem, de a *Frei-dosszié* több blokkból áll. „Magyar kábítószerfutárak börtöninterjúit látjuk mindenféle fegyintézetekből”, jön rá éles eszével K. B. úr. „Teljes érdektelenség itt is. Céltalan, félresiklott kérdések, álproblémák, mellékes információk garmadája.”

Hát igen. K. B. úrral ellentétben én a riportban például – többek között – azt az információt találtam, hogy a dél-amerikai börtönhelyzet úgy viszonyul a magyarhoz, mint egy szanatórium a koncentrációs táborhoz.

A dél-amerikai börtönbe kéthetenként beengedik a családtagokat, a foglyok családi életet élhetnek, hogy csökkensen a feszültség, a frusztráció. Csak úgy... az emberiség nevében.

Dolgozni nem kötelező, de lehet. És aki dolgozik, reménye

van rá, hogy minden tisztességesen ledolgozott napért egy nappal rövidebb lesz a börtönbüntetése, továbbá szinte mindent megvehet a börtönbeltől boltokban, amire szüksége van. Nem is érez honvágyat egyetlen magyar rab sem. Tervezik, nem itthon,

nézik. Csalinak használták: lebukott. A kislányát a börtönben szülte meg – tüneményes csoki színű félvér –, s ő, ha két év múlva szabadul, keres egy afrikai eredetű fiút, férjhez megy, dolgozni akar, és boldog családi életet élni a félvér kislányával.

Kertész Ákos Frei Tamás információi

odaát a szabad jövőt, a becsületes civil életet. (A hazai börtönök lakói hetven-nyolcvan százaléka visszaeső.)

Megtudtam azt is, hogy a magyar drogfutárak túlnyomó többsége becsapott kisember: két fiatal szakmunkás egy kis szelrelőműhelyt akart összebütykölni a pénzből, egy középkorú hölgy (közben nagymama is lett, de unokáját még nem látta), butikot próbált nyitni a Körúton, s az adósságait szerette volna rendezni. Egy fekete fiútól állapotos fiatalasszonyt – mellékesen tavalyelőtt megnyerte a börtön szépségkirálynő versenyét (jó kis álprobléma ez is) – azzal szerveztek be, hogy kismamaként meg se

Mint az állapotos kismama is, vannak csali-futárak, akiket a maffia kis mennyiségekkel tudatosan lebuktat, hogy míg a vámórség velük foglalkozik, a nagymenők a komoly szállítmánnyal könnyedén átcsúszsznak, és mint kezdők frusztrált állapotukkal magukra vonják és lekötik a vámosok figyelmét. A nigériaiak, ezek a jóképű fekete fiatalemberek a maguk előtt jövőt nem látó magyar csajoknak csavarják el legkönnyebben a fejét, de a létminimum határán tengődő fiúkra is nagy hatással van a gyors meggazdagodás lehetősége.

Ezek nem deklasszálódott mélymagyar értelmiségiek: nem

engedhetik meg maguknak a rasszizmust.

A magyar drogfutárokat, ugyanaz a nigériai maffia szervezte be, amelyik teljes szabadságot élvezve működik kis hazánkban. (Vajon kinek tartozhatnak köszönettel...?) Olyan arcpirítóan szabadok, hogy az egyetlen magyar fegyintézetben fogva tartott fiatalasszony (a butikos nagymama lánya) azt mondja, hogy ha szabadul, vagy folytatja a drogmunkát, vagy megölik, vagy öngyilkos lesz. Más lehetősége nincs. Túl sokat tud. Túl sok nigériait ismer. És nincs az a magyar rendőrség, amelyik megvédi...

Na most mindezeket a mellékes információkat Frei Tamás jóvoltából tudom én, tudja még kétmillió néző, fura mód viszont nem tudja a magyar rendőrség, a vámhatóság, a belügy, és természetesen K. B. úr sem.

A „hanyatlóban lévő riportert” (K. B. nyelvi leleménye) nem politizál. A hazai viszonyokat nem boncolgatja. Nem bírál. Senkiről egy rossz szava sincs, csak „álproblémákkal és mellékes információkkal” traktálja a nézőt.

Hej, ha én így tudnék publicisztikát írni! Ilyen szörmentén, ilyen gellerből. Hogy miközben Kolumbiáról beszélnek, egy szót sem szólnék Magyarországról, csak úgy „mellékesen” elgondolkodtatnám a nézőt, olvasót.

Bibó: javallat históriai hisztériák ellen

Megint egy olyan könyv, melyről igazából nem is írni kellene, hanem a java részét idemásolni. Dénes Iván Zoltán tudnillik fontos, sőt talán a legfontosabb és legtöbbet vitatott történetpolitikai problémákról ír *Eltorzult magyar alkat* című, Szekfű Gyulával, Németh Lászlóval és Bibó Istvánnak Szekfűvel és Németh Lászlóval kapcsolatos munkáival foglalkozó könyvében. Idézni, idézni és idézni kellene – egyfelől minél többet Bibó gondolataiból, mert azok még mindig – már megint, vagyis folyamatosan időszerűek és eligazítóan bölcssek, másfelől abból, ahogyan a szerző – manapság különösen ritka – lucidus elfogulatlansággal, egyszersmind pontos és érzékletes meghatározásokkal kijelöli saját viszonyát e tárgyalt hármashoz. Bevallom, nehezen tudtam elképzelni, hogy lehessen így is beszélni ennyi nemhogy kényes, de kifejezetten húsbavágó problémáról, ráadásul úgy, hogy sehol ne érezzem cinkelt lapok jelenlétét e triász megítélésében. Dénes Iván Zoltán nemcsak ígéri a bevezetőben, hogy távol tartja magától a paranoiás közéleti viták légkörét, az ellenségkép-keresést és -gyártást, de teljesíti is ezt. Hogy Szekfű Gyula miért, miként és mennyire maradandóan szállt szembe pályája első felében a kurucos-romantikus történelemszemlélettel, hogy *A számszűzött Rákóczi* keltette hisztéria idején miként lehettek egyedüli védelmezői azok a liberális, polgári radikális erők, akikkel később éppen ő szállt szembe a leghatásosabb, és leginkább tudatfertőző módon, az ebben a könyvben oly kristálytisztán bomlik ki és kap árnyalt, gazdagon okadatolt magyarázatot, hogy tanítani lehetne. S erről az

alapról, mint trambulínról, rugaszkodik el aztán a szerző, hogy bemutassa: mi és hogyan jogos vagy méltánytalan Németh László Szekfű-kritikájában. És lássunk csodát: nemhogy kerülne a „rázós” kérdéseket, éppenhogy keresi azokat: Dénes Iván Zoltán – Bibót segítségül hívva – nekimegy a sokat firtatott problémának, helyes volt-e éppen akkorra időzíteni a Szekfű-kritikát, amikor Szekfű (átmenetileg és akkor is vitatható módon), de mégis az antifasiszta egységfrontot erősítette? Németh László személyes és objektív motivációit e támadást illetően úgy vázolja fel a szerző, hogy – talán – még a Némethet istenként tisztelőik vallási szektája sem lát benne istenkáromlást. Más kérdés, hogy – éppen a *Kisebbségben* elemzése közben – Dénes Iván Zoltán is megfelelkezni látszik arról a nem elhanyagolható körülményről, hogy amiről a hírhedett Németh László-esszé szólt, és ahogyan szólt, az akkor, 1939 Magyarországon több is volt, más is volt, mint merőben eszmetörténeti fejtegetés: hiába szánta Németh László annak, ha a politika napi gyakorlata arra használhatta, hogy széles körben, a „népi” értelmiséggel is elfogadtassa az ország lakosságának faji alapon, első- és másodosztályú állampolgárokravaló szétszalazását. Még csak a náci, vagy a nyilas eszmék hívének sem kellett éreznie magát annak, aki erre az alapra helyezkedett (a zöld inges csöcseléssel azonosulni kínos lett volna), de egy Németh Lászlótól átvenni az ideológiát, órá hivatkozva helyeselni a faji diszkriminációt – ez lélektanilag is könnyebb és tetszetősebb volt. Ezért gondolom, hogy „tapintatlanságnál” és „sértésnél” talán több lehetett

mindaz, ami az ellenkező oldalon állók szemében Németh Lászlót terhelte. Dénes Iván Zoltán igazán akkor van elemében, amikor Bibónak Németh Lászlóhoz fűződő, és koronként módosuló viszonyulását mutatja be. Bibó tükrének segítségével a Németh-portré is sokkal méltányosabbá válik, mert a kritika mindig elismeréssel, a méltánylás viszont mindig bírálattal jár karöltve. S aztán elérünk a könyv csúcspontjára: a három legfontosabb, 1945 után keletkezett Bibó-tanulmány gondolatvilágának bemutatásáig. „A magyar politizáló közvélemény Bibó esszéjével és annak két párdarabjával egyesíthette volna a szabadság ügyét a közösség ügyével és megszabadulhatott volna a kisebbségi érzetből következő *szolgai mintakövetés és a megalomániás bezárkózás* rossz alternatívájától” – íme, a summázat, ami nemcsak igaz, de az olvasót továbbbi töprengésekre is kényszeríti. Dénes Iván Zoltán ugyanis a Bibó-életmű sorsának felvázolásában megáll a Kádár-korszaknál, és megértem, hogy megáll, hiszen történész, aki számára a rendszerváltás óta eltelt tíz év, mint távlat, túl csekély. A Bibó-recepció azonban nem torpant meg és meglehetősen sajátos az alakulása, később egyszer még ennek fordulatai is egyfajta korjellemző történelmi metszet elkészítésére lesznek jók. A demokratikus ellenzék közös platformja, ideológiai közös nevezője, ennél fogva – méltán – zászlója és bálványa volt Bibó 1989-ig. A társadalom újbóli, de más törésvonalak mentén történt kettéosztódását mi sem jelzi jobban, mint ami Bibóval történik: Tőkéczki (s azóta más oldalon mások is) ahisztórikus, és egyben hisztérikus szemrehányásokkal illetik Bibót, amiért 1945 után a politikai porond szereplőjéhez nem ellenséges prekonceptióval közeledett, amiért a helyzetet elemezni próbálta, s nem előre kész, régi sablonokba gyömöszölni. Mindez elvtelen lojalitás, behódolás, elitéltendő kompromisszum volna – ha hallgatnánk azokra, akik a Bibó-ellenesség reneszánszát építgetik, még ha más eszmei alapról

is, mint Révai, Lukács és a többiek. Elég különös mellel, hogy *A szabadság kis körei* című tanulmánygyűjtemény, mely Dénes Iván Zoltán könyvének remek kiegészítője volna, sem a Bibót ért támadásokat, sem az azokra született, 1998 előtti válaszokat nem közli bibliográfiájában. De igazán mégsem ez az, ami fölzaklató, hanem a mostani, legeslegújabb „Bibó-felejtés”: hiszen az újra fölgerjedő viták fasizmus és bolszevizmus vélt azonosságáról sekélyes és túlaktualizált fröcsögéseket termelnek, miközben itt van előttünk, „karnyújtásnyira”, ha tetszik, Bibó *Elvi alapvetése*, melyet tudtommal nemhogy meg nem haladott, de meg sem közelített senki. Dénes Iván Zoltán így tolmácsolja Bibó ebbeli állásfoglalását: „Míg ugyanis a náciizmus és a fasizmus elvileg üncs, nincs érvényes tartalma, addig az a végső célkitűzés, amihez a marxizmus kapcsolódott, s amit tétéleivel és eszközeivel megtagadott, nem más, mint a szabadság, az ember felszabadítása a természet, a munka és a társadalmi elnyomás alól. Az az ellentmondás, ami a végső célkitűzés, az érvényes elvi alap, valamint a marxizmus-leninizmus tétélei és sztálinista gyakorlata között feszült, tette lehetővé, hogy a kommunista rendszerben nevelkedett ifjúság, az értelmiség és a munkásság SZÁMON KÉRJE a megtagadott elvi alapot a zsarnoki rendszeren és fellázadjon ellene. Ez, a fasizmusban Bibó István szerint elképzelhetetlen...” Sokszor fellapozandó könyv volna tehát Dénes Iván Zoltáné, ha a sokszori fellapozás köztézetni okból nem volna lehetetlen, a kötet ugyanis már előszörre is lapjaira hullik szét. Ami ez esetben kimondottan sajnálatos.

Dénes Iván Zoltán:
Eltorzult magyar alkat
Osiris, Bp., 1999, 258 oldal,
1680 Ft

Nádra Valéria

– Ha nem Ön volna Pomogáts Béla, olvasná-e Pomogáts Béla munkáit?

– Erre a kérdésre csak valamiféle szellemes (vagy szellemtelen) értelmetlenséggel lehetne válaszolni. Ha ugyanis nem volnék Pomogáts Béla, de például érdekelné az erdélyi irodalom, a nyugati magyar irodalom vagy éppen az avantgárd és a népi mozgalom, akkor olvasnám P. B. írásait. Ebben az esetben azonban én volnék P. B.

– Irodalmunkban régebben magától értetődő volt, hogy az irodalomról és írókról író író – példának vegyük mondjuk Péterfy Jenőt – szintén író. Később vált – miről is: szokássá? divattá? – az irodalomtudós, a kritikus némi lekezelő felhanggal úgy emlegetni, mintha az ő munkássága nem volna szerves része magának az irodalomnak, az irodalmi természetnek. Ön szerint lehet-e, a minőségétől függetlenül, csak a művelt műfaj alapján megkülönböztetni a belletristát az esztétát?

– A megkülönböztetés csak részben indokolt, minthogy az, aki az irodalomról ír, és ezt bizonyos személyes világkép és irodalomfelfogás következtében teszi, maga is író, igaz, nem költő, elbeszélő vagy drámaíró, hanem mondjuk esszéíró. A Pen Klub elnevezés első tagja mint betűszó maga is erre utal, az „e” ugyanis az esszéírókra („essayst”) utal (ahogy a „p” a költőkre: „poet” és a „n” az elbeszélőkre: „novellist”). Mégis szívesebben tekintem irodalomtörténésznek magamat, csak másodsorban kritikusként, és ez így arra int, hogy csak az „irodalom” fogalmának egy tágasabb körében lássam azt, amit csinállok. Semmiképpen sem szeretnék a költők és regényírók közé toladni.

– Ön immár öt éve a Magyar Írók Szövetségének elnöke. Magát a szövetséget szinte állandóan veszélyek fenyegetik, hol a pusztító létfenntartásáért (pl. székház-ügy) kell küzdenie, hol pedig – újabban – ismét a függetlensége s így a szakmaisága ellen kísérrel meg merényleteket a hatalom. Eközben maga az író-társadalom végzetesen ketté sza-

Írófaggató

„– Egy árva sorát sem olvastam! – kiáltott fel idegesen a látogató.
– Akkor honnét tudja, hogy nem tetszik, amit írtam?
– Ugyan, hát nem elég az, amit a többiekől olvastam? – legyintett a jövevény.
– Egyébként, tudja mit? Elhiszem becsületszavára. Mondja meg maga: jók a versei?”

(Bulgakov: *A Mester és Margarita*)

m e g k é r d e z t e

– *kadt, mégpedig politikai törésvonalak mentén. Hogy éli meg ezt a helyzetet valaki, aki nem funkcionárius, hanem alkotó értelmiségi és van-e legalább távoli reménye arra, hogy mindebből valamit egyszer még írásaiban hasznosítson?*

– Bevallhatom, hogy mind keservesebben küzdök meg az irodalom jelenlegi helyzetéből adódó gondokkal és feladatokkal. Az Írószövetség elnöki tisztsége sohasem tartozott az ambícióim közé, annak következtében vállalkoztam erre, hogy 1995 körül a személyem körül kialakulni látszott valamiféle konszenzus a különben egymással hadban álló „szekértáborok” között. Ennek a konszenzusnak az volt az alapja, hogy én nem kívántam részt venni a „szekértáborok” harcaiban, és mindenkiel köszönő viszonyban voltam, olyanokkal is természetesen, akik már régen átnéztek egymás feje fölött. Úgy érzem, voltak eredményei annak, hogy szerepet vállaltam az Írószövetségben, mindenekelőtt az, hogy a szövetség máig fennmaradt: „inog, de nem merül”, ahogy Párizs jelmondata tartja. Ezért választottak meg újra, mondhatom igen meggyőző szavazati aránnyal, 1998 telén.

Az Írószövetség helyzete mindazonáltal ma több mint nyugtalanító. A szövetség működőképessége évek óta nincs megalapozva pénzügyileg, a minisztériumi támogatás arra sem elég, hogy a székház fenntartását (a közüzemi díjak, a telefon- és postaköltség, valamint a mindössze hat munkatárs bérének kifizetését) lehetővé tegye. A szövetség mára nem tud érdemleges hatást gyakorolni az irodalmi díjak megítélésére. Az ellehetetlenülés veszedelme, minden hivatalos ígéret ellenére, napi tapasztalat. Mindez egy értelmiségi számára, aki eredetileg szeretne volna távol tartani magát a politika folyamatos cirkuszaitól, nem öröndetes. Írásokban ezt viszont nemigen lehet hasznosítani: nem vagyok naplóíró alkat, ámbár, ha naplót vezetnék, ez inkább a jelen-

– *rémtörténete lenne, mint személyes beszámoló.*

– *Közéleti elfoglaltságai olyan számosak, hogy felsorolásuk megtöltene egy oldalt – és mégis, Pomogáts Béla számára mindez nem ürügy arra, hogy ne dolgozzon. Ellenkezőleg: kevesen írtak és publikáltak annyit az utóbbi években, mint Ön. Lehetséges volna, ami egyébként képtelenségnek tűnik, hogy éppen a túlterhelés, a feladatok elképesztő sokasága ösztönzi igazán?*

– Még a rendszerváltozás előtti korszakból több olyan könyvemnek a kézirat a szekrényben maradt, amely akkor valamiféle politikai tiltás miatt nem jelenhetett meg. Például azóta több tanulmánykötetet állítottam össze az erdélyi magyar irodalomról szóló írásaimból. Persze készültek új tanulmányok, új könyvek is, közöttük több kötet publicisztikai írás, ezek az elmúlt évtized közéletének, irodalmi közéletének tapasztalataival vetettek számot. Kedvvel írtam ezeket a cikkeket, főként a Magyar Nemzetben és a Magyar Hírlapban jelentek meg, illetve a Népszabadságnak abban a rovatában, amelyet az igen okos és szeretetreméltó Bossányi Katalin szerkesztett. Mára kissé kedvetlenül tekintek vissza ezekre az írásaimra, kiderült, hogy publicisztikával foglalkozni tulajdonképpen értelmetlen dolog. Nálunk a sajtó nem „negyedik hatalmi ágazat” (mint nyugaton), hanem egyrészt a hatalom aláztos kiszolgálója, másrészt „falra hányt borsó”: érvelése, akkor is, ha nem egy eleve elhatározott ellenzéki, hanem a jóakarát vezérli, alig érinti meg azokat, akik különben felelősek az ország sorsának alakulásáért. Így azután felhagytam a közírással és visszatértem az irodalomtörténetíráshoz: kedvetlenül, de reménykedve, hiszen ebben a műhelyben otthon vagyok.

– *Művei között éppúgy találni írói életpályákat bemutató esszéket, mint az erdélyi vagy az emigrációs irodalom alakjaival foglalkozó tanulmányokat, de – meglepetésre – akad olyan is, melynek címe másféle érdeklődést árul el: Ön állította*

Pomogáts Bélát

– *össze a Macskakalendárium című antológiát. Ez volna a pihenés, marakodó írástudók után a szép és békés cicák?*

– A macskákat nagyon szeretem: három antológiát is szerkesztettem a velük foglalkozó irodalmi művekből, hiszen minden valamirevaló író (Baudelaire-től Eliotig és Kassák Lajostól Weöres Sándorig) macskarajongó volt. Négy macska él velünk, valamennyit az utcáról szedtük fel, kedvesek, szépek és megbízhatóak. A macskák világában béke honol, a macska szebb látvány, mint egy politikus, és a gazdáját (az eltartóját, az adófizetőt) sohasem csapja be. Szeretni lehet őket, és az nagy öröm, hogy valakit szeretni lehet.

– *Ha terveiről faggatjuk, úgy illik, hogy tevékenysége mindkét főbb ágáról kérdezzük: mire készül, mint az Írószövetség elnöke, és mit olvashatunk Öntől legközelebb?*

– Az Írószövetség számomra többnyire napi robotot jelent: ügyintézés, sajnós, kilátástalan pénzszerzési kísérletek, állandó útonlevést, hiszen évente húsz-huszonöt hétvégémet töltöm irodalmi programokkal, találkozók, konferenciákkal, többnyire a határokon túl, a kisebbségi magyarok között, Pozsonytól Kassáig, Ungvártól Kolozsvárig, Nagyváradtól Marosvásárhelyig és Szabadkától Lendváiig. Ezek az utazások (mindig magam vezetem kocsimat, az Írószövetségnek ugyanis természetesen nincs szolgálati autója, nemcsak elnök vagyok, hanem sofőr és fuvarozó is!) fáradságosak, ugyanakkor megnyugtatók: az itthon szerzett rossz tapasztalatokat általában az a szolidaritás, az a baráti fogadtatás feledtetni, amelyet a határon túl kapok.

Irodalomtörténészként pedig egy Faludy Györgyről szóló könyvön dolgozom. A költőnek szeptemberben lesz a kilencvenedik születésnapja, és ez lesz az első könyv, amely róla megjelenik. Ahhoz képest, hogy mennyire népszerű, talán különösnek tetszik, hogy szinte alig készült róla szakirodalom.

Sakkregény

Liptay Katalin, műsorvezető: – *Temesi Ferenc prózájának kedvelői bizonyára örömmel veszik a hírt, hogy a Por, a Híd és a Pest után ezúttal a Magyar Könyvklub kiadásában az Ünnepi Könyvhétre megjelenik a szerző új regénye, a Királyáldozat.*

Temesi Ferenc: – Eredeti címe az volt, hogy Világos indul és a huszonharmadik lépésben besötétedik. De úgy éreztem, nem fog ráférni a borítóra...

L. K.: – *És akkor adtad neki azt a rövid és frappáns címet, hogy Királyáldozat...*

T. F.: – ...ami ugye nincsen a sakkban. A királyt nem lehet fölládozni.

L. K.: – *De a regényedben mégis fölládozódik?*

T. F.: – Ebben föl. Egy huszonhárom lépéses parti az egésznek a szerkezeti alapja, mert a két ember között van huszonhárom év: a lány tizenhét, a férfi negyvenéves, amikor összeismerkednek és egymásba szeretnek. Ez „a huszonhárom lépés” ott van közöttük. Egyébként egy valódi partiról szól, egy amatőr és Carlos Torre-Repetto mexikói nagymester között New Orleansban, 1921-ben játszották le ezt a

meccset. És az amatőr egyszerűen megverte a nagymestert. Ugyanez persze bekövetkezik a műben is, ahol a férfi mindenre megtanítja a lányt, többek között sakkozni, és a végén – ahogy ez már lenni szokott...

L. K.: – *...a tanítvány túlszárnyalja a mesterét. Hogyba visszagondolunk a Por szerkezetére, ez szótárforma volt, szócikkek közé foglaltad a cselekményt, az események sodrását, aztán ennek a trilógiának a másik két darabjában, a Hídban és a Pestben a tarot-jóslást használtad, egy bizonyos kínai pálcika-jóslási technikát...*

T. F.: – A Változások könyvét, a Ji King-et.

L. K.: – *És aztán meg a kínai hadművellet titkos harminc hadicselét. Így elmondva, ezek, lehet, hogy kicsit mesterkéltnek tűnnek, a művekben viszont abszolút nem. Mert igaz, hogy kimódolt technikák, de mégis a te bensőből jönnek.*

T. F.: – Így van.

L. K.: – *Ugyanígy van ez a sakkolás is, szerintem. Milyen a viszonyod a sakkhoz?*

T. F.: – Elementáris. Azért nem lettem sakkozó, mert akkor már engem leginkább a vízipóló, a kosárlabda, a beatzene érdekelt, a lányok és egyebek. Nyugodtan le-

hettem volna sakkozó, élhetném az életemet úgy is.

L. K.: – *Volt hozzá tehetséged?*

T. F.: – Volt. Csakhogy az utcánkban lakott egy fiú, aki nálam is tehetségesebb volt. Képzeld el, két ilyen tehetség összetalálkozik egy utcában az árokparton. Aprítottuk egymást, de nagyon keményen. Ő jobb volt...

L. K.: – *Nem akartál második lenni. Így nem lettél sakkozó, és így lettél író.*

T. F.: – Tulajdonképpen igen. De a sakkozás megmaradt bennem, mániákus sakkozó vagyok. Az irodalomban van egy-két ilyen...

L. K.: – *Nem Stefan Zweiget akartad lekörözni, a Sakknovelláját?*

T. F.: – Nem, nem. Egyrészt a Sakknovella egészen más, mert nem a szerkezete, nem a logikája a sakk, hanem inkább a lélektana.

L. K.: – *Egy kicsit az életet és a szerelemet is úgy látod, mint játszmat?*

T. F.: – Hogyne. A középkorban ennek nagy irodalma volt. A sakk és a szerelem viszonyáról hatalmas nagy munkák jelentek meg. Elemezték a szerzők, hogy bizony de még mennyire így van.

L. K.: – *Néhány részletet már publikáltak ebből a regényből, a Tekintetben, a Magyar Naplóban és legutóbb*

a Kortársban. Azt hiszem, ebben szerepel egy mondat, hogy számodra a rendszerváltozást egy nagy szerelem jelentette.

T. F.: – Így van. Nekem nem a pártokhoz, meg nem tudom mikhez kötődik ez a dolog, hanem egy lányhoz.

L. K.: – *Jobb is ilyen örök emberi dolgokhoz kötni az ember életét...*

T. F.: – Örök vagy nem örök? Négy és fél évig tartó nászút volt. Aminek, persze, mint minden nászútnak, egyszer vége van.

L. K.: – *Egy részletben a kedvesed Thoreautól idéz egy gondolatot, aki ott, nagy magányában megigazulván a szép tóparton, Amerikában, ilyesfélélt mond: két választása van az embernek, vagy béke szerelem nélkül, vagy pedig szerelem béke nélkül. Te az utóbbit szoktad választani? Vagy az választ téged?*

T. F.: – Néha gyávák vagyunk, nem merünk belevágni a dologba. De amikor ilyen ellenállhatatlan emberrel találkozunk, akkor elkezdünk gondolkodni. Ugye, itt Thoreau-t említi egy tizenhét éves lány, aki eredetiben olvassa őt, de hát azért az osztálytársai azt mondják: „Thoreau! Milyen pasi volt ez a Thoreau, mit idézgeted! Ott lakott egy tó partján és még vizisíelni sem tanult meg?!”

Danilo Kiš

Balázs Attila, műsorvezető: – *Szóval itt ez a mondat, amelyet semmiféle fondorlattal nem tudok megkeírni. Ha még élne, nos, akkor 65 éves lenne Danilo Kiš. Jómaga szerint az utolsó jugoszláv író. 1935-ben született Szabadkán, elhunyt Párizsban 1989-ben. Belgrádban temették el. Apja zalai származású magyar zsidó, anyja montenegrói. Zalabaksán járt általános iskolába, így került bele a Nevezetes zalaiai című kiadványba. Kitiűntetése között található a Magyar Munkáértrend arany fokozata, amit remek Ady-fordításáival érdemelt ki. Fő művei: a Fövenyóra, a Borisz Davidovics síremléke, A holtak enciklopédiája, nem utolsó sorban az Anatómiai lecke. Danilo Kiš archív hangja következik. Mondandóját Kis Korai bánat című elbeszéléskötetére való hivatkozással kezdi. Egyik hőseivel, Andreas Sam-mal.*

D. K.: – Mint láthatták, ennek az elbeszélésnek hőse Andreas Sam. E történetek egyikében

mondtam el vallomásos hangnemben, hogy Andreas Sam én vagyok. Ugyanakkor mégsem én vagyok. Mert amikor az író, egyáltalán az ember úgy húsz-harminc év távlatából visszagondol gyermekkorára, bizonyos emlékek annyira valószínűtlennek tűnnek, hogy többé már a saját gyerekkora valóságában sem bizonyos. E kételemek, e kételkedések természetesen nem zárják ki azt a tényt, hogy ezek az elbeszélések alapjaikban igenis önéletrajzi fogantatásúak. Amikor a családi ciklus könyveit írtam, azt szerettem volna elérni, hogy az olvasó higgyen a szavaimban, a szavaimnak. Vagyis hogy elcsábítsam a szavakkal, hogy átvigyem rá gyerekkorom kétségeit. A szorongásokat, azt a korai bánatot. S ebben egyedül a művészi hatásra számíthattam, a felismerés erejére, ahogy benne, az olvasóban is megidéződnék, felderengenek arcok és tájak. Ez a varázs, ez a Valéry-i charme volt az egyetlen eszközöm, hogy elhitesse az olvasómmal, amit olvas, az nem tiszta kitaláció, hanem az igazság és a

tapasztalat egyfajta sűrítménye. Ezek az elbeszélések részben Újvidéken, részben a magyarországi Zala megyében, Zala vármegyében játszódnak. Amikor is az ismert újvidéki események után háborús menekültként egy kis faluban húztuk meg magunkat. Az az erdő tehát, azok a vidékek, azok az állatok, azok az emberek emlékezetemből törtek föl, és természetesen ezek egy időben valóságosak is, meg képzelték is. Valóságosak olyan értelemben, hogy én így emlékezem rájuk, hogy az elhangzott szavakat így őriztem meg, hogy e tájat így látom magam előtt. Mert íróvá nem azért lesz az embe, ahogy Sartre mondaná, hogy szép szavakat írjon, hanem ez egyfajta elkötelezettség. Egy teljes, örökre szóló választás. S nem számít, hogy az embert mi indította erre. Az írás ugyanis humanista emberbaráti tett, akció. Az író azt szeretné, hogy könyveivel, a saját életével, a saját hozzájárulásával a saját életét tartalommal töltsen meg. Ez egy ördögi kör. Az irodalom teljességre tör. Az írónak pedig tisztában kell

lennie azzal, hogy az öröklétre esküdni bizony veszélyes hazárdjáték. Legalább olyan veszélyes hazárdjáték, mint a pillanatra esküdni. És eddig ugyan ki nyerte meg ezt a játszmat? Ki lehet elégedett önmagával? Itt van például Joyce, a maga fenséges vereségével. Mert ő mutatta meg azt nekünk, hogy meddig lehet elmenni a kísérletezésben. Éppen nemrég olvastam valahol, hogy Joyce-tól élete vége felé megkérdezték, milyen irányba haladna, ha újra írhatná a művét. Azt válaszolta, hogy az egyszerűség felé. Hát számomra ez az irodalom meghatározása. Egy időben a valóság átfogó víziója, meg ennek a globális vízióknak a destrukciója. Az irodalmi elbeszélői transzpozíció és az úgynevezett objektív valóság között van egy kis rés, s ez az író alkotói terépe. Ez a rés, amelyet egy időben hoz létre az emlékezés, meg az, amit művészi alkotó munkának hívunk, ez a rés igazából a művészet világa, az elbeszélés világa.

(Elhangzott az Irodalmi Újság 2000. március 4-i adásában.)

Libri sikerlista

2000. február 25–március 9.

A Libri üzlethálózatban regisztrált vásárlások számítógépes összesítése alapján

1. Golden, Arthur:
Egy gésa emlékiratai
Trivium Kiadó

2. Miklós Tamás (szerk.):
Az ezeregyéjszaka meséi I.
Atlantisz Könyvkiadó

3. Fogarasi Judit (szerk.):
Ausztrália – Útitárs sorozat
Panemex – Grafo

4. Cartographia világtalasz

Cartographia Kft.

5. Kepes András:
Kepes krónika – Beszélgetések
Park Könyvkiadó

6. Fielding, Helen:
Bridget Jones naplója
Európa Könyvkiadó

7. Ottlik Károly:
Protokollkódex
Dinasztia Kiadó

8. Márai Sándor:
Szabadulás
Helikon Kiadó

9. Závada Pál:
Jadvisa párnája
Magvető Könyvkiadó

10. Imre Györgyi – Putnokyi Istvánné – Révy Katalin:
Egyetemes művészettörténet
Park Könyvkiadó

11. Lazenby, Gina:
A Feng Shui kézikönyve
Park Kiadó

12. Endrei Judit:
Ezredvégi kaleidoszkópja anno 2000
Totem Könyvkiadó

13. Kostolany, André:
Egy spekuláns bölcsessége
Perfekt Kiadó

14. Ki kicsoda 2000
I–II. kötet
Greger – Biográf

15. Bagyinszki Zoltán:
Kastélyok és paloták a történelmi Magyarországon
Mikes Kiadó

16. Merle, Robert:
A gyermekkirály
Európa Könyvkiadó

17. Rácz Árpád (szerk.):
Nagy képes millenniumi arcképcsarnok
Rubicon – Aquila Kiadó

18. Kundera, Milan:
Az élet máshol van
Európa Könyvkiadó

19. Doyle, Sir Arthur Conan:
Összes Sherlock Holmes – története
Szukits Kiadó

20. Merle, Robert:
Lilium és bíbor
Európa Könyvkiadó

■ Tavaly novemberben startolt a www.fokuszonline.hu címen Magyarország legnagyobb és legszélesebb körű szolgáltatásokat nyújtó elektronikus könyvtárháza, amelyet a Lira és Lant Rt. a Matávnet Kft-vel közösen tart fenn. Az indulás sikere az eladási statisztikában is megmutatkozik, a cég adatbázisába eddig közel 4000 felhasználó regisztráltatta magát. Március 8-ától a több mint 10 000 címet tartalmazó könyvkínálat bővült az első sorban a Fókusz Könyvtárházban található választékkal: azóta vásárolható az online könyvtárházban video- és audiokazetta, CD, CD-ROM, DVD és kotta. A kottaárusítás igazi újdonság az interneten, a választék bőségét a hálózathoz tartozó Rózsavölgyi és Társa Zeneműbolt készlete biztosítja. Az internetes könyvtárházban bankkártyával is lehet fizetni, és a megvásárolt árut 24 órán belül Magyarország bármely pontjára eljuttatják.

■ A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár olyan Kortárs Gyűjteményt hoz létre, amely bemutatja a század-ezredforduló

magyar irodalmát. Ennek az anyagnak az alapját a Frankfurti Könyvvásáron megjelent könyvek alkotják. A Frankfurti Könyvvásárra megjelent alkotásokból készült válogatást – több mint 380 kötetet – a Frankfurt 99' Kht. és a Magyar Könyv Alapítvány adományozta referenciacéllal a könyvtárnak. Az idegen nyelven megjelent köteteket a könyvtár saját lehetőségeivel élve kiegészítette a szerzők magyar nyelvű műveivel.

■ Ez év elején Tadzsiszisztánból kilenc tankönyvkiadó, valamint az ottani oktatási és kulturális minisztérium képviselője jött el Magyarországra. Az ötnapos látogatás részét képezte annak az oktatást célzó reformprogramnak, amit a Világbank szervez Tadzsiszisztánban. A tanulmányi program közös szervezője a budapesti és a tadzsikisztáni Nyílt Társadalom Intézet kiadók programja volt. A résztvevők meglátogattak budapesti és vidéki tankönyvkiadókat: a Nemzeti Tankönyvkiadót, az Osiris Kiadót, a Mezőgazda Kiadót, a Mozaik Kiadót.

PARNASSZUS ANTIKVÁRIUM

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 50. Tel./fax: 311-6049
vásárol régi könyveket, könyvtárakat, műfaji, tartalmi, időbeli kötöttségtől mentesen, ám válogatva.

„Mindenfélét, de nem mindent”

Előzetes telefonos egyeztetés alapján
díjtalan kiszállás, szállítás.

Minden könyv egy helyen! TANKÖNYVCENTRUM a Kódex Könyvtárházban

Budapest V., Honvéd u. 5. (A Parlamenttől egy percre.)
Telefon: 331-0126, 331-0127
Az általános és középiskolai tankönyvek közel teljes választékával várjuk kedves vásárlóinkat.
Minden könyvet egy helyről!

Minden szereplőmnek mindent elhiszek

Hamvai Kornél darabja a Katonában

Regénnyel kezdett, drámával folytatta. 1996-ban megkapta a Bródy Sándor-díjat, első két drámáját a színikritikusok és a dramaturgok az évad legjobb magyar darabjának választották. Most újra regényt ír, miközben március első napjaiban bemutatták a *Hóhérok hava* című darabját. Őszinte ember. Nincs benne lobogó küldetésstudat, és nem az irodalom művelését tartja élete legfőbb célkitűzésének.

– A *Márton partjelző* című regényem előtt néhány novellám jelent meg. Mi volt előtte? Írni mindig írtam, de nem bombáztam a szerkesztőségeket, megjelentek dolgom egy egyetemi lapban, gondoltam, ez úgy megy, mint a fociban, majd jön a játékosmegfigyelő, és fölfedez. És jött Margócsy István a 2000 című laptól, nem rossz maga, mit csinál még? Közben jártam az egyetemre, mértékkel. Magyar szakosként kezdtem, aztán hamar beláttam, hogy vagy a regényemet írom meg, vagy pozdorjává vizsgázom magamat irodalomból. A magyar szakot le is adtam, elvégeztem az angolt. Meg fociztam még akkor. Budapest-bajnokság másodosztályú meccsen kapufát rúgtam a Népstadionban. Még „idegenlégiós” is voltam egy évig, egy angol egyetemi kollégium csapatában. Én voltam ott nekik a Puszkasz. Nagy idők.

– A *Márton partjelző* egy megvénült, halálra készülődő futballrajongó utolsó napjaival foglalkozik. Valószínűleg sokan és sokszor feltették már a kérdést: hogyan, vagy miért ír valaki huszonevesen egy hetvennyolc éves férfiről, aki már csak a múltnak él, és többet beszél az eltávozottakkal, mint az élőkkel. Hogyan lehetett ebbe a borbé belebújni?

– Nyilván úgy, hogy nem kellett nagyon erőlködnöm.

Sokáig azt gondoltam, nagyon jó dolog az, hogy nem alanyi prózaírást művelek, hogy a világ jobban érdekel annál, mint hogy én mit gondolok róla. Jó dolog, hogy nem az én huszoneves semmi életemet zúdítom mások nyakába. Egy öregember: amögött van valami. Beszélgettem öregekkel sokat. De később rájöttem, hogy ha ez jól sikerült, azért is lehetett, mert a lelkem egy kicsit mégiscsak egy hetvennyolc éves öregemberé. Hogy ez mennyire elkésztető, nem tudom.

– A következő mű, egy történelmi környezetbe ágyazott dráma, melyet a Kaposvári Színház pályázatára készítettél el. A kritikusok kiemelték az elkészült mű egészséges távolságtartását az '50-es évektől, felfigyeltek a kisemberi helyzetek groteszk alulnézetből való ábrázolásmódjára.

– Drámát csak úgy tudok írni, ha van téma, szerződés vagy pályadíj, és határidő. Magamtól nem jut eszembe, és nem fogok hozzá. A pályázat témája 1956 volt. Olvastam hozzá, beszélgettem emberekkel, akik átéltek azokat az időköt, gyűjtöttem mindenféle apró anekdotát. A távolságtartás érzése talán abból fakad, hogy minden szereplőmnek igaza van. A maga szempontjából, a maga törekvéseiben, a maga félelmei miatt. De ez éppen nem távolságtartás. Inkább minden szereplőmnek mindent elhiszek. Hogy kisemberekről írok, az pedig valószínűleg azért van, mert... a nagy ember is kisember. Egy-valamiben kiténik, ezer másban ugyanolyan szerencsétlen. De ez a véletlen eminens oldala a nagy embernek, ez valahogy nem érdekel eléggé.

– Március elején bemutatta a Katona József Színház, Ascher Tamás rendezésében a *Hóhérok hava* című darabod. Megint egy

felkérésre írt darab, mely eredetileg a Színművészeti Főiskola egyik osztályának vizsgadarabja lett volna. A tizenkét szereplős színdarab végül ötvenkét szereplőre duzzadt. Mi történt?

– A főiskolának egyetlen kérése volt: 12 főre írjak egy darabot, a témát én választom ki. Próbálkoztam a hóhéros történetemmel, de másfél hónap után rájöttem, hogy nagyon rossz, ki kell dobni. Aztán újra kezdtem, ahogy láttam magam előtt, lett belőle ötvenegynéhány szerep, tömeg az utcán, mindenféle furcsa figurák, hóhér, tudós, lefokozott katona, kerítőnő...

A történet alapjaiban igaz: a jakobinus terror tetőfokán érkezik Párizsba Roch, a hóhér, hogy az áthelyezéséhez megszerezze a hivatalos papírokat, de éppen aznap esik be a Tuileiriákba, amikor letartóztatják Robespierre-t, és persze senki nem ér rá vele foglalkozni. Várja a papírjait a hóhérszállón, közben mindene elveszik, a helyzete egyre kilátástalanabb. Ő az a kisember, akire a történelem egy különös pillanatában a legnagyobb szükség van – és még órá sincs szükség. Roch-t a történelmi események csak futtában érintik meg, a saját problémája sokkal húsbavágozóbb. Vizsgadarab ugyan nem lett belőle, de Ascher Tamás áthozta a Katonába. Végül is húsz színész van színpadon, egyedül a Roch-t játszó Gázsó György alakít egyetlen szerepet.

– Sokan sokféleképpen alkotnak. Mi Hamvai Kornél munkamódszere?

– Minden alkalmat megragadok, hogy ne írjak. Alapvetően lusta vagyok, híján az önfegyelemnek, a grafomániának és a hivatástudatnak. Nyilván senkinek nem hiányzik, amit nem írok meg. Nekem sem. Néha aztán kedvem támad írni, és amikor írás közben sikerül meglepő magam, olyan ötletekkel, amikről fogalmam sincs, hogy jutottak eszembe, akkor már jól szórakozom, és ez visz előre.

– Milyen viszonyban állsz a kortársakkal, kiknek volt jelentős hatása az életmű alakulására?

– Szeretek néhány könyvet, most legutóbb a cseh Olbracht két regénye nyugtázott le. És bosszantott fel, hogy én még mennyire nem tartok itt. Spiró György adta a kezembe a könyvet, tőle rengeteget tanultam, és nemcsak az irodalomról. De tulajdonképpen azt szeretném, hogy az írásaimra elsősorban ne az irodalom legyen hatással. Igazság szerint évek óta alig olvasok irodalmat. Szívesebben beszélgetek emberekkel, vagy bányászok elő régvolt történeteket, amik csak úgy vannak, nyomorultul, valóságosan.

– Mondhatjuk úgy, „átnyergelt” a drámaírásra?

– Most megint regényt írok, remélem, idén sikerül befejeznem. Jobban otthon érzem magam a prózában.

(Szénási Zsófia)

Nélküle és róla

Mándy Stefánia: Scintilla

■ A csend misztikájával, etikájával és esztétikájával szokták magyarázni, méltatni a hat évtizednél hosszabb költői pályája során is csupán a negyedik kötetéhez érkezett Mándy Stefánia terjedelmre szerény, értékre annál nemezebb és egyedeibb líráját. Nem egészen találóan. Mert igaz ugyan, hogy bizonyos évek, majd évtizedek kíméletlenül elfojtották a szavát, igaz, hogy mindig tartózkodott az ideológiai vagy művészeti értelemben pártoskodó nyilvánosságtól (de nem az avantgárd későmodernség eszméinek igenelésétől!), s központosítás nélküli, sokértelmű verssoraiban gyakorta a tipográfiai megoldások is nyomtatékosíthatják a hiátusokat, a csöndekét – e poézis mégis inkább a folyamatos és bátor jelenlétből, valamint épp a hangból, a hangokból táplálkozik.

Ha a költemények alapján jól gondoljuk, Mándy Stefánia olyan egyéniség, aki ritka komolysággal képes átélni az e világi, materiális létet. Nem annak alkalmi formáiban, tárgyi megjelenéseiben – ezért is keresnénk nála hiába a dologias-leíró verstípust –, hanem alig-alig megragadható lényege szerint – vagyis a mindent és a semmit, az univerzális rendezett és a kaotikusan

monumentálisat egymásban látva és láttatva, szürreális víziókba fogalmazva. Ennek az e világi, pontosabban „e világi” érzékelésnek és bemutatásnak az aspektusa, pozíciója transzcendens, spirituális – úgy azonban, hogy a „láthatatlannak” e szférái nem szakadnak el a materiális valóságtól. A *testlélek*, a *lélekest* szól a *Scintilla* című kötetből. Az előbb az új, majd a válogatott verseket felsorakoztató gyűjtemény címének, ennek a latin kifejezésnek az egyetlen szótározott jelentése: *szikra*. Kicsiny szó, de nagyfeszültségű. Parányi fény nagy sötétség között. Időbeli kiterjedése szinte nincs, ám győző az időn. Életet ad, de önmagá halottja.

A hasonló típusú metaforikus és jelentéstöbbszörözések avatják megragadóan szép, eredeti és tartalmas versegyüttessé a Scintillát. Aki e könyvet választja társául, annak a breviáriumszerű, „molekuláris” olvasás jótékony türelmét és a strukturáló személyesség törekvéseit kell rá áldoznia, s beöltözni egy hosszú, felelős, számvető – mondhatni: a végítélet előtti – stádium profán liturgiájába. Csak ennek a küzdő, teremtő, továbbalkotó, én-építő értelemnek adják meg magukat az olyan páratlan fragmentumok, mint például

a „zongorák úsztak le mohácsra (sok szívbillentyű némaság)” (*Vad kipogás*).

Kétségtelen, ez nem olyasfajta papírhajtogatós gyermekjátéka a szellemnek, amikor egyikünk írja az egyik sort, másikunk a másikat, s csak a rímet áruljuk el társunknak, azzal noszogatva képzeletét. De tényleg létezik a két fél, költő és olvasó összjátéka, sőt egyenesen a poétikai cinkosság. Mándy Stefánia szabadverseinek áttetsző üvegeste hívja és szaladni szabadon engedi a tekintetet. Rímtechnikájában a félrím, az ölelkező rím és a kereszt-rím az ismerőség ajándéka – hogy azután szabálytalan rímorganizmusok tükörlabirintusába is becsalogassa „megfejtőjét” (egy ajánlat: fordítsunk *Az átkelés ideje* után *Az ember zenéje* címűhöz. Azért is, hogy a költőnő kitágított zenefogalmát – majd másutt a megemelt képzőművészeti élményt – magunkévá hasonlíthassuk). A szókészlet, a szóhangulat is azokat a kettősségeket mutatja, amelyek mind a tradíció fogódzóit kedvelő, mind pedig az úttörésre szívesebben vállalkozó olvasókat megnyerhetik. A biblikus, archaikus beszéd nem válik el a modern létvitel és a formabontó széptan egyéni beszédkultúrájától. Létrejön az a nyelvi konglomerátum, melyet a hagyományosabb és a modern lírafelfogás is a magáénak kérhet.

E rövid ismertetés keretei között nem szólhatunk a

Scintilla mitologizmusáról, az ismétlő-variáló technika megnyilvánulásairól, az úgynevezett hangzó költészet térméréséről, s arról, hogy egy mégoly jól szerkesztett és rostált, egyenletes színvonalú gyűjteményben is akadhatnak kevésbé odaillő, inkább dokumentáló érvényű darabok.

Verseskötet maradandóságát nem méri, hogy sorai, részletei milyen számban szökellnek a memoriter-maradandóságba, hány passzusa ígérkezik eleve szállóigeszzerűnek, s mit szeretnénk belőle följegyezni a minden versbarát fejében zsongó „legszebb idézeteim könyve” lapjaira. Ezekben a külsőségekben mégis kifejeződik egy-egy életmű esszenciális jellege és az intellektuális meg az érzelmi határfok. Mándy Stefánia ouvre-foglalata bizonyítja: a szűz ritka konkrétsággal és impulzivitással képes *nélküle, de róla* (arról) vallani, s ez a vallomás olyan elemi, hogy a szópár közelebbi megköttöttsége nem szükséges (nem is létezik). Nagyon sokat tanulhatunk (meg) „kívülről” a *Scintillából* („minden sugár egy szembe fut” – *Úton*, „rádlelek egy szálló szóhelyben” – *Fantomok*, „bordák vasrácsán süttött át a menny” – *Vázlatok egy Vajda-archoz*, és így tovább) – mivel e lírai világ, kétségtelen hitelt kivívó művészi öntanúsítása szerint, mindig belülről formálódott.

Tarján Tamás
Széphalom Könyvműhely, 890 Ft

Maller Sándor:

Kétnyelvű

Shakespeare-breviárium

■ „...mily remekmű az ember!” – ennek a válogatásnak magától értetődően nem lehet máshonnet: csakis Shakespeare-műből való címe, hiszen elejétől a végéig az ő mondataiból áll, olyanokból, amelyeket már nemcsak az egyes alakjait megjelenítő

színészek vesznek a szájukra, de mindannyian. Shakespeare már régóta magyar szerző – is, kétszázal is több év óta fordítják (átültetik, színpadra alkalmazzák, újrafordítják, értelmezik), és eközben szókincsünk, közhelytárunk, szállóige-készletünk, retorikai isz-

kunk, elmaradhatatlan tartozékává lett. Szónokok, publicisták, kritikusok, ha szorult helyzetbe kerülnek, vagy szellemesnek és főképp műveltnak akarnak látszani (már ez az igény is olyan szint, amelyet nem mindenki közelít meg!), őt idézik, előrángatják egy-egy önálló életre kelt mondatát a Hamletből, az Ahogy tetszik-ből, a III. Richárdból, a Julius Caesarból, de mint most Maller Sándor értő (és szerelmes hevületű) válogatásából kitűnik: szinte mindegyik darabból. És cso-

dák csodája, Shakespeare szövegein nem fog az idő (legfeljebb fordításain), de a gondolat, amely drámává, alakokká szublimálódott, ma is érvényes, sőt, bizonyos helyzetekben kimondásuk még mindig merészségnek számít. Jó tehát, sőt nagyon is hasznos könyv ez, és ami – túl az eddigieken – külön értéke: olyan szép, izléses, tetszetős, hogy jó esik kézbe venni. (Sz. Bodnár Éva tervezte).

-s-s

Európa, 1999., 281 oldal, 1500 Ft

Magyar irodalom

Nyíró József:

Íme, az emberek

Kairosz Kiadó, 1999

367 oldal 1980 Ft

Idén négy Nyíró-kötettel is előrukkolt az író életműsorozatát megjelentető Kairosz Kiadó. Az első félévben a könyvesboltokba került *Az én népem*, és *Az elszántak*, nemrég az ismertetésre kerülő önéletrajzi jellegű *Íme, az emberek*, néhány hét múlva pedig olvasható lesz *A Megfészített* címet viselő gyűjteményes drámakötet is. Az egykor nagy sikert aratott, és reményeik szerint ma is érdeklődésre számíto regények mellett – mint amilyen a címben emlegetett – a kiadó vállalta az eddig ismeretlen elbeszélések, újságcikkek összegyűjtését, rendszerezését, válogatását és későbbi közzétételét. A másodszorra megjelenő *Íme, az emberek* az 1945-ös fejeszett menekülést, a bujdosást, a kegyelemkenyéren élő egykori képviselőkből álló csoport megpróbáltatásait, minden alapot nélkülöző reményeit, honvágyát és lelki tusáját írja meg, melynek ő is részese volt. A Székelyföld népszerű írója az 1940-es években képviselői feladatokat látott el (az Erdélyi Párt politikusként), mindvégig részt vett az 1944 végén Sopronba telepített parlament munkájában. Az oroszok bevonulása előtt, 1945. március 28-án – közel hatvanéves fejjel – menekülnie kellett feleségével és hasonló korú képviselőtársaival, embertelen körülmények között, bombázások közepette. Elmeséli: „kísértetvonalukat” mindenhol a pokolba kívánják, folyton újabb és újabb mozdonyra kell várniuk, végül a bajorországi Wollabergben kötnek ki. Az amerikaiak bevonulása után gyakorlatilag házi fogságban tartják őket egy iskolában összezúfolva. A helyiek segítségére és emberbaráti szeretetére nem számíthatnak, és állandóan

rettegnek a kiadatástól. Éheznek és fáznak, az egykori jó módú országatyák most élelemért koldulnak, vagy dolgoznak a tanyákon, leszedik az erdő-mező gyümölcseit, rőzsét gyűjtenek télire az erdőben. Családjukról mit sem tudnak, ettől főleg a felesége szenved, akinek valóságos mániájává válik, hogy gyerekeiről hírt kapjon. Rendszeresen elküldi férjét Passauba egy magyarokkal foglalkozó bizottsághoz, de hírt onnan nem kapnak. Később felkeresnek egy látó embert, aki azt állítja, mindnyájan életben vannak, majd megérkeznek az első hírek az otthoniakról. Az idegenben való elzártság amúgy is megviseli az embert, pláne ezeket a rigolyás idős embereket és asszonyokat, gyakoriak a veszekedések, sértődések, minden apróságra felfokozottan reagálnak. Közben áltatják magukat: nemsokára hazatérhetnek. Néhányan útnak is indulnak, ám ezek sorsa ismeretlen. Nyíró naplószerű formában precízen beszámol a menekülést mindennapjairól, az örökké kísértő honvágyról – az ottani hegyes vidék hasonlít Erdély tájaira, de mégsem ugyanaz –, a magyarság iránti aggodalmukról és meggyőződésbeli ártatlanságukról. Az állandó tépelődés – hazatérjenek-e vagy sem, esetleg térjen haza csak az asszony – felőrli az idegeket, végül a feleség eldönti, férje mellett marad. Az utolsó fejezetekben Nyíró a halálra készül, fokozódó szívbaja legyengíti. A regény végén megelőlegezi saját, néhány évvel későbbi Spanyolországbeli halálát, végső emigrációs helyén: „Még egyszer felsikolt bennem, hogy kár, és olyan szép az élet, a világ, de testem reszketni kezd, mellem behorpad, látásom megzavarodik, a verejték kezd kiülni a kalapom szélén, és alázatossan meghajtom fejem: – Uram! Ne legyen nehéz, és ne tartson soká!...A nap leszállt.

Sz.Zs.

Külföldi irodalom

Julio Llamazares:

Sárga eső

Európa Könyvkiadó, 2000

183 oldal 1100 Ft

Kétfajta helytállás kelt – föl-emelő illetve szánakozó – együttérzést, ha valódi irodalmi alkotásban találkozunk az öregedés vagy a közelgő halál kényes témájával. Az egyikre, az utolsó pillanatig tartó ellenállásra Hemingway öreg halásza a példa. A másikra, a kénytelen megadásra talán a Mészöly Miklós *Filmjéből* készült, megrendítő mozidarab, amelyet épp a februári filmszemlén vetítettek.

A spanyol középnemzedékhez számító Julio Llamazares mélyen érintő kisregénye újabb minta a belenyugvó rezignációra, amely azonban szintén nem magától értetődik, hanem legalább olyan küzdelemmel jár együtt, mint a végsőig győzni akaró szembeszállók csodálatra méltó bátorsága. Az eleve bukásra ítélt belső harc patetikus belső folyamatot megragadni azért rendkívüli művészi feladat, mert korántsem elég hozzá a hanyatlás tüneteinek mególy cizellált rajzú, lélektanilag alapos megközelítése. Az elháríthatatlan pusztulás érzékeltetéséhez szükséges a prózáírók egy részéből újabban meglehetősen hiányzó leíró tehetség, vagyis az észrevétlen külső jelek szemléletessé tételének adottsága. Ugyanígy nem lehet megkerülni azt az klasszikus jellemábrázolási módszert, amely nélkül hatástalan előszámlálás marad bármilyen jól lefestett romlás, enyészet elmesélése.

Írónk mind a jellemteremtésben, mind a tünedező, omladozó környezet és a természeti burjánzás bemutatásában jeleskedik. Az is szerencsés fogása, hogy a regényben a főhős belső monológja révén nyilvánvalóvá teszi: sem a pireneusi hegyvidék falucskáját, sem utolsó lakóját, az el-

beszélőt nem lehet megmenteni, mert sorsuk meg van írva. A csendes sodrású elbeszélő-forma erőteljesen intenzíven fejezi ki az öregkori látomások eluralkodását, az ingadozást álom és ébrenlét, földi létezés meg túlvilági sejtelmek között. Az sem közömbös az igényes olvasó számára, hogy milyen finoman sugárzik át a művön az elmúlás (csak rangos irodalomban megfogható) szépsége.

I. Z.

**Keresztes Szent János:
A lélek sötét éjszakája
Magyarzatok A Kármel
hegyére vezető út című
vershez**

Budapest, 1999

Európa Könyvkiadó

A világirodalom nagyhatású és legsűrűbben idézett szerzői közé tartozik a XVI. században élt Keresztes Szent János, világi nevén Juan de la Cruz. A spanyol szerzetes és misztikus költőt életében az egyház üldözte, bebörtönözte, kis híján meg is ölte, később szentté avatta.

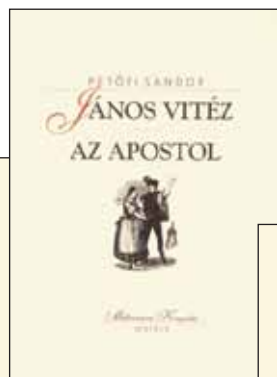
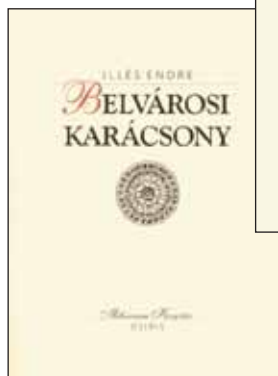
Kasztiliában, Tomtiverasban született 1542-ben. Apja halála után anyja a gyermek Juannal Medina del Campónába menekült. Nyomorúságban éltek, Juan kicsiny korától egyházi segítséggel tanult és közben dolgozott. Szolgált, koldult és ápolta az ingyenes kórház pestises betegeit. A vallásos szerzők némelyike gyermeki csodatételeket tulajdonított neki, de a mai kutatók csupán azt állíthatják bizonyossággal, hogy „sötét nyomorban, de a szeretet táplálékával jóllakva” cseperedett.

Döntő éve volt életének az 1576. esztendő, amikor megismerkedett a Meztlábások második rendházának alapítójára szülővárosába érkezett Ávilai Terézzel, akit szerzetes-társaival együtt rokonává választott. A költő és reformátornő nevével jelzett, munkaközpontú mozgalmat XII. Gergely lázadónak minősítette, rátörtek a meztlábásokra, Juan is így került tömlöcbe.

Millenniumi Könyvtár TÚL AZ 50. KÖTETEN!

Az Osiris Kiadó felhívja kedves olvasói és partnerei figyelmét, hogy márciusban újabb 20 kötet jelenik meg a Millenniumi Könyvtár sorozatban!
A kötetek bolti ára 590 Ft.

- 37–38. Kosztolányi Dezső: *Esti Kornél*
39. Petőfi Sándor: *János vitéz – Az apostol*
40. Kolozsvári Grandpierre Emil: *Polgári szerelem*
41. Illés Endre: *Belvárosi karácsony*
42. Fazekas Mihály: *Lúdas Matyi*
43. Gelléri Andor Endre: *Egy fillér*
44. Jókai Mór: *Százszorszépek*
45. Kazinczy Ferenc: *Fogságom naplója*
46. Mikos Kelemen: *Törökországi levelek*
47. Mikszáth Kálmán: *Mindenki lépik egyet*
48. Mikszáth Kálmán: *A kétezer éves ember*
49. Móricz Zsigmond: *Csipkés Komárominé*
50. Tömörkény István: *Szökés a bitófa alól*
51. Arany János: *Bolond Istók – A nagyidai cigányok*
52. Katona József: *Bánk bán*
53. Madách Imre: *Az ember tragédiája*
54. Csáth Géza: *A varázsló halála*
55–56. Gárdonyi Géza: *Egri csillagok*

Osiris Kiadó
Budapest, Egyetem tér 5.
1053 Hungary
tel: (361) 266-6560, fax: 267-0935
OsirisKiado@mail.datanet.hu

A sorozat 10–30% kedvezménnyel előfizethető az Osiris Könyvklubban! Kérje tájékoztatónkat!
1053 Budapest, Veres Pálné u. 4-6. Tel/fax: 267–6241, 318–2516, e-mail: osiris3@mail.datanet.hu
A kötetek megrendelhetők az Osiris Kiadóban Balasi Ildikótól.
1053 Budapest, Egyetem tér 5. Tel.: 266–6560/108, fax: 267–0935, e-mail: osiriskiado@mail.datanet.hu

A Helikon Kiadó ajánlata

Hogy ne jöjjön zavarba, ha meg kell szólalni

Ilyen még nem volt!!

Az angol kiejtés könyve három kazettával
3850 Ft

A legkülönbözőbb szintű nyelvtanulók igényeit kielégítő feladatok és hanganyag
Ismétlődő kérdések, kiejtési átirás, szó- és tárgymutató.

A könyv megrendelhető a Helikon Kiadónál
1053 Budapest, Papnövelde utca. 8. Telefonon Borbír Zsóknánál és/vagy Varga Istvánnál a 317-4987-es számon, vagy a 317-4967-es faxon, valamint megvásárolhatók a Helikon Könyvesházban:
Budapest VI., Bajcsy-Zsilinszky út 37.

A SZÉPHALOM KÖNYVMŰHELY AJÁNLATA

Üdonságunk:

Rugási Gyula: *XX. századi freskó. Határ Győző életművéről* (esszék), 162 old., 890 Ft

Albert Zsuzsa: *Posta a mából* (új versek) 680 Ft

Csete Örs: *1956 Budapest* (a forradalom 43 résztvevőjének portréja és vallomásai, Magyar Napló Kiadó) angol és magyar nyelven, 3920 Ft

Jókai Anna: *Ne féljete* (regény, életműsorozat, 11. utánnomás) 1800 Ft

Jókai Anna: *Szegény Sudár Anna* (regény, életműsorozat) 1980 Ft

Jókai Anna: *Három* (tudatregény, életműsorozat) 1200 Ft

Jósika Miklós *emlékkönyv* (Jósika Miklós-életműsorozat, szerk. Szajbély Mihály, magyar, flamand és francia nyelven) 1800 Ft

Lakatos Menyhért: *Tenyérből mondtál jövendőt* (új versek) 790 Ft

Kolumban, Nicholas: *The Science of In-Between – Antology of Contemporary Hungarian Lyrik* (A New York-i Box Turtle Press kiadóval közös kiadásban) 1800 Ft

Mándy Stefánia: *Scintilla* (új és válogatott versek) 890 Ft

Mezey Katalin: *Kivala Palkó Nemlehet-országban* (meseregény – 2. kiadás, az Új KÉZirat Kiadóval közös kiadásban) 1790 Ft

Nagy Gábor: *Lélekvesztő* (új versek) 650 Ft

Röhrig Géza: *Éj* (új versek) 890 Ft

Szakács Eszter: *Másik hely, másik idő* (új versek) 650 Ft

Szepci Molnár Ferenc: *Krónikásének a XVIII. századból* (Zichy Mihály és Szilágyi Márton tanulmányával, Zachar József előszavával) 1500 Ft

Várkonyi Nándor: *Az ötödik ember I–III.* (Várkonyi Nándor-életműsorozat) 6400 Ft

Várkonyi Nándor: *Varázstudomány I.* (Várkonyi Nándor-életműsorozat) 3300 Ft

Kiadónkban vásárlóinknak 20% árkedvezményt adunk!

Széphalom Könyvműhely
1068 Bp., Városligeti fasor 38., Tel./fax: 351-0593

Szellemtörténet és költői ihletét a szenvedés csak megerősítette. Sok forrás szerint testének végső elcsigázottságából született a börtönben vagy a szabadulás utáni napokban rá-tört látomás nyomán *A Kármel hegyére vezető út* című verse, amelyet az Európa Könyvkiadó most a hozzá kapcsolódó szerzői magyarázatokkal együtt jelentetett meg. Ha csak a szelleményt olvassuk, a földi szerelem képeivel szembesülünk. A Menyasszony beszéli el, hogyan szökött ki éjszaka kétszer a Völgénye karjaiba.

Amint a versorról versorra haladó, kötetnyi értekezésként duzzadó *Magyarázatokat* olvassuk, már látjuk, hogy a költemény a lélek Isten iránti vágyakozásáról szól. A lélek azt mondja el, hogyan lépett ki önmagából és a teremtett dolgokból egy sötét éjszakán. Ez az eltávolodás nem más, mint az önmegtagadást és a lemondást elvégző megtisztító szemlélődés, amely után az ember megüresedve egyesülhet Teremtőjével. Keresztes Szent János tétele szerint az élet az Istennel való találkozásra rendelt előkészületi idő, a szenvedések pedig a hozzá vezető utat rövidítik meg.

A vallási kérdések iránt érdeklődőkön, az istenhívőkön és a Keresztes Szent János tanait vallókon kívül a költészet rajongói is bizton nagy érdeklődéssel fogadják e kötetet, amelyben a versmagyarázat értelmetlensége mellett kardskodók kezéből kihullhat a

képeletes fegyver: megtapasztalhatják, hogy egyetlen költeményről, annak értelmezéséről egyésként könyvet lehet írni anélkül, hogy a szerző ismételné önmagát. Sőt, kommentárjaival új tartalmat ad minden szónak, igének, főnévnek, jelzőnek.

(mátrabázi)

Történelem

Chateaubriand: Siron túli emlékiratok
Osiris Kiadó, 313 oldal, 1980 Ft

Van valami törvényszerű abban, hogy a Restauráció költőjeként ismert Chateaubriand főműve (pontosabban a monumentális terjedelmű műből készült válogatás) éppen most jelenik meg először magyarul. Az egyház és a királyság megrögzött szószólója, aki korának politikai felfogását és irodalmi ízlését szerette volna (legalább pályája első felében) több száz évvel korábbi normákhoz visszavezetni, fölöttébb időszerű szerző lehetne ma – ha Chateaubriand nem volna egyszerűségein és korlátain minduntalan túlhaladni képes, marész szellem is. Hogy az volt, leginkább éppen emlékiratai jelzik. Lenyűgöző a fölénye, ahogyan műveinek és politikai elveinek elavulásáról tud beszélni, ahogyan beavatja feltételezett olvasóját abba a soha meg nem álló, le nem

lassuló folyamatba, ahogyan gondolatai az eszmék, érzések és áramlatok között lavíroznak és nem a mindenáron való kontinuitást, nem az öngigazolást szolgálják, hanem a lényeg keresésével foglalják el magukat. Leírásainak, képeinek érzékletességét szokták legfőbb erényeként említeni, de regényei épp ennek ellenkezőjét, a fellengző és dagályos retorikát képviselik. Hogy pengeéles elme, iróniára, önelemzésre is hajlamos író volt, az most világlik ki posztumusz főművéből, e mostani kötetben is leginkább a sokrétű, összetett, személyes élményt, elfogultságot, önkorrekciót és távlatot egyesítő Napoleon-portréből. Tegyük hozzá rögtön: Maár Judit fordításának és Palágyi Tibor filológusi, szöveggondozói, értékelői munkájának érdeméből is.

–5

Jacob d'Ancona: A fény városa
David Selbourne magyarázataival
Csokonai Kiadó, Budapest, 1999, 331 oldal

Gyanakszunk. Mióta egymásra rukkolt elő a magyar és nemzetközi könyvkiadás évszázadokig lappangott kéziratokkal, amelyek történetéről és hirtelen felbukkanásáról eskü alatt tett ígéretre hivatkozva csak dodonai magyarázatot kapunk, megessik, hogy kételkedünk valóságukat illetően.

Ilyen okokból lángoltak fel a viták *A fény városa* című kötetéről is, amelyet a szellemtörténettel és politikai filozófiával foglalkozó David Selbourne tett közzé. Az általa lefordított és magyarázatokkal ellátott kéziratot közlése szerint Jacob d'Ancona zsidó kereskedő írta, aki negyvenkilenc évesen, 1270-ben indult el, hogy felfedezze Kína mesés kincseit. Útjárólt olasz, latin és héber nyelven feljegyzéseket készített, megelőzve ezzel Marco Polo *Csodák könyve* című útinaplóját.

A kézirat nagyobbik része Kína talán leghatalmasabb, a könyv címét is adó városát, Zaitumot s annak mindennapi életét mutatja be. Különössége, hogy beavat a selemkészítés, a könyvnyomtatás rejtelmeibe, valamint a teafőzés részleteibe, amelyekről Marco Polo azt írta, hogy államtitokként rejtegették előle.

A fény városa láttatja a pénz utáni hajszát, a szegények és a módosak közötti ellentétet, a rossz közbiztonságot, a női egyenjogúságért folytatott harcot. Helybeliek fájlalják, hogy a bűnözők nem nyerik el méltó büntetésüket, hogy a fiatalok nem tisztelik az öregeket és őseiket, hogy a férfiak megvetően beszélnek a nőkről, mindenki semmibe veszi az erkölcsi előírásokat, sőt, a lányok felajánlják magukat bárkinek, aki megkívánja őket...

Túlságosan mai problémák ahhoz, hogy hiteles XII. századi beszámoló részei legyenek. Legalább annyian kérdőjelezik meg a kézirat valóságát, mint annak idején Marco Polóét. De ugyanez a körülmény a könyv nemzetközi sikerét is szolgálja. Angliától Olaszországon át Kínáig újabb és újabb kiadások jelzik, hogy tudósok és köznapi olvasók veszik kezükbe Jacob naplóját, hátha megtudják: a korai útleírások legjobbjával vagy szenzációs hamisítvánnyal van-e dolguk. Nos, bármelyik is legyen, a könyv adta élmény intenzitásán ez mit sem változtat.

(m. zs.)

Szociológia

Madonna Kolbenschlág: Búcsúcsók Csipkerózsikának
Csokonai, 1999., 271 l. 980 Ft

Madonna Kolbenschlág német szociológus – időközben kínaira is lefordított – gondolatgazdag, ismeretbő és agymozgató könyve húszesz-

	<p>A Nap Kiadó új könyvei</p>
<p>In memoriam Szabó Lőrinc – Homlokodtól fölfelé. (Szerk: Domokos Mátyás) – In memoriam sorozat – Fr/5, színes keménytábla kötés, képmell., 400 o. 1950, Ft A könyv Szabó Lőrinc 100. születésnapjára jelenik meg.</p> <p>In memoriam Karinythy Frigyes – A humor a teljes igazság. (Szerk.: Domokos Mátyás) – In memoriam sorozat – Fr/5, színes keménytábla kötés, képmelléklettel, 400 o. Változatlan utánnyomás. 1700 Ft</p> <p>Búcsú barátaimtól. Baka István emlékezete. (Szerk.: Füzi László) – Emlékezet sorozat. – A/5, szín. keménytáblás, fotókkal ill., 288 oldal 1600 Ft</p> <p>A sorozat újabb darabja párjához, az In</p>	<p>memoriam sorozathoz hasonlóan dokumentumokban, levelekben, kritikákban eleveníti föl Baka István emlékezetét.</p> <p>Pauler Gyula–Szilágyi Sándor: A magyar honfoglalás kútfői. (Utószó: Vékony Gábor) – Reprint sorozat (Az 1995. évi Nap kiadós reprint utánnyomása) – B/5, egészbor kötés, arannyal fóliázott, 894 oldal, 4900 Ft</p> <p>Sebestyén László: Kézai Simon védelmében. őstörténeti tanulmányok (2. változatlan utánnyomás) – A/5, színes borító, kartonált kötés, 380. o. 1848,- Ft</p> <p>A kötetben megtalálható az 1975-ben született híres tanulmány: a Kézai Simon védelmében; és Sebestyén László előadásai az őstörténet tárgyköréből.</p>
<p>A kötetek megrendelhetők a Nap Kiadóban. 1116 Bp. Csurgói út 28. Tel./fax: 208-0796</p>	

tendős, a nemzetközi nőmozgalom terjedésének a mainál korábbi általános állapotában készült. Minálunk mégsem tűnik elavultnak. A nőkérdést személyes, belső ügyé teszi, és nem titkolja, hogy gyakran pontokba szedett megoldási ajánlatai rokonságot mutatnak, sőt ápolnak a nem-tételek vallások elképzeléseivel, sajátos, modern irányzataival. Az író fő szellemi támaszai között szerepel a dán *Sören Kierkegaard* egzisztenciális bölcselete éppúgy, mint a századfordulós nagy gondolkodó, *Bergyajev* új hitet hirdető nézetrendszere, vagy két későbbi, kiváló teológus, *Teilhard de Chardin* illetve (a legtöbbször idézett-hivatkozott) *Paul Tillich* tárgyra vonatkozó, jellegzetes fölfogása. A határozotlan freudista szemléletű, nagyívű tanulmány külön érdekessége, hogy analógiás alapját népszerű, sokváltozatú tündérmesék képezik. A passzivitást és tehetetlenséget szimbolizáló Csipkerózsikán kívül Kolbenschlag föltételezi a párhuzamot a szemelenczösen önközpontú, narcisztikus Hóféherke, az áldozatát többé-kevésbé tudatosan vállaló Hamupipóke valamint az öntudatos, saját döntéseit hozó Szép és szörnyeteg-beli hősnő magatartása között.

A nők egyenjogúságáért folyó küzdelmet egyébként három szakaszra bontja. Az elsőt az jellemzi, hogy ráébrednek elnyomatásukra a patriarchátus viszonyai, korlátozó intézményei és beidegződési között. A következő szakaszban igyekeznek visszaállítani jogaiba a nőiséget, ami egyebek mellett azt jelenti, hogy képesek és képesek az önfelzabarádításukkal együtt járó új problémák megoldására, folyamatos fölismerésére. Egyenjogúsításuk felső szakaszában a nőknek – szerzőnk szerint – szükségképp rá kell döbenniük arra, hogy amit (erkölcsi meggyőződésüket követve) el akarnak érni, az az egész emberiség érdeke. A mélyen-szántó, mégsem elvont fejte-

getések kíváncsivá tesznek Madonna Kolbenschlag későbbi két kötetére. Róluk az ő előszavából annyit tudunk, hogy 1996-ra a korszerű feminista nézetek trilógiájává teljesedtek ki.

-i -án

Bábszínház

**Balogh Géza,
Molnár Gál Péter:
Bábszínház 1949–1999**
Kaloprint, 1999

Az ötvenéves Budapest Bábszínház jubileumára megjelent album több egyszerű tisztelgésnél. A történelmi összefoglalót Molnár Gál Péter (MGP) szerzte, aki huszon-évekkel ezelőtt már szellemes esszében adott számot e világhírré jutott intézményünkről. Most is ő szolgál történelmi összefoglalóval, de... És most tessék fölhagyni a szokásos mossollyal: nem azért írta ugyanazt, mint előbb, mert lusta, és nem azért merőben mást, mert változtak a politikai divatok. MGP színházkritikusi működése csak kényszerű tudnivaló, a tudat perifériáján mozgó valami a politikai élet, tehát nem volt szüksége nézetei korhú retroszálására. Eredendően kényelmes ember – nem fogja át-pozni a véleményét csak azért, hogy kurzusonként megfeleljen. Régi előadásokat újranézni módja sincs. Viszont szerelmes természet. A szerelmét színháznak hívják – ehhez hű, ehhez hűtlen, megnyilvánulásának vonatkozási pontjai egyetlen metszésben találkoznak: színház. A bábszínház – freudi mélységű, a csodák teljes birodalma. Ezt vallja meg a kötetben – de finnyásan, ahogy az illik az igaz szeretőhöz. Áradó érzelmetolulások helyett pontos adatgyűjtéssel, sikerek és kudarcok okainak firtatásával, a változások megannyi jel-

lemzőjének rögzítésével. Munkájának eredménye a kötet gerincét alkotó történelmi monográfia és a módor: hogyan kell teljes odaadással beszélni egy témáról unalom nélkül. A kötetet Balog Géza – a színház rendezője – szerkesztette, kitűnően. Hadd említsem leginkább feltűnő megoldását: a tanulmányba szöveg-szigetek gyanánt, színes alánymással beleillesztették a szóban forgó jeles személyek életrajzát. Ez a „közjáték” hasznos információival eligazít (MGP stílusa sejlik a szövegen), de pihenteti is a szemet, megtöri a laptükröt – nincs faltól-falig szöveg, ugyanakkor átölt további fejezetekhez.

- kes

Film

**Dizseri Eszter:
Kockáról kockára –
A magyar animáció
krónikája 1948–1998**
*Balassi Kiadó, 320 oldal,
2000 Ft*

Soha el nem mulasztottam megnézni Frakk, a macskák réme kalandjait. Valósággal vadásztam a Gusztáv-sorozat darabjaira. Büszkeség töltött el, hogy amikor még úgynevezett „nagyfilmmel” magyarok nem tudtak Oscart nyerni, A légy című animációs film már kapott ilyen. S az eddigiek csak kőszá, kiragadott példák a remekléseknek abból a gazdag és roppant változatos tömegéből, amit a hazai rajzfilmgyártás (és persze a bábfilmek) jelentettek. És mi-csoda fantasztikus alkotói gár-

da adta bele szívét-lelkét fél évszázadon át, hogy ilyen magaslatra és a közkedveltségnek ilyen fokára juttassa ezt a fajta filmet! És persze, ha megkíséreltem volna felsorolni csak a legjelentősebbeket is, most tehetnék mellé egy másik, szívszorító listát: ki mindenki ment el az országból, hagyta abba, vagy hagyatták abba vele, netán halt bele abba, hogy – rendes szokás szerint – Magyarországon nem becsülik azt, amit segíteni, népszerűsíteni, támogatni kellene, és főképp mentesíteni koronként más gondoktól: hol a cenzurálisaktól, hol az anyagiaktól. Jelenleg utóbbiak vannak (volnának) napirenden, de hát más világot élünk, atomjaira hullik, privatizálódik, üzletiessé kénytelen válni ez a művészeti ágazat is. Sebjak, mondanánk, ha eredményei meghaladnák az előző korszakét. De tessék mondani, tud valaki említeni olyan animációs filmet, ami vetekszik a régiekkel, de az utóbbi években készült? E sorok írója nem tud. Marad hát a múlt dokumentálásának eléggé meg nem becsülhető munkája. Dizseri Eszter mindenki tanuvalomását és minden fontos szöveges, illetve képi dokumentumot összegyűjtött, közzétett, amiből ennek a félévszázados küzdelemnek a története rekonstruálható. Hogy aztán az egész – kivitelezését tekintve is különleges szép – kiadványnak minden sorából, minden rajz- és fotómellékletéből nosztalgia, fájdalom és szemérmes keserűség árad, arról nem a könyv létrehozója (és segítőitársai) tehetnek.

Ny. A.

Munkát ajánl

Budán működő könyvesboltunkba eladót keresünk, kezdők jelentkezését is várjuk. Jelentkezni a Könyvhét szerkesztősége címén, telefonján lehet:
1114 Budapest, Kanizsai utca 41.
T.: 209-1875, T/F.: 466-0703.

Megjelent könyvek

2000. február 25 – március 9.

A

- A 16. század magyar nyelvű világi irodalma.** (2.) ISBN: 963-506-324-5 kötött: 3200 Ft
- A biomassa energetikai hasznosítása.** Energia Közp. (Energiagazdálkodási kézikönyv 9.) fűzött: 750 Ft
- Adamikné Jászó Anna:** Az írás és az olvasás története képekben. OPKM, ISBN: 963-7644-93-8 fűzött: 1800 Ft
- Alexander, Jane:** Méregtelenítő programok. Testünk, elménk és érzelmeink megtisztítása. M. Kvk. ISBN: 963-547-025-8 kötött: 1450 Ft
- Álitorvosi klinikai laboratóriumi diagnosztika.** SIK. ISBN: 963-85821-9-7 kötött: 3700 Ft
- Ámoskönyv lottószámokkal.** Horizont. (Horizont könyvek 1.) ISBN: 963-86012-7-2 fűzött: 248 Ft
- Általános és szervetlen kémiai praktikum.** Praktikum kezdők számára: [Egyetemi tankönyv]. 8. kiad. Nemz. Tankvk. ISBN: 963-19-0368-0 fűzött: 2576 Ft
- A megismeréskutatás útjai.** Akad. K. (Pszichológiai műhely 12.) ISBN: 963-05-7701-1 fűzött: 1480 Ft
- Angol nyelvű könyv haladóknak.** Bessenyei. ISBN: 963-9130-45-1 fűzött: 4250 Ft
- Arany János:** Arany János válogatott versei. Ciceró. ISBN: 963-539-285-0 fűzött: 790 Ft
- Asimov, Isaac:** Második Alapítvány. Tudományos-fantasztikus trilógia 3. Gabo. ISBN: 963-8009-79-9 fűzött: 798 Ft
- A sportívészet módszertana és eszközei.** Káli Lövész Sport Klub. ISBN: 963-03-8288-1 fűzött: 1500 Ft
- A tanulói személyiség megismerése.** Bessenyei. ISBN: 963-9130-42-7 fűzött: 767 Ft
- Atkár Győzőné – Takács Judit:** Mozgásos játékok könyve. Óvodásoknak és kisiskolásoknak: tanulni játszva tanítani: kicsiknek, hogy tanulják – nagyoknak, hogy tanítsák. Esély Mozaik. (Foglalkoztató 2.) ISBN: 963-9153-29-X kötött: 2520 Ft
- A tudományos gondolkodás története.** Előadások a természettudományok és a matematika történetéből az ókortól a XIX. századig. ELTE Eötvös K. ISBN: 963-463-314-5 fűzött: 2700 Ft
- Az első 365 nap a gyermek életében.** A csecsemő fejlődése. Alexandra. ISBN: 963-367-647-9 fűzött: 1490 Ft
- Az első találkozás jelensége és a segítő kapcsolatban.** Janus Pannonius Egy. K. – Osiris. (Janus/Osiris könyvtár. / Pszichológia)

ISBN: 963-379-576-1 fűzött: 680 Ft

Az Európai Közösség adójoga. KJK-KER-SZÓV. ISBN: 963-224-481-8 fűzött: 5040 Ft

B

- Barbay Bernadette:** Édesanyá(i)m. [Regény a dajkaanyaságról]. Ciceró. ISBN: 963-539-286-9 fűzött: 990 Ft
- Bach és Handel.** A barokk zene legnagyobb mesterei [CD]. Do-lá Stúdió. 1600 Ft
- Barótiné Egey Klára:** Utazásaim a gazdag Indiában. MAYER. ISBN: 963-85594-6-2 fűzött: 900 Ft
- Batta István:** A magyar fizikai szaknyelv fejlődése. A fizikai tudományok hazai irodalmának története 1867-ig. M. Tudománytört. Int. (Magyar tudománytörténeti szemle könyvtára 10/1.) ISBN: 963-03-8840-5 fűzött: 610 Ft
- Beck, James – Daley, Michael:** Restaurálás kérdőjelekkel. Úzlet, kultúra, botrány. Helikon. (Helikon universitás.) ISBN: 963-208-562-0 kötött: 1880 Ft
- Bécs – Budapest – Wien – Budapest.** Well-PPress. (2 város könyvsorozat) ISBN: 963-85906-7-6 kötött: 19200 Ft
- Benedek Elek:** A juhász és a sárkány. Horizont. (A világ legszebb meséi 2.) ISBN: 963-04-96012-3-X fűzött: 248 Ft
- Bereczki Gábor:** Bevezetés a balti finn nyelvészetbe. Universitas. ISBN: 963-9104-36-1 fűzött: 800 Ft
- Berne, Eric:** Sorskönyv. [Az Emberi játékok folytatása]. 2. kiad. Háttér. (Lélek kontroll) ISBN: 963-8128-68-2 fűzött: 1400 Ft
- Blandford, Edmund:** A part két oldalán. A partraszállás és Európa védelme 1944-ben. Hajja. (20. századi hadtörténet) ISBN: 963-9037-84-2 kötött: 1990 Ft
- Bliss, Debbie:** Kötőkiskola. [Kötési technikák és kötésminták lépésről lépésre]. M. Kvk. ISBN: 963-547-026-6 kötött: 2200 Ft
- Borbola János:** Olvassuk együtt magyarul! A Moszkvai Matematikai Papirusz két feladatának magyar nyelvű olvasata. Írástört. Kut. Int. (Írástörténeti tanulmányok az írástörténeti Kutató Intézet sorozata) ISBN: 963-03-9613-0 fűzött: 1350 Ft
- Borzus János:** 2000 év legjobb viccei. Kheiron '97. ISBN: 963-9246-08-5 kötött: 1700 Ft
- Bréhier, Louis:** Bizánc tündöklése és hanyatlása. 2. jav. kiad. Bizantinológiai Intézet Alapítvány. (Varia Byzantina 1.)

- ISBN: 963-03-7387-4 fűzött: 3205 Ft
- Bronte, Emily:** Üvöltő szelek. Holnap. ISBN: 963-346-344-0 kötött: 990 Ft
- Brückner Gergely:** Amit a befektetési alapról tudni kell. ETK. (ETK füzetek 3.) ISBN: 963-03-8406-X fűzött: 790 Ft
- Büttler, Karl Peter:** Orchideák. Európában, Elő-Ázsiában és Észak-Afrikában vadon termő fajok és alfajok. M. Kvk. (Termesztetkalauz) ISBN: 963-547-037-1 kötött: 1790 Ft

C

- Carrier, Roch:** Háborúzzunk! Yes, Sir!. LaZi K. ISBN: 963-9227-10-2 fűzött: 780 Ft
- Christie, Agatha:** Az ABC-gyilkosságok. Európa. (Európa krimi) ISBN: 963-07-6693-0 fűzött: 950 Ft
- Constant, Alphonse Louis:** A mágia története. Teljes átfogó mágius világkép bemutatása az ókori-középkori-újkor ember szellemi ismeretrendszerén keresztül. (1. köt.) (A mágia világa) fűzött: 990 Ft
- Constant, Alphonse Louis:** Hermész tudománya. Hermit. (Bibliotheca Hermetica) ISBN: 963-9231-10-X fűzött: 810 Ft
- Cromlech, Harald:** A láthatatlan kard Lazi K. ISBN: 963-9227-13-7 fűzött: 690 Ft
- Czigány Ildikó:** Négyezer napja a nyárnak. Emlékezés üzeműdban. Szerző. (Z-füzetek 83.) ISBN: 963-640-151-9 fűzött: 90 Ft

CS

- Csáth Géza:** Álmodok asszonya. Lazi K. ISBN: 963-9227-14-5 kötött: 990 Ft
- Cseh István:** Bubó. Magánkiad. ISBN: 963-640-374-0 fűzött: 500 Ft
- Csögyam Trungpa:** Cselekvő meditáció. Édesvíz. ISBN: 963-528-418-7 fűzött: 990 Ft

D

- Daróczi Mária – Palotay Ferencné:** Kis neveléstani kézikönyv. Bessenyei. (Pedagógusmesterség 11.) ISBN: 963-9130-61-3 fűzött: 1033 Ft
- Deary, Terry:** A kegyetlen Kelták. Egmont Hungary. (Rrretentő tört.) ISBN: 963-627-392-8 fűzött: 618 Ft
- Deary, Terry:** Kőkemény kökorszak. Egmont Hungary. (Rrretentő tört.) ISBN: 963-627-416-9 fűzött: 618 Ft
- Delfini, Antonio:** Racontanti. Noran. (Leonardo könyvek 6.) ISBN: 963-9048-63-1 fűzött: 996 Ft

- Devics Józsefné:** Csecsemők szakácskönyve. Devics J. ISBN: 963-400-848-8 fűzött: 498 Ft
- Dürer to Dalí.** Master drawings in the Budapest Museum of Fine Arts. Karinth. ISBN: 963-85911-2-9 kötött: 6440 Ft
- Dürertől Dalíig.** A Szépművészeti Múzeum legszebb rajzai. Karinth. ISBN: 963-85911-2-9 kötött: 6440 Ft
- Dutka Ákos:** A holnap városa. Regényes korrajz a nagyváradi A Holnap születésének idejéről. Palatinus. (Várad, vilanyváros) ISBN: 963-9259-18-7 fűzött: 1200 Ft

E

- Energiagazdálkodási útmutató.** M.-EU Energia Közp. (Energiagazdálkodási kézikönyv 7.) ISBN: 963-02-9851-1 fűzött: 750 Ft
- Energia másként.** Forráskönyv '99. Energia Közp. (Energiagazdálkodási kézikönyv 12-13) ISBN: 963-03-8967-3 fűzött: 5167 Ft
- Enyém vagy.** Német szerelmes versek. General Press. (Szép versek, szép köntösből) ISBN: 963-9076-85-6 bárony: 598 Ft
- Esnagy József:** A szobrász eltévelyedése. Versek. Szerző. (Z-füzetek 84.) ISBN: 963-640-152-7 fűzött: 90 Ft
- Esnagy József:** Jegyezd meg nekem a felhőket. Versek. Szerző. (Z-füzetek 85.) ISBN: 963-640-177-2 fűzött: 90 Ft
- Esterházy János:** A kisebbségi kérdés. Válogatott írások, beszédek, interjúk. Ister. ISBN: 963-9243-05-1 fűzött: 1250 Ft
- Esztériánc.** Dalok és játékok kicsinyeknek. Papirusz Book. ISBN: 963-858-749-0 kötött: 916 Ft
- Fazekas András István:** A modern létezőfogalom kialakulása. Frege nézetei a "van" kifejezés különböző értelmű használatáról. Aletheia. (Aletheia-kiadványok) ISBN: 963-640-381-3 fűzött: 500 Ft
- Ferenczy Ferenc:** Szalonkától szalonkáig. Nimród Alapítvány – Nimród Vadászújság [Szerk.] – Dénes Natur Műhely Kiadó. DNM K. ISBN: 963-9027-33-2 kötött: 1950 Ft
- Ferenczy József:** A magyar hírlapirodalom története 1780-tól 1867-ig. (1. köt.) Akvarell-Comix. ISBN: 963-03-9973-3 fűzött: 1685 Ft (1 – 5)
- Ferenczy József:** A magyar hírlapirodalom

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

Kedves Olvasónk!

Azt javasoljuk Önnek: fizessen elő lapunkra! Sokféle terjesztési módszert kipróbáltunk, és meg kellett állapítanunk, hogy egyik sem vetekszik az előfizetés módszerével, mert az előfizetés – a legkényelmesebb, ugyanis a kézbesítő az Ön otthonába juttatja el a lapot, – a leggyorsabb, mert a megjelenő lapszámokat az árusítás megkezdésével egyidejűleg kapja kézhez,

MEGRENDELÉS

Megrendelem a Könyvetet 1 évre 2880 Ft előfizetési díjért. Kérem, küldjenek postai csekket az előfizetési díj befizetéséhez.

NÉV.....

CÍM.....

– a legbiztosabb, mert véletlenül sem marad ki egy lapszám a sorozatból,

– a legkedvezőbb, mert az előfizetők kedvezményes áron kapja a lapot.

Sokat emlegetett adat, hogy Magyarországon évente kb. 9000 különböző könyv jelenik meg, a tankönyveket nem számítva, de nem mindenki gondol bele abba, hogy ez átlagosan óránként egy, napi 24, heti 168 könyv megjelenését jelenti. Nagyon nagy szám ez, ennyi könyvújdonosság között az eligazodás már nem lehetséges segítség nélkül, és ez a segítség a Könyvhét. Legyen Ön is rendszeres olvasónk, barátunk, előfizetőnk, fizesse elő lapunkat, hogy naprakészen tájékozott lehessen a kulturális élet egy jelentős területén, a könyvek világában.

A Könyvetet megrendelheti a szerkesztőség címén:

1114 Budapest, Kanizsai utca 41. levélben vagy az itt található kitöltött, kivágott megrendelőszelvényen, vagy faxon a 466-0703 telefonszámon.

A legnagyobb választék A LÍRA ÉS LANT RT. BOLTJAIBAN

Internet: www.lira.hu, E-mail: lira@lira.hu

SAKKÖNYVÁRUHÁZAK

Iskolacentrum

1051 Budapest, Október 6. u. 9.
Telefon: 332-5595

Fax: 311-1876

Mediprint Könyvesbolt

1053 Budapest, Múzeum krt. 17.
Telefon: 317-4948, fax: 484-0023

E-mail: mediprint@lira.hu

Műszaki Könyvruház

1061 Budapest, Liszt Ferenc tér 9.

Hermész Díjas Könyvesbolt

Telefon: 342-0353

Fax: 342-1317

E-mail: muszaki.konyvaruhaz@lira.hu

Technika Könyvesbolt

1114 Budapest, Bartók Béla út 15.

Telefon/fax: 466-7008

MINDEN AMI ZENE

Kodály Zoltán Zeneműbolt,

Antikvárium és Hangszerbolt

1053 Budapest, Múzeum krt. 21.

Telefon/fax: 317-3347

E-mail: kodaly@lira.hu

Rózsavölgyi és Társa Zeneműbolt

Hermész Díjas zenemű- és könyvesbolt

1052 Budapest, Szervita tér 5.

Telefon: 318-3312,

fax: 318-3500

E-mail: rozsavolgyi@lira.hu

MAGVETŐ HÁLÓZAT

3300 Eger

Bajcsy-Zs. u. 2.

Telefon/fax: 36/312-039

9021 Győr

Arany János u. 3.

Telefon/fax: 96/319-760

2000 Szentendre

Fő tér 5.

Hermész Díjas könyvesbolt

Telefon/fax: 26/311-245

3900 Szerencs

Rákóczi út 82.

Telefon: 60/306-791,

fax: 47/362-631

Könyvruház

FÓKUSZ KÖNYVÁRUHÁZAK

1072 Budapest, Rákóczi út 14.

Hermész Díjas könyvesbolt

Telefon: 268-1103,

fax: 267-9789

E-mail: fokusz.budapest@lira.hu

4026 Debrecen

Hunyadi u. 8-10.

Hermész Díjas Könyvesbolt

Telefon: 52/ 322-237

Fax: 52/416-091

E-mail: fokusz.debrecen@lira.hu

3530 Miskolc

Széchenyi u. 7.

Telefon/fax: 46/348-496

E-mail: fokusz.miskolc@lira.hu

7620 Pécs

Jókai u. 25.

Hermész Díjas könyvesbolt

Telefon: 72/312-825,

fax: 72/314-988

E-mail: fokusz.peccs@lira.hu

6720 Szeged

Tisza L. krt. 34.

Hermész Díjas könyvesbolt

Telefon/fax: 62/420-624

E-mail: fokusz.szeged@lira.hu

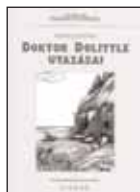
könyvruház

www.fokuszonline.hu

e-mail: info@fokuszonline.hu

kék szám: 06-40-FOKUSZ (365879)

A Cicero Kiadó újdonságaiból

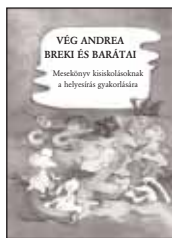
H. Lofting: Doktor Dolittle utazásai

(Klasszikusok fiataloknak)

Ford.: Honti Rezső, illusztrálta a szerző

B/5, 196 old., kötve, 1690 Ft

A Dolittle sorozat 3. kötetében a jólismert állatszereplők mellett újak is részt vesznek a felfedező kalandokban bővelkedő tengeri utazáson.

Vég Andrea: Breki és barátai. Helyesírási gyakorlatok

Színes illusztrációk: Méray-Horváth Ilona

A/4, 80 old., 1200 Ft

A rövid és hosszú magán- és mássalhangzók játékos gyakorlásának készségfejlesztő színes képeskönyve. A gyakorlott pedagógus évtizedes pedagógusi munkájának összefoglalója. A könyv a helyesírási gyakorlatot rövid mesékkel és sok-sok színes, vidám, játékos rajzzal segíti elő, ahol a gyakorlásra szánt szövegrészekre és betűkre színes nyomás hívja fel a figyelmet. A könyvet szavak és szókapcsolatok jegyzéke egészíti ki.

A fenti könyvek megrendelhetők és megvásárolhatók sok ezer más könyvvel együtt: Falukönyv-Cicero Kereskedőház 1134 Budapest, Kassák Lajos u. 79. Telefon/fax: 329-1619, Telefon: 329-0879, Fax: 260/1170, E-mail: cicero@mail.matav.hu

Az Akadémia Kiadó ajánlata

A POLITIKATUDOMÁNY ARCAI

Szerkesztette

A. Gergely András

Bayer József

Kulcsár Kálmán

A kötet tanulmányai az MTA Politikatudományi Intézetében folyó kutatások eredményeit mutatják be. Összeállítói arra törekedtek, hogy sokoldalú képet nyújtsanak a politikatudományról, ismeretsek annak legfontosabb nemzetközi eredményeit, elméleti alapjait és irányzatait, főbb kutatási ágait, s emellett a magyar politikai valóság átalakulásáról is számot adjanak az újabb kutatások tükrében.

Az olvasó tájékozódhat belőle a rendszerváltás alkotmányos modelljéről, a kialakuló pártok és általában a hazai pártrendszer jellegzetességeiről, a választói magatartás és a politikai kultúra változásairól. A nemzetközi környezet megváltozásának fő tendenciáiról is olvashatunk benne, valamint a politikatudomány olyan kutatási ágának meghonosodásáról, mint a politikai tudáselméletek, a politikai antropológia és a politikai pszichológia.

A kötet kiváló segédanyag a felsőoktatásban folyó politológiai képzéshez, de igényt tartahat mindenki érdeklődésére, aki követni akarja a társadalmi és politikai átalakulás folyamatait.

Ára: 2400 Ft

ISBN 963 05 7708 9

A MEGISMERÉSKUTATÁS ÚTJAI

Szerkesztette

Pétek Csaba

Kampis György

Csányi Vilmos

Az utóbbi évtizedben hazánkban is megjelent az a tudományos törekvés, melyet megismeréstudomány vagy kognitív tudomány néven szoktunk emlegetni. Nem valamiféle szupertudományról van itt szó, hanem olyan törekvésekről, amelyek különböző területeken egy közös mozzanatot, az emberi megismerés értelmezését állítják előtérbe. A filozófus, a számítógép-kutató, a biológus, a nyelvész, az irodalmár, a pedagógus számára közös társalgási hangnemet kereső vállalkozásban központi közvetítő szerepet játszanak nálunk is a pszichológusok.

Kötetünk ennek a közös vállalkozásnak a támogatására született Magyar Kognitív Tudományi Alapítvány első visegrádi konferenciájának anyagaiból indul ki. Az 1993. januári konferencia volt a magyar megismeréskutatók első találkozási pontja. A tanulmányok jól mutatják a hazai megismeréskutatás két jellegzetességét: vonzalmát a biológiai tudományok iránt, valamint a Magyarországon és a külföldön dolgozó magyar kutatók közötti szoros kapcsolatokat. Mindkettő olyan mozzanatot, melyek a jövőre nézve is ígéretesek. Oszintén reméljük, hogy kötetünk az azóta meglehetősen gazdag hazai kognitív irodalmat gazdagítva ezeket a törekvéseket is erősíti.

Ára: 1480 Ft

ISBN 963 05 7701 1

Akadémiai Kiadó Vevőszolgálat, Tel.: 464-8200, Fax: 464-8201

E-mail: custservice@akkrt.hu Honlap: www.akkrt.hu

A Kairosz Kiadó ajánlata

Fekete György – Sunyovszky Sylvia

A Szent Korona ezer arca

A/4, 250 oldal, 1000 színes képpel, kötve, enveloppál 6800 Ft

A Dávid Katalin akadémikus művészettörténész bevezetőjével megjelenő kötet az egyházi és világi koronaábrázolások terjedelmes gyűjteményének legjellemzőbb, legérdekesebb darabjait ábrázolja 1000 színes képen. A válogatás többek között a következő területeken fellelhető koronaábrázolásokat közli: festmények, szobrok, érmék, emlékművek, mozaikok, üveglablakok, fegyverek, népművészeti alkotások, reklámok és a hétköznapi sokféle más tárgya, műve, eszköze.

Rotterdami Erasmus

Krisztus fegyverzetében

Enchiridion militis Christiani

15,5 x 21,5 cm, 200 oldal, kötve, enveloppál 2000 Ft

Erasmus legkedveltebb, teológiai ihletettségű könyve – első kiadása – 1504 óta bejárta egész Európát, a szerző legtöbb nyelvre lefordított művévé lett, mert új hangvételével a „devotio moderna” lelki mozgalomnak egyik legszebb irodalmi megnyilvánulása, amely elsősorban nem papok, hanem világi hívek számára íródott.

A könyvek megvásárolhatók minden nagyobb könyvesboltban, és megrendelhetők a kiadótól
1134 Budapest, Apály utca 2/B. Telefon/fax: 359-9825

története 1780-tól 1867-ig. (2. köt.) Akvarell-Comix. ISBN: 963-03-9974-1 fűzött:

Ferenczy József: A magyar hírlapirodalom története 1780-tól 1867-ig. (3. köt.) Akvarell-Comix. ISBN: 963-03-9975-X fűzött:

Ferenczy József: A magyar hírlapirodalom története 1780-tól 1867-ig. (4. köt.) Akvarell-Comix. ISBN: 963-03-9976-8 fűzött:

Ferenczy József: A magyar hírlapirodalom története 1780-tól 1867-ig. (5. köt.) Akvarell-Comix. ISBN: 963-03-9977-6 fűzött:

Fodor András – Barcs János: Fodor András és Barcs János költők levelezése, 1967–1997. Uránusz. ISBN: 963-9086-87-8 fűzött: 1307 Ft

Forrászházaférés. Tanácsok energiahatékonysági beruházások hitelkérdőinek. Energia Közp. (Energiagazdálkodási kézikönyv 14.) ISBN: 963-03-8968-1 fűzött: 917 Ft

Francia nyelvkönyv haladóknak. Besse nyei. ISBN: 963-9130-28-1 fűzött: 3533 Ft

Frankné Tamás Anikó: Receptgyűjtemény a húsnélküli táplálkozáshoz. 294 ételrecept. 6. kiad. Advent. ISBN: 963-9122-35-1 fűzött: 555 Ft

G

Gajzágó Aladár: Az első száz év. A salgótarjáni siküveggyár és üvegfeldolgozó üzemek története. [CD-ROM]. Salggas Rt. – Alma Graf. Stúdió és K. 3000 Ft

Gálambos Gábor: Operációs rendszerek általános elmélete. JGYF K. fűzött: 903 Ft

Gazda István: A Magyar Tudományos Akadémia reformkori kiadványai 1831–1848. M. Tudománytört. Int. (Magyar tudománytörténeti szemle könyvtára 13.) ISBN: 963-9276-02-2 fűzött: 940 Ft

Gazda István: Magyar tudománytörténet. [Jegyzet a felsőoktatási intézmények hallgatói számára]. Mati Kht. ISBN: 963-04-7547-8 fűzött: 700 Ft

Gear, W. Michael – Gear, Kathleen O'Neal: A Föld népe. M. Kvkklub. ISBN: 963-547-021-5 fűzött: 1590 Ft

Géczi János: Dél. Háromszáz régi elbeszélés, ötvenhét lábjegyzettel. Művészetek Háza. (Vár ucca tizenhét könyvek 32.) ISBN: 963-9105-26-0 fűzött: 1000 Ft

Gillen, Terry: A meggyőzés mesterfogásai. Pozitív befolyásolási technikák. Bagolyvár. ISBN: 963-9197-54-8 fűzött: 1450 Ft

Glasenapp, Helmut von: Az öt világvallás. Bráhmizmus, buddhizmus, kínai univerzizmus, kereszténység, iszlám. Talentum. ISBN: 963-645-059-5 kötött: 2490 Ft

Goldziher Ignác: Az iszlám. Repr. kiad. Anno. ISBN: 963-9066-96-6 fűzött: 400 Ft

Golubeff Lóránt: Amit a brókerválasztásról tudni kell. ETK. (ETK füzetek 4.) ISBN: 963-03-8407-8 fűzött: 790 Ft

Gódf Lajos: Szabolcs-Szatmár-Bereg megye természeti erőforrásai. [Bessenyei] (A természeti erőforrásokról) ISBN: 963-9130-70-2 fűzött: 2333 Ft

Graham, Heather: Ondine. Hajja. ISBN: 963-9037-86-9 fűzött: 999 Ft

Grendel Lajos: Szakítások. Kalligram. ISBN: 80-7149-311-2 kötött: 2100 Ft

Gy

Győri Magda – Dévai Nagy Kamilla: Ószintén... Dévai Nagy Kamilláról. Zene-Szó Kft. ISBN: 963-03-9842-7 fűzött: 1200 Ft

H

Hadifoglyok írják.... Hadifoglyorsók a második világháborúban. Petit Real. (Had-történelmi levéltári kiadványok) ISBN: 963-85827-8-2 [hibás ISBN 963-85827-1-5] fűzött: 1000 Ft

Hadi László: Adóigazgatás, adóellenőrzés, jogorvoslat. Unió. (Törvények a gyakorlatban / törvénygyűjtemény) ISBN: 963-388-286-9 fűzött: 4928 Ft

Hajdú Miklósné: A társasági adóról szóló törvény és magyarázata. Unió. (Törvények a gyakorlatban / törvénygyűjtemény) ISBN: 963-388-273-7 fűzött: 4032 Ft

Halász Imre – Müller Róbert: Látnivalók Zala megyében. Well-PRESS. (Vendégház) ISBN: 963-85916-4-1 fűzött: 3000 Ft

Halmi-Horváth István: Populus. Művészetek Háza. (Vár ucca tizenhét könyvek 36.) ISBN: 963-9105-30-9 fűzött: 600 Ft

Hanczár János: Murphy törvénykönyve a hölgyekről avagy A javulás romlása nem áll meg. Horizont. (Horizont könyvek 2.) ISBN: 963-8612-8-0 fűzött: 248 Ft

Hazai és külföldi pszichológusok önmagukról és másokról. Pszichológiai szöveggyűjtemény. Nemz. Tankvk.. ISBN: 963-19-0304-4 fűzött: 1587 Ft

Házi Jónó: Pozsony vármegye középkori földrajza. Kalligram. (Csallóközi kiskönyvtár) ISBN: 80-7149-219-1 kötött: 2700 Ft

Helynévtörténeti adatok a korai ómagyar korból. 2. Doboka-Győr vármegye. (A Magyar Névarchívum kiadványai 3.) KLTE. ISBN: 963-472-409-4 kötött: 2240 Ft

Heuer, Sigríd: Szobanövények sikeres ápolása és szaporítása. 5. kiad. Ciceró. (Falu-kertész) ISBN: 963-7931-68-6 [hibás ISBN 963-7931-36-8] fűzött: 990 Ft

703 quiz kérdés. Műveltség teszt. Vagabund. ISBN: 963-86005-8-6 fűzött: 375 Ft

Holtak galaxisa. Science fiction antológia. Cherubion. (Cherubion science fiction 13.) ISBN: 963-9110-74-4 kötött: 1198 Ft

Hopp Lajos: Mikos Kelemen. Életút és írói pályakezdet. Universitas. (Historia litteraria / az Universitas Könyvkiadó sorozata 7.) ISBN: 963-9104-33-7 kötött: 1568 Ft

Hornby, Nick: Pop, csajok, satöbbi. Európa. ISBN: 963-07-6762-7 kötött: 1200 Ft

Horváth Ildikó – Telekiné Nagy Ilona: Csillóköz földrajzi nevei. Kalligram. (Csallóközi kiskönyvtár) ISBN: 80-7149-312-0 kötött: 800 Ft

Horváth Orsolya: Kihagyott helyek. Kortárs. (Új látószög) ISBN: 963-8464-82-8 fűzött: 550 Ft

Humoros magyar költészet. A XVIII. századtól a XX. századig: válogatás. Unikonis. (A magyar költészet kincsestára 86.) ISBN: 963-427-360-2 kötött: 2500 Ft

I

Informatika-számítástechnika műveltségi alapiszaga. Téma-összefoglalók és gyakorlatok. Kossuth. ISBN: 963-09-4030-2 fűzött: 1690 Ft

J

Jackson, Lisa: Mindhalál. General Press. ISBN: 963-9076-92-9 kötött: 999 Ft

Jakab László: Tanulmányok az igeragozás köréből. KLTE M. Nyelvtud. Int. (A debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Magyar Nyelvtudományi Intézetének kiadványai 73. sz.) ISBN: 963-427-386-1 fűzött: 933 Ft

Jakab Zoltán – Láng Lajos: Energiahatékony megoldások alkalmazása a hűtőtechnikában. Energia Közp. (Energiagazdálkodási kézikönyv 11.) ISBN: 963-03-8216-4 fűzött: 917 Ft

Jámbor János: Életmű. Ifjú Irodalombarát korszak versei kiegészítésekkel. Libra K. (Élő történelem) ISBN: 963-7663 fűzött: 878 Ft

James, Simon: Az ókori Róma. [ismerjük meg az antik világ egyik nagyszerű civilizációjának életét]. Park. (Szemtanú 41.) ISBN: 963-530-562-1 kötött: 1950 Ft

Jászay Magda: Párhuzamok és keresztelések. A magyar-olasz kapcsolatok történetéből. Ciceró. ISBN: 963-539-229-X kötött: 2500 Ft

Jókai Mór: Az arany ember. Akkord. (Talentum diákkönyvtár) ISBN: 963-645-038-2 fűzött: 698 Ft

Jónás Erzsébet, Cs.: A színpadi nyelv

pragmatikája. Csehov dialógusainak kommunikatív stíluselmzése. Besse nyei. ISBN: 963-9130-18-4 fűzött: 2133 Ft

Jónás Erzsébet, Cs.: Az orosz dialógus természetrajza. Szövegszerkezeti vizsgálatok Csehov dialógusaiban. Besse nyei. ISBN: 963-9130-19-2 fűzött: 2122 Ft

Jubileumi év. Kalendárium: Krisztus születésének kétézredik és Magyarország keresztény királysággá válásának ezredik évfordulója. Corvinus K. ISBN: 963-9062-25-1 kötött: 2900 Ft

K

Kálnási Árpád: Cíviss beszélgetések Debrecenből. KLTE M. Nyelvtud. Int. (A debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Magyar Nyelvtudományi Intézetének kiadványai 74. sz.) ISBN: 963-472-425-6 fűzött: 933 Ft

Katalinka. Dalok és játékok gyerekeknek. Papirusz Book. ISBN: 963-9263-01-X kötött: 916 Ft

Katus László: A középkor története. Egyetemi tankönyv. Pannonica - Rubicon. ISBN: 963-9252-04-2 kötött: 2490 Ft

Kezdet virágzóztató magyar népmesék. Miskolci Bölcsész Egyesület. fűzött: 660 Ft

Kiefer Ferenc: Jelentélmélet. [Egyetemi tankönyv]. Corvina. (Általános nyelvészet) ISBN: 963-13-4548-3 fűzött: 3300 Ft

Kilán László: Kártyaszépsz. Vár Ucca Tizenhét K. (Vár ucca tizenhét könyvek 35.) ISBN: 963-9105-19-8 fűzött: 750 Ft

Kipling, Rudyard: Három kópé. Holnap. ISBN: 963-346-343-2 kötött: 990 Ft

Kleiner, Ewald: Kaktuszok a lakásban és a kertben. 2. kiad. Holló – Ciceró. (Falu-kertész) ISBN: 963-539-095-5 kötött: 990 Ft

Klotz Miklós: Imago. Miró Flex K. ISBN: 963-03-8518-X kötött: 7900 Ft

Knoskó Mihály: Mohamedán írók a stepe népeiről. 1/2. Földrajzi irodalom. (Magyar östörténeti könyvtár / a József Attila Tudományegyetem Magyar Östörténeti Kutatócsoportjának kiadványai 13.) Balassi. ISBN: 963-506-326-1 fűzött: 1500 Ft

Kobáné Kecskeméti Mária: Olvasás és játék 6–7 éves gyermekek részére. Szalay Kvk. ISBN: 963-9178-29-2 fűzött: 750 Ft

Kölcsy Ferenc: Himnusz. Shark Print. (Editio plurilingua 200/1.) ISBN: 963-85993-1-6 fűzött: 200 Ft

Kolozsvári Grandpierre Emil: Polgári szerelem. Elbeszélések. Osiris. (Millenniumi könyvtár 40.) ISBN: 963-379-791-8 kötött: 590 Ft

Kosáry Domokos: Magyarország és a nemzetközi politika 1848–1849-ben. História – MTA Törtud. Int. (Historia könyvtár 11.) ISBN: 963-8312-64-5 fűzött: 980 Ft

Köves József: A legnagyobb vicckönyv. 10 000 viccel. 3. kiad. K.u.K. K., ISBN: 963-9173-43-6 fűzött: 3980 Ft

Középkorai művészeti lexikon. Corvina. ISBN: 963-13-4821-0 fűzött: 2200 Ft

Kristó Gyula: Írások Szent Istvánról és koráról. Szegedi Középkorász Műhely. ISBN: 963-482-413-7 fűzött: 1400 Ft

Kristó Nagy István: Bolondos-botrányos bölcsességek. Aforizmak, idézetek, szállóigék. Szalay Kvk. (Bölcsességek kiskönyvei) ISBN: 963-9178-57-8 fűzött: 350 Ft

Kristó Nagy István: Gondolkodom, tehát vagyok. Lét – lélek – megismerés – tudás: aforizmak, idézetek, szállóigék. Szalay Kvk. (Bölcsességek kiskönyvei) ISBN: 963-237-029-5 fűzött: 350 Ft

Kristó Nagy István: "Itt élned, halnod kell". Magyarság-nemzetudat: aforizmak, idézetek, szállóigék. Szalay Kvk. (Bölcsességek kiskönyvei) ISBN: 963-237-028-7 fűzött: 350 Ft

L

Látnivalók Heves megyében. Well-PRESS. (Vendégház) ISBN: 963-86025-0-3 fűzött: 3000 Ft

Látnivalók Jász-Nagykun-Szolnok megyé-

ben. Well-PRESS. (Vendégház) ISBN: 963-85916-9-2 fűzött: 3000 Ft

Lefebvre, Guy: Miért szépek a nők?. STB Kv. ISBN: 963-03-7726-8 fűzött: 298 Ft

Lipman, Matthew: Pixi. Gyermekek filozófiája. 2. jav. kiad. Krónika Nova. ISBN: 963-9128-40-6 fűzött: 650 Ft

Lofing, Hugh: Doktor Dolittle utazásai. Ciceró. (Klasszikusok fiataloknak) ISBN: 963-539-203-6 kötött: 1690 Ft

Lou, Virginia: Himnusz a fényhez, a dinoszauruszok korában. Európa. ISBN: 963-07-6686-8 kötött: 1100 Ft

Lynds, Gayle: Mozaik. J.L.X. ISBN: 963-305-113-4 kötött: 1690 Ft

M

MacArthur, John F.: A Mester terve szerinti gyűlekezet. KIA. ISBN: 963-86009-1-8 fűzött: 1195 Ft

Magyar törvénytár: 118-as számú pótlap-csomag. A pótlapok cseréje. Unió. fűzetlen: 11397 Ft

Majerszky Klára: A Sántha-ügy. Akad. K. ISBN: 963-05-7703-8 kötött: 1280 Ft

Major Mihály – Ganxsta Zoltán: Ganxsta Zolee. Az első, az utolsó, az egyetlen ZAJ-ZONE K. ISBN: 963-03-9747-1 fűzött: 1690 Ft

Mányoki Endre: Álomkatona. Művészetek Háza. (Vár ucca tizenhét könyvek 31.) ISBN: 963-9105-23-6 fűzött: 700 Ft

Matematika a műszaki főiskolák számára. (2.) Scharnitsky Viktor: Vektorgeometria és lineáris algebra. 10. kiad., Nemzeti Tankönyvki. ISBN: 963-19-0247-1 fűzött: 1075 Ft

Merta Ildikó: Matematikai kézikönyv. Általános és középiskolások részére. Fimath BT. ISBN: 963-03-4771-7 fűzött: 997 Ft

Mészáros András: A filozófia Magyarországon. A kezdetektől a 19. század végéig. Kalligram. ISBN: 80-7149-302-3 fűzött: 1000 Ft

Mikszáth Kálmán: A Noszty fiú esete Tóth Marival. Akkord. (Talentum diákkönyvtár) ISBN: 963-645-039-0 fűzött: 698 Ft

Minden napra egy vers. 6–10 éves gyermekeknek. Bíbor K. ISBN: 963-85610-4-1 kötött: 890 Ft

Mitták Ferenc: 1000 év–1000 híres történelmi személy. Szent Istvántól Antall Józsefig. MTA. ISBN: 963-9269-04-2 kötött: 2100 Ft

Molekuláris növénybiológia. Szemelvények. Akad. K. ISBN: 963-05-7374-4 kötött: 4200 Ft

Molnár László, V.: A magyar-orsz. kulturális kapcsolatokról 1750–1815. Kapcsolattörténeti tanulmányok. M. Tudománytört. Int. (Magyar tudománytörténeti szemle könyvtára 17.) ISBN: 963-9276-00-6 fűzött: 1300 Ft

Móra Ferenc: Mondák és mesék. Ciceró. (Klasszikusok fiataloknak) ISBN: 963-539-125-0 kötött: 1390 Ft

Móra Panka: Mese, mese, mátká. Szalay Kvk. ISBN: 963-237-026-0 kötött: 1700 Ft

Moskovits Cvi: Jesivák Magyarországon. Adalékok a zsidó hitközségek 1944. állásiról összeírásának történeti értékeléséhez. MTA Judaisztikai Kutcsoport. (Hungaria Judaica / az MTA Judaisztikai Kutatócsoport kiadványai 15.) ISBN: 963-508-088-3 fűzött: 450 Ft

Mozsgaj Anikó: Papír. Művészetek Háza. (Vár ucca tizenhét könyvek 34.) ISBN: 963-9105-28-7 fűzött: 600 Ft

N

Nagygyörgy András – Nagygyörgy Sándor: A Kis-Balaton varázsa. Modulor BT. ISBN: 963-04-5758 kötött: 3100 Ft

Nagy István Attila: Kegyelemre ítéelve. Szerző. ISBN: 963-550-969-3 fűzött: 653 Ft

Nagy rejtélykönyv 3. Alexandra. fűzött: 999 Ft

Nemere István: Canaris, a hírszerző. Könyvműves Kvk. ISBN: 963-9262-07-2 kötött: 1200 Ft

Newman, Bruce I.: Politikai marketing mint kampánystratégia. Bagolyvár. ISBN: 963-9197-56-4 fűzött: 1850 Ft

Nichol, John: Becsapódás. Gabo. ISBN: 963-9237-06-X fűzött: 990 Ft

www.konykereso.hu

Rendeljen könyvet az interneten!
Magyarország legnagyobb könyvkereskedelmi adatbázisán keresztül, közel 59 000 műből válogathat.

Most vegye fel a bookmarkjait közél!

NY

Nyelvészet és társadalom [CD-ROM]. IN-Fotec.
ISBN: 963-03-9414-6 9107 Ft

Nyerges László: A velencei komédia színháza. XVI–XVIII. század. Bessenyei.
ISBN: 963-9130-14-1 fűzött: 2818 Ft

Nyomárkay Kázmér: Amit a részvénypiacról tudni kell. ETK. (ETK füzetek 5.)
ISBN: 963-03-8408-6 fűzött: 790 Ft

O

Olasókönyv a szociológia történetéhez. 1. Szociológiai irányzatok a XX. század elejéig. Új Mandátum. (Nagyítás / szociológiai könyvek 29.)
ISBN: 963-9158-71-2 fűzött: 2680 Ft

Ortega y Gasset, José: Elmelkedés a vadászatról. Európa. (Mérleg)
ISBN: 963-07-6751-1 fűzött: 950 Ft

Osvay Károlyné: Ének-zene tanítás módszertana. Bessenyei.
ISBN: 963-9130-51-6 fűzött: 2050 Ft

Q

502 quiz kérdés. Műveltség teszt. Vagabund.
ISBN: 963-86005-7-8 fűzött: 375 Ft

P

Páll István – Petrilla Attila – Nagyné Bősze Katalin: Látinivalók Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében. Well-Press. (Vendégváró)
ISBN: 963-85916-5-X fűzött: 3000 Ft

Papp Tibor: Soha többé háborút.... Magyarok a légekben. Volt Hadifogyók Bajtársi Szövets.
ISBN: 963-03-7146-4 fűzött: 750 Ft

Parker, Cynthia: Mennyi férfi...!. János L.
ISBN: 963-640-447-X fűzött: 600 Ft

Parti Nagy Lajos: Esti kréta. [Versej]. 2. kiad. Jelenkor.
ISBN: 963-676-218-X kőtött: 1700 Ft

Pelejti Tibor: Public relations. A kommunikáció szervezésének gyakorlati kézikönyve és kiegészítő szakismeretei: [intézmények, nonprofit szervezetek és vállalkozások kapcsolatai a közönséggel]. 3. bőv. kiad. [Magánkiad.].
ISBN: 963-640-432-1 fűzött: 1080 Ft

Peto László: Monti ezredes és az olasz légio a magyar szabadságharcban. Debrecen U. P. – Multiplex Media.
ISBN: 963-03-7328-9 fűzött: 896 Ft

Petőfi Sándor: János vitéz ; Az apostol. Osiris. (Millenniumi könyvtár 39.)
ISBN: 963-379-792-6 kőtött: 590 Ft

Petőfi Sándor: Petőfi Sándor összes költeményei. (2. köv.) Tóth.
ISBN: 963-9269-07-7 kőtött:

Petőfi Sándor: Petőfi Sándor összes költeményei. Tóth.
ISBN: 963-9269-06-9 kőtött: 2750 Ft (1–2)

Pintér Gábor: Eltévődött csillag. Hungarovoxx.
ISBN: 963-86006-6-7 fűzött: 490 Ft

Pintér Zoltán: A NATO-ról diákoknak. Szalay Kvk. (Jövő, jelen, történelem)
ISBN: 963-237-037-6 fűzött: 625 Ft

Pótlapok a Hatályos jogszabályok gyűjteménye című kiadványhoz, 102.. 1999. november 30-i állapot. Köz gazd. és Jogi Kvk.
fűzött: 31114 Ft

Pótlapok a Hatályos jogszabályok gyűjteménye című kiadványhoz, 103.. 2000. januári 1-i állapot. Közgazd. és Jogi Kvk.
fűzött: 37240 Ft

R

Rácz István, D.: A szép majdnem igaz. Philip Larkin költészete. Kossuth Egy. K. (Orbis litterarum / világirodalmi sorozat 7.)
ISBN: 963-472-401-9 fűzött: 550 Ft

Radtke, Georg A.: A hullámos papagáj. Beszerzés, elhelyezés, gondozás, helyes táplálás, betegségek megelőzése. Elektra – Mezőgazd. K. Kft. (Allat, kert)
ISBN: 963-9205-41-9 fűzött: 750 Ft

Reid, Struan: Lovak és pónik. [Képes enciklopédia]. Park.
ISBN: 963-530-454-4 kőtött: 1950 Ft

Répási Györgyné: Szavak a beszédben – szavak a nyelvben. Bessenyei.
ISBN: 963-9130-49-4 fűzött: 2083 Ft

Restye Illés: Erintések. Tevan.
ISBN: 963-7278-62-1 fűzött: 784 Ft

Roland, Paul: A kabbala alapjai. Édesvíz.
ISBN: 963-528-422-05 kőtött: 1350 Ft

Róma eredetéről 2000-ig. Művészet, történelem, archeológia. Lozzi Roma.
ISBN: 88-86843-14-3 fűzött: 1898 Ft

Rónaszegi Miklós: Gellért püspök szeretője. Történelmi fantázia. [Magánkiad.].
ISBN: 963-640-410-0 fűzött: 1598 Ft

Rotyis József: Amit a tözsdéről és a kockázatokról tudni kell. ETK. (ETK füzetek 1.)
ISBN: 963-03-7905-8 fűzött: 790 Ft

S

Sanders, Lawrence: McNally titka. Gold Book.
ISBN: 963-9248-20-7 kőtött: 1290 Ft

Sehenswürdigkeiten im Komitat Borsod-Abaúj-Zemplén. Well-Press. (Zu Gast in Ungarn)
ISBN: 963-02-9890-2 fűzött: 2400 Ft

Sehenswürdigkeiten im Komitat Győr-Moson-Sopron. Well-Press. (Zu Gast in Ungarn)
ISBN: 963-85620-4-8 fűzött: 2400 Ft

Sehenswürdigkeiten im Komitat Komárom-Esztergom. Well-Press. (Zu Gast in Ungarn)
ISBN: 963-85620-5-6 fűzött: 2400 Ft

Sehenswürdigkeiten im Komitat Pest und in Budapest. Well-Press. (Zu Gast in Ungarn)
ISBN: 963-85916-1-7 fűzött: 3000 Ft

Sehenswürdigkeiten im Komitat Tolna. Well-Press. (Zu Gast in Ungarn)
ISBN: 963-85916-3-3 fűzött: 3000 Ft

Shelby, Philip: Pókháló. I.P.C. Kv. (I.P.C. könyvek)
ISBN: 963-635-172-4 kőtött: 1300 Ft

Sights from Borsod to Zemplén. Well-Press. (Awaiting visitors)
ISBN: 963-02-9891-0 fűzött: 2400 Ft

Simonyi Károly – Zombory László: Elméle-

ti villamosságtan. 12. átd. kiad. Műszaki Kvk.
ISBN: 963-16-3058-7 kőtött: 5900 Ft

Small, Bertrice: Édes holnapok. 2. kiad. M. Kvk. Klub.
ISBN: 963-547-079-7 kőtött: 1490 Ft

Smith, Wilbur: Kiáltás rá az ördög! Delej.
ISBN: 963-7696-84-9 fűzött: 1298 Ft

Stahl, Horst: Szobabansai. Törpefák az ablakpárkányon. 3. kiad. Ciceró. (Falu-kertész)
ISBN: 963-539-241-9 fűzött: 990 Ft

Steel, Danielle: Egji küldemény. Maecenas Kv.
ISBN: 963-9025-41-0 fűzött: 625 Ft

Steiner, Rudolf: A magasabb világok valósága. Nyolc nyilvános előadás. 2. kiad. M. Antropozófia Társ.
ISBN: 963-04-3164-5 fűzött: 1500 Ft

Strobel, Stefan – Elling Volker: Linux. Kossuth.
ISBN: 963-09-4121-X fűzött: 3400 Ft

Sutton, Catherine: A siacu alapjai. Édesvíz.
ISBN: 963-528-413-6 kőtött: 1190 Ft

SZ

Szabó István, G.: Emberek és társadalmak. Bessenyei. (A Magyar Tudományos Akadémia Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Tudományos Testületének közleményei)
ISBN: 963-9130-69-9 fűzött: 2017 Ft

Szabó János, B. – Somogyi Győző: Elfelejtett háborúk. Magyar-bizánci harcok a X–XIII. században. Zrínyi.
ISBN: 963-327-335-8 kőtött: 2160 Ft

Szabó Miklós, M.: A Magyar Királyi Honvéd Legió, 1938–1945. Elméleti-technikai-szervezeti fejlődése és háborús alkalmazása. Zrínyi.
ISBN: 963-327-334-X kőtött: 2460 Ft

Szepes Mária: Misztériumok könyve. Édesvíz.
ISBN: 963-528-412-8 kőtött: 1250 Ft

Szilágyi Domokos: Szilágyi Domokos válogatott versei. Unikornis. (A magyar költészet kincsestára 85.)
ISBN: 963-427-359-9 kőtött: 2500 Ft

Szűcs István: Selyemsárhajó. Művelődéstörténeti tanulmányok. 2. bőv. kiad. Erdélyi Híradó.
ISBN: 963-98374-8-4 fűzött: 1500 Ft

Szörényi László: Studia hungarolatina. Tanulmányok a régi magyar és a neolatin irodalomról. Kortárs.
ISBN: 963-8464-95-X fűzött: 1260 Ft

Szöveg-tani kutatás: témák, eredmények, feladatok 2.. JGYTF K. (Szemiotikai szöveg-tan 12.)
ISBN: 963-9167-32-0 fűzött: 2174 Ft

T

Tabéry Géza: A halott lilium. [Válogatott elbeszélések]. (Várad, villanyvárós)
ISBN: 963-9252-15-2 fűzött: 1200 Ft

Tanulj tovább! [CD-ROM]. Panem. 4375 Ft

Temesiné Schmöltz Margit: Rejtőző nevek lexikona. Szalay Kvk.
ISBN: 963-237-040-6 fűzött: 850 Ft

Thinnes, Gerhard: Gyümölcsfák metszése. 2. kiad. Ciceró. (Falu-kertész)
ISBN: 963-539-236-2 fűzött: 990 Ft

Thomas d'Angleterre: Trisztán és Izolda. Akkord. (Talantum diákkönyvtár)
ISBN: 963-845-05-2 fűzött: 398 Ft

Tóth Imre: Dísznövényismeret virágkötőknek. Mezőgazda.
ISBN: 963-9239-44-5 kőtött: 2500 Ft

Tóth József – Szemerédy László – Héda Tamás: Indonézia: az istenek szigete Bali. [Utikönyv fényképezőgéppel]. Beta-Net.
ISBN: 963-03-9508-8 fűzött: 2490 Ft

Tóth László: Köz – művelődés – történet. Három tanulmány. Ister.
ISBN: 963-85953-9-6 fűzött: 1300 Ft

Tűzcsiholó. Írások a 90 éves Lükő Gábor tiszteletére. Táton Bt.
ISBN: 963-03-8640-2 kőtött: 7900 Ft

V

Valesius Antal János: Levelek, 1725–1740. A Komáromi Református Egyházmegye iktatókönyve. Kalligram. (Csallóközi kiskönyvtár)
ISBN: 80-7149-185-3 kőtött: 1400 Ft

Várad Eszter: Tóbiás az angyallal. Anno.
ISBN: 963-9199-63-X fűzött: 500 Ft

Varga Sarolta: Almabál. Mesék és történetek kicsiknek és nagyoknak. 2. kiad. Uránusz.
ISBN: 963-9086-88-6 fűzött: 933 Ft

Vasy Géza: A nemzet rebellese. Írások Csóori Sándorról. Argus – Vörösmarty Társ.
ISBN: 963-9102-21-0 fűzött: 750 Ft

Verő Ivánné: A leltározás, a leltárértékelés, a selejtezés rendje. 7. átd. kiad., Unió.
ISBN: 963-388-285-0 fűzött: 396 Ft

Világítástechnika. Energia Közp. (Energia-gazdálkodási kézikönyv 10.)
ISBN: 963-9853-8 fűzött: 750 Ft

Visszapillantó tükrök. Tanulmányok Lukácsy Sándor 75. születésnapjára. Universitas.
ISBN: 963-9104-38-8 fűzött: 2464 Ft

Visy Zsolt: A rika Pannonica Magyarországon. Akad. K.
ISBN: 963-05-7691-0 kőtött: 3200 Ft

Vizuális nevelés pedagógiája. a 6–12 éves korosztályban. Balassi. (Vizuális kultúra 3.)
ISBN: 963-506-322-9 fűzött: 1500 Ft

Voigt Vilmos: Világnak kezdetétől fogva. Történeti folklorisztikai tanulmányok. Universitas.
ISBN: 963-9104-39-6 kőtött: 1680 Ft

Vonáné Kokovay Ágnes: A gimnasztika szaknyelve, szakleírása és gyakorlati közlési módszerei határon túli magyar pedagógusok számára. 2. kiad. BGYTF Hungarológiai Int.
ISBN: 963-7170-96-0 fűzött: 1167 Ft

Vörösmarty Mihály: Vegyes krózi dolgozatok, 1826–1841. Akad. K. (Vörösmarty Mihály összes művei 15.)
ISBN: 963-05-7692-9 kőtött: 1800 Ft

W

Weningerné Pécsi Erzsébet: Easy English grammar. Angol nyelvtan mindenkinek: tankönyv és munkafüzet. Korda.
ISBN: 963-9097-75-6 fűzött: 1900 Ft

Wermeser Zsolt: Amit a hazai állampapírcsokról tudni kell. ETK. (ETK füzetek 2.)
ISBN: 963-03-8405-1 fűzött: 790 Ft

Willis, Paul: A skacok. Iskolai ellenkultúra, munkakultúra. Új Mandátum. (A Szociálpolitikai értesítő könyvtára. 4.)
ISBN: 963-9158-66-6 fűzött: 1580 Ft

Willkommen im Komitat Csongrád. Well-Press. (Zu Gast in Ungarn)
ISBN: 963-85916-2-3 fűzött: 3000 Ft

Z

Zarawska, Patrycja: Tüsi süni és barátai. Kételes 2000 K.
ISBN: 963-03-9790-0 kőtött: 480 Ft

A Sunbooks Kft. Késmárk utcai Napkönyv Nagykereskedelmi Áruházában hatalmas könyvválasztékkal (több mint 500 kiadó – 7000 cím) várjuk Önt!
A Park, Passage, Korona, Argumentum, Belvárosi, Útmutató kiadók teljes piacon lévő választékát, számos kiadó általunk forgalmazott könyveit, valamint a magyar könyvtér megújítását megtalálja nálunk.

Újdonságaink:

Alex Garland: A part (Új kiadás)
A Leonardo DiCaprio főszereplésével készült mozifilm alapját képező regény puhafedeles változatban (Park, 990 Ft)

Imago
A velencei karnevál hangulatát idéző fotóalbumban a karnevál jelmezeit és maszkjait híres idézetek kísérik négy nyelven (Míró Flex Kiadó, 7900 Ft)

Illatos könyvek sorozat
Születésnap mulatság – A macicsalád kertje (Passage, 1295 Ft / kötet)

Olvassni jó! – sorozat
A házibuli – Nagyi gyógyít – Dudu, az okos kutya – Julcsi pénzt keres (Passage, 495 Ft / kötet)

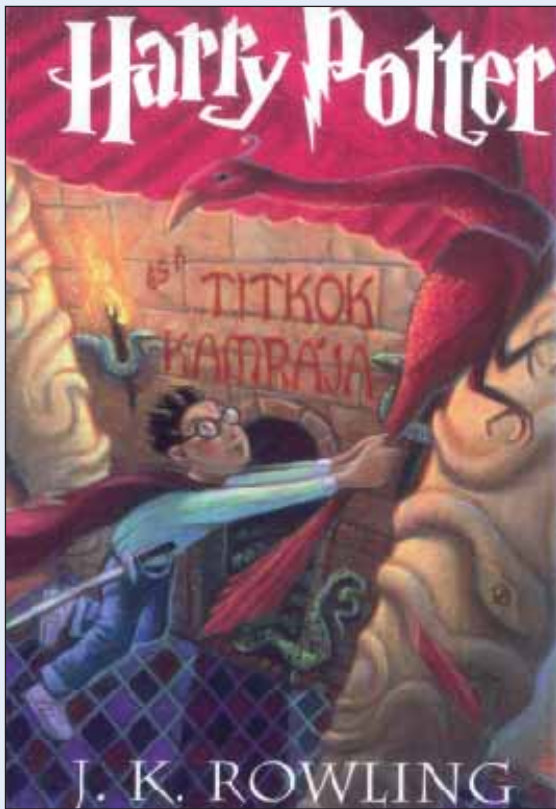
Húzd ki és nézd meg! – sorozat
Gyere utazzunk! – Változó természet – Házimunkák – Munka közben (Passage, 999 Ft / kötet)

A finn szauna
Mi a finn szauna titka? (Finn fabáz Kft., 2800 Ft)

Akción!
Dürertől Dalig
A Szépművészeti Múzeum legszebb rajzait tartalmazó album
Karinthy Kiadó, 6440 Ft 3990 Ft

Címünk: 1158 Budapest, Késmárk u. 9. (Agritek-telep)
Telefon: 417-3438, 417-3439, Fax: 417-3441
E-mail: sunbooks@matavnet.hu
Nyitva tartás: H: 8–16h, K–Cs: 7–17h, P: 8–14h
Faxon leadott rendelését 48 órán belül kedvező áron házhoz szállítjuk.

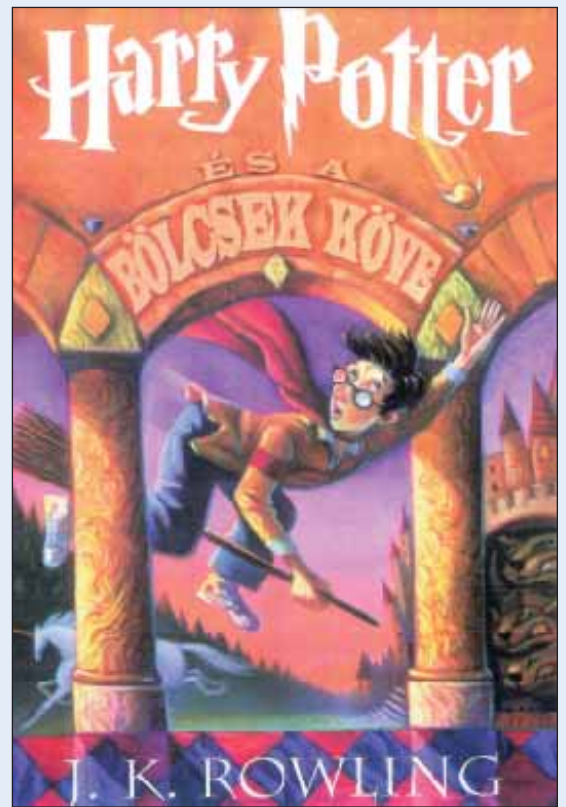
J. K. ROWLING: HARRY POTTER ÉS A TITKOK KAMRÁJA

Harry Potter története folytatódik!

A sorozat második kötetében Harry és barátai újabb, talán a tavalyinál is izgalmasabb, veszélyes erőpróbákkal teli évet töltenek a Roxfort Boszorkány- és Varázslóképző Szakollégium mágikus falai között.

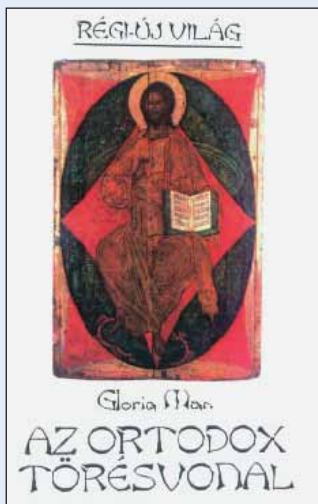
Ára: 1390 Ft

Áprilistól keresse a könyvesboltokban!
Animus Kiadó 1301 Bp. Pf. 33. T.: 200-8481

A HÁTTÉR Kiadó újdonsága

Gloria Man: AZ ORTODOX TÖRÉSVONAL

Ugyanazt az Istent tiszteljük, és csak alig másként. Az ősforrások közösek, a Tan lényege úgyszintén. És mégis, ha a képzeletbeli törésvonalat átlépjük, a keleti kereszténység országaiban tökéletesen más világot találunk, és távolról sem pusztán a vallási szertartások külsőségei terén. Vajon a bizánci ortodoxia, a rejtélyes bizánci gondolkodásmód kizárólag a vallási dogmák némely eltéréséből származik, vagy éppen fordítva: egy sajátos társadalmi lét, a „keleti” gondolkodás- és életstruktúra formálta a saját arculatára a dogmákat?

A kérdés sok évszázados, és a válasz sem lehet megfellebbezhetetlen. Ám ha az ortodoxia és a hozzá tartozó államalakulatok máig ívelő történetét vesszük górcső alá, találhatunk néhány támpontot. A cári, majd bolsevista Oroszország, a sztálini birodalom, a Balkán, vagy a közelmúlt Romániája, a véres háborúkban saját magát szétszaggató Jugoszlávia fájdalmas és elborzasztó képei mintha mindmind egy ősi tükörből vetülnének vissza. Abból a tükörből, amelyből egyszerre ájtatos és gonosz grimasszal a régi Bizánc tekintete mered ránk...

Ára: kb. 800 Ft

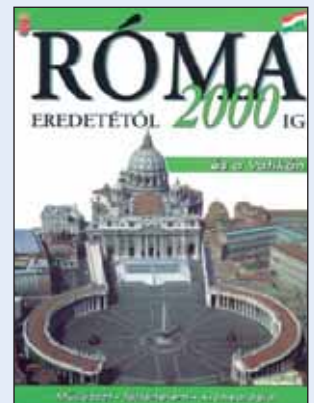
A könyvek megrendelhetők közvetlenül a kiadónál is.

Címünk: 1134 Bp., Váci út 19.

Postacím: 1525 Bp., Pf. 97.

Telefon/fax: 320-8230, 329-7293

A Librotrade Kft. ajánlja

LOZZI ROMA

RÓMA EREDETÉTŐL 2000-IG	1898 Ft
A MŰVÉSZET OLASZ VÁROSAI / RÓMA, VELENCE, FIRENZE, NÁPOLY, POMPEI	1898 Ft
LIBRO-TRADE KFT.	
LENGYEL ATTILA	LEARN TO PLAY (NYELVI JÁTÉKOK) 2402 Ft
	BLOOMSBURY
J.K.ROWLING	HARRY POTTER CHAMBER 1979 Ft
J.K.ROWLING	HARRY POTTER PHIL'S STONE 1979 Ft
	PAGINARUM
FARKAS ZSUZSANNA	ANGOL NYELV AZ IDEGENFORGALOMBAN, A VENDÉGLÁTÁSBAN, A SZÁLLODAIPARBAN 1985 Ft
LÖRINCZ ZSOLT	NÉMET NYELV AZ IDEGENFORGALOMBAN, A VENDÉGLÁTÁSBAN, A SZÁLLODAIPARBAN 3200 Ft

A könyvek megvásárolhatók ill. megrendelhetők:

Librotrade Könyvrészleg

1173 Budapest, Pesti út 237.

Tel.: 258-1463, fax: 257-7472

E-mail: books@librotrade.hu